

KÖBEL-E

• KÜLTÜR SANAT •

E - DERGİ

AĞUSTOS 2026

SAYI 8

ya da yağmur
toprakla konuşsa
bir karga ötse
uzun uzun
bir yerden çıkıp
gelecekmiş gibi
olurum...

Zeynep Şenay
Ocakçıoğlu

ŞİİR

ÖYKÜ

DENEME

SANAT

KÜLTÜR

ELEŞTİRİ

Kibele Kùltùr Sanat E-Dergi
Ağustos 2026-8. Sayı

İmtiyaz Sahibi
KİBELE KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK LİMİTED ŞİRKETİ

Yazı İşleri Müdürü
Hatice DÖKMEN

Genel Yayın Yönetmeni
Metin TURAN

Genel Koordinatör
Vedat AKDAMAR

Yayın Koordinatörleri
Çağdaş Cengiz KADIKIRAN – Ertuğrul BİRİNCİ

Matbu Dergi Yayın Yönetmeni
Behiç ERDAĞI

E-Dergi Yayın Yönetmeni
Çağdaş Cengiz KADIKIRAN

Site ve Mail Yönetim
Canel IŞIK – İrem ALKUŞ – Selcen GEZGİN

Sosyal Medya Yönetim
Tuba BELENAY

Metin Analiz Ekibi
Ayfer KAYAAALI – E. Burcu BİLGİLİ – Canel IŞIK – Çağdaş Cengiz KADIKIRAN – Dilek Oktar KARABULUT – Ebruh YILMAZ – Fatoş BİRİNCİ – İclal DOĞAN – İrem ALKUŞ – Neslihan BAĞLAÇ - Şeyda İLHAN – Tuba BELENAY

Editör Ekibi
Behiç ERDAĞI – Çağdaş Cengiz KADIKIRAN – Ebruh YILMAZ – Neslihan BAĞLAÇ – Tuba BELENAY – İrem ALKUŞ

Genel Tasarım
Canel IŞIK – Ertuğrul BİRİNCİ – İrem ALKUŞ - Tuba BELENAY

Ankara Bölge Temsilcilikleri
Fatoş BİRİNCİ – Çağdaş Cengiz KADIKIRAN

Hosting / SEO / SEM / FEM ve Güncelleme

Fedora Bilişim Teknolojileri İnternet Danışmanlık Hizmetleri Basım Yayın Sanayi ve Ticaret Ltd.
Şti. www.fedora.com.tr

Mali Müşavirlik Hizmetleri ve Muhasebe

Mirror Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Ltd. Şti. www.mirrorsmmm.com

Marka ve Patent Danışmanlık

Açılım Marka Patent ve Danışmanlık Hizmetleri Ltd. Şti. www.acilimpatent.com

“Yazıların sorumluluğu yazarına aittir.”

Bizlere Ulaşın

Instagram: [kibelekultursanat](https://www.instagram.com/kibelekultursanat)

K İ B E L E Resmi Mail adresi: info@kibelekultursanat.com.tr

Kitap Çalışmalarınızı Göndermek için: kitap@kibelekultursanat.com.tr

Kibele Dergi Dosyalarınızı Göndermek için: dosya@kibelekultursanat.com.tr

Reklam Vermek İçin Telefon Numaramız +90 (216) 606 23 81 ve +90 (553) 423 00 17

WhatsApp İletişim +90 (216) 606 23 81

Web Sayfası: www.kibelekultursanat.com.tr

Yıllık Abonelik 1200 TL / PTT Kargo ile ücretsiz

Abonelik Hesap Adı / IBAN No: KİBELE KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK / TR 92 0004 6000 2088 8000 5890 87

KİBELE KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK LİMİTED ŞİRKETİ

Acıbadem Mahallesi Sarayardı Caddesi No:34/1 İç Kapı No: 26 Kadıköy/ İSTANBUL

Tel: +90 (216) 606 23 81 / +90 (553) 423 00 17

KADIKÖY V.D. : 5620988928 / Tic. Sic. No: 1080027 / Mersis No: 0562098892800001

İÇİNDEKİLER

<i>Bir İntiharın Gölgesi – Hasan Turunç</i>	(Sayfa 8)
<i>Sükût Komisyonu ve Zemberek Sancısı – Oğuz Kağan Aydos</i>	(Sayfa 10)
<i>Dijital Çağda: Kâğıdın Sıcaklığı, Mavi Ekranın Sessizliği – Ayça Özgöztaş</i>	(Sayfa 12)
<i>Sanatın Yaralı Düşleri: Kurguyu Estetik Mekânda Sağlamak – Ahmet Özbek</i>	(Sayfa 13)
<i>Gövdemden Uzağa Savrulan – Murat Şener</i>	(Sayfa 16)
<i>Adalet Dediğin Dillerde Talan – Yücel Aydın</i>	(Sayfa 16)
<i>Gökyüzü Ağlarken Küçük Eller Düşer – Gül Kılıçaslan Sazak</i>	(Sayfa 16)
<i>Yoruldum Demeye Dilim Varmıyor – Havva Altıntaş</i>	(Sayfa 17)
<i>Kan Bulaşmış Ellere – Erol Altunay</i>	(Sayfa 17)
<i>Kadının Sessizliği Kaplarsa Her Yanı – Belgin Açıkgöz</i>	(Sayfa 17)
<i>Kurak Bir Coğrafyanın Terk Edilmiş Çocukları – Okan Çarga</i>	(Sayfa 17)
<i>Bir Nebze Su Görse Bendini Aşar – Irmak Tural</i>	(Sayfa 18)
<i>Ölmesinler Diye – Nihal Derbent</i>	(Sayfa 18)
<i>Tam Sınırındayım – Değer Sarıyıldız</i>	(Sayfa 18)
<i>Senin Hayalin Olmadı mı Hiç... – Arzu Altanay</i>	(Sayfa 18)
<i>Gözlerimden Düşerken Kirpiklerime Tutun – Recep Özdemir</i>	(Sayfa 18)
<i>İnci Yaşlar Gibi Süzüldü Pınarlarından – Necmiye Gülbeyaz Özgül</i>	(Sayfa 19)
<i>Bir Gün Susacak, Sönecek Bütün Ateş – Merve Şen Kaçmaz</i>	(Sayfa 19)
<i>Sonu Olmayan Bir Hikâyede – Ümit Tükenmez</i>	(Sayfa 19)
<i>Çengel Çiçeği Misali Tırnaklarının Ucundayım – Pınar Akyüz Atmaca</i>	(Sayfa 19)
<i>Çeşm-i Siyahına Düştü Nazarım – Fatma Güvendedi</i>	(Sayfa 20)
<i>Gittiğin Gün Sustu İçimdeki Bütün Zaman – Meltem Güdemezoğlu</i>	(Sayfa 20)
<i>Bağrıma Aşk Bastım da Yandım – Tuana Seymen</i>	(Sayfa 20)
<i>Olmasaydı – Zeynep Şenay Ocakçioğlu</i>	(Sayfa 21)
<i>İstanbul Bahar Olmuş – Tuba Tanrıverdi</i>	(Sayfa 22)
<i>Antik Roma'da Boş Zaman Kavramının Modern İnsandaki Yeri – Tuğba Özel</i>	(Sayfa 23)
<i>Otomatik Portakal (Anthony Burgess) – Çınar Özyaşar</i>	(Sayfa 27)
<i>Çatı Katında – Meryem Sönmez</i>	(Sayfa 29)
<i>Olur Ya – Tuba Tanrıverdi</i>	(Sayfa 30)
<i>Uykudadır – Yusuf Merter</i>	(Sayfa 31)
<i>Yılkı Atları – Bülent Ertekin</i>	(Sayfa 32)
<i>Göçebe – Gülnaz Okuyan</i>	(Sayfa 33)
<i>Beşinci İşlem – Gizem Çelik</i>	(Sayfa 34)
<i>Coğrafya Kaderdir – Zerda Alakuş</i>	(Sayfa 35)
<i>Doğmamış Çocuklara Muştı – Tekin Okay</i>	(Sayfa 36)
<i>Sevmenin Onuru – Erkan Eren</i>	(Sayfa 37)
<i>Kısa Ömür – Ebru Oğuzhan Yeter</i>	(Sayfa 38)
<i>Ben İsimsiz Bir Çocuğum – Rojin Aktaş</i>	(Sayfa 39)
<i>Karşı Kıyıdaki Adam – Aykut Bulut</i>	(Sayfa 40)
<i>Kolici – Tolga Kahveci</i>	(Sayfa 42)
<i>Siyah İnci Özgürlüktür – Zafer Korkmaz</i>	(Sayfa 46)
<i>Ben İsimsiz Bir Çocuğum – Rojin Aktaş</i>	(Sayfa 49)
<i>Bilirim – Ertaç Uzunyol</i>	(Sayfa 50)

Göndermeli Çocukları Çiçeklerle – **Galip Uçar** (Sayfa 51)
Bazen Yalnız Olmak Gerekir – **Eyüp Toru** (Sayfa 52)
Yüzleşme – **Gülnaz Okuyan** (Sayfa 53)
Vurulduğum – **Jülide Ermin** (Sayfa 54)
Kül – **Mikail Çağlar** (Sayfa 55)
Yalnız Dans – **Nilgün Zahiroğlu** (Sayfa 56)
Veda Miktarınca – **Salih Melikoğlu** (Sayfa 57)
Giyotin – **Şaziment Yazıcıoğlu** (Sayfa 59)
Ney – **Nevin Yılmaz** (Sayfa 61)
Mühürlü Yansımalar – **Tuğçe Dal** (Sayfa 62)
Eksik Okunan Dünya – **Serhan Pakdemir** (Sayfa 63)
Randevu – **Oktay Ercanlı** (Sayfa 64)
Anka – **Tuğba Timurlenk** (Sayfa 65)
40'lık – **Feyzullah Fatih Çankara** (Sayfa 66)
Ayna – **Gökhan Sezgin** (Sayfa 67)
Tan Vakti – **Sema Keskin** (Sayfa 68)
İmzasız – **Ebruh Yılmaz** (Sayfa 69)
Hayal-i Sükût – **Tülay İlhan** (Sayfa 71)
Radyo Vagon ve Bavullar – **Ezel Altunışık** (Sayfa 72)
On İkiye On Kala – **Günay Oktay** (Sayfa 73)
Camdan Erkekler – **Selcen Gezin** (Sayfa 76)
Eski Bir Şeyler – **Ayşe Aydın** (Sayfa 77)
Büyük Ayaklar – **Ayfer Kayaaltı** (Sayfa 79)
Çıt – **Günay Oktay** (Sayfa 81)
Hıdırellez'de Yapılan Bazı Ritüellerin Aslında Şamanizmden Geldiğini Biliyor muydunuz? – **Suat Altınok** (Sayfa 85)
Yorgun Şehir – **Şeyda İlhan** (Sayfa 87)
Madenci – **Ercan Uğumlu** (Sayfa 88)
Eşyanın Öyküsü – **Muhammed Demir** (Sayfa 89)
İstanbul – **Selin Kaygısız** (Sayfa 92)
Tuz Saati – **Canan Tümen** (Sayfa 93)
Günlükler: Geleceğin Hafızası – **Bahar Umurtak** (Sayfa 94)
Hiç Eskimeyen Öyküler: Parasız Yatılı – **Neslihan Bağlaç** (Sayfa 97)
Dünya Telâşı – **Özgül Bingöl Ayhan** (Sayfa 99)
Mahallenin Sesleri – **Zehra Karaköse** (Sayfa 100)
Çıplak Camlar – **İclal Doğan** (Sayfa 101)
Sepya Olmasın – **Ağit Destan** (Sayfa 104)
Eller – **Dilek Karabulut Oktar** (Sayfa 108)
Özgürlüğün Bedeli: Sorumluluk – **Hacer Taşdemir** (Sayfa 109)
Boşluk Diyagramı – **Elif Gürbüz** (Sayfa 111)
Şairin İlham Kaynağı Nedir? – **Aşk Yazarı Mustafa Çifci** (Sayfa 113)

Sevgili Kibele Okurları,

Bir dergiyi dergi yapan yalnızca sayfalarında yer alan yazılar değildir; o sayfalar arasında dolaşan ortak ruhtur. Kibele Kültür Sanat E-Dergisi'nin sekizinci sayısını hazırlarken yine farklı kalemlerden doğan düşüncelerin aynı çatı altında nasıl anlamlı bir bütün oluşturduğuna tanıklık ettik.

Yaşadığımız çağ, bilgiye ulaşmayı kolaylaştırırken düşünmeye ayrılan zamanı giderek daraltıyor. Hızın kutsandığı, tüketmenin üretmenin önüne geçtiği bu dönemde edebiyat ve sanat, insanın kendine yeniden dönebildiği en güvenli limanlardan biri olmaya devam ediyor. Bir şiir bazen uzun bir sessizliği bozar; bir öykü yıllardır dile getirilemeyen bir duyguyu görünür kılar; bir deneme ise zihnimizde yeni pencereler açar.

Bu sayımızda birbirinden değerli şairlerimizin şiirleri, güçlü öyküler, düşündürten denemeler, sanat ve felsefe üzerine yazılar ile kültürel değerlendirmeler sizleri bekliyor. Her metin farklı bir dünyanın kapısını aralarken, aslında aynı soruyu soruyor: **İnsan, kendini ve yaşadığı dünyayı nasıl daha derinden anlayabilir?**

Kibele olarak inancımız şudur: Kültür ve sanat, yalnızca estetik bir uğraş değil; aynı zamanda toplumsal hafızayı canlı tutan, farklı sesleri buluşturan ve geleceğe umut taşıyan ortak bir mirastır. Bu mirası büyüten ise kalemimi cesaretle kullanan yazarlarımız, emeğini özveriyle ortaya koyan editörlerimiz ve her sayımızı ilgiyle takip eden siz değerli okurlarımızdır.

Her satırın ardında büyük bir emek, her sayfanın ardında paylaşma arzusu vardır. Bu yolculukta bize eşlik eden tüm yazarlarımıza, sanatçılarımıza, editörlerimize ve okurlarımıza gönülden teşekkür ediyoruz.

Dileriz ki bu sayı; düşündürten, ilham veren ve uzun süre hafızalarda yer edecek metinlerle sizlere güzel bir okuma yolculuğu sunar.

Sanatın, edebiyatın ve özgür düşüncenin ışığında yeniden buluşmak dileğiyle...

Sevgi ve saygılarımla...

Çağdaş Cengiz Kadıkıran
E-Dergi Yayın Yönetmeni

*Bir düş gördüm
Kim bilir nasıl, nerede
Gerçek kıldım ellerimle
Bir düştü, gerçek oldu Kibele
Birazı dün, birazı bugünde
Birazı hayal, birazı gerçeğe
Benim adım Kibele...*

Dinlemek için kodu okutunuz.

Bir İntiharın Gölgesi // Hasan Turunç

Güneş tepedeydi
Koşar gibi yürüyenlerin karartısı
Birbirini kovalarken
Gölgelerin içinden bir gölge
Durdu birdenbire
Yalpaladı arkasındakiler
Birbirine karıştı tüm suretler
Ve parmağıyla göstererek karşı tarafı
Bağırdı içlerinden biri
İşte orada!
Bakışların izleri çarpıştı havada
Köksüz bir ağacın silueti belirdi
O işaret parmağının ucunda
Gövdesi, dalları, yapraklarıyla

Yalnız bir ağaç
Ve izsiz bir ip sallanıyordu
Ucunda orta yaşlı bir mevtanın gölgesi
Saçları örgülü küçük bir kızın
Neşeli karartısı bozarak sessizliği
Meydan okudu ölüme:
“Anne bak, bir salıncak!”
Ve sonra
Yüce bir dağın eteğini yırttı
Çığlıkların yankısı
Kimi oğul diye haykırdı

Kimi baba

Kimi...

Çanlar kimin için çalıyordu bu defa?

İndirdiler mevtayı

Cebindeki kelimelerin gölgesi

Yere düştü bir kalemle birlikte

Cümle âlem okudu yazılanları

“Hepiniz sorumlusunuz olanlardan

Kiminiz yaptıklarınızdan

Kiminiz yapmadıklarınızdan

Bakıp görmediklerinizden

Duyup anlamadıklarınızdan

Bilip de sustuklarınızdan”

Önce çılgılığı kayboldu yerdeki kalemin,

Saçları örgülü kızın

Karakalem resminde

Sonra silindi yeryüzünden tüm ayak izleri

O ağaçla birlikte

Gölgelerin ömrüyse

Güneş batana kadardı

Güneş battı...

Sükût Komisyonu ve Zemberek Sancısı // Oğuz Kağan Aydos

Mümtaz, sabahın kör karanlığında, rutubeti kemiklerine kadar işleyen binanın heybetli kapısından içeri süzüldü. Ceketinin yakasını kaldırdı. Koridorun sonundaki odadan daktilo sesleri geliyordu. Duvarlar, yılların birikmiş mürekkep kokusunu kusuyordu. Burası, söylenmemiş sözlerin, yutulmuş itirafların, gecikmiş vedaların istiflendiği sığınaktı. Tabela, “Kayıp Niyetler ve Ertelenmeler Arşivi” yazıyordu. Mümtaz, masasına oturdu. Sandalyesi gıcırdadı. Önündeki evrak yığınınına baktı. Her kâğıt parçası, yarım kalmış insan hikâyesiydi.

Kapı, aniden açıldı. İçeriye, üstü başı toz içinde, nefes nefese kalmış adam girdi. Elinde, buruşmuş zarf tutuyordu.

“Geciktim mi?” dedi adam, sesi titreyerek.

Mümtaz, saatine baktı. Akrep ve yelkovan, kadranın üzerinde yorgun argın dönüyordu. “Zaman, göreceli kavramdır efendim. Neye geciktiniz?”

“Özür dilemeye.” dedi adam. “Tam yirmi yıl önce söylenmesi gereken özrü, dilimin ucunda unuttum. Şimdi kalbimde ağırlık yapıyor. Kayıt altına alınmasını istiyorum.”

Mümtaz, çekmecesinden kalın form çıkardı.

“Pişmanlık derecesi?”

“Zemheri soğuğu kadar.”

“Gecikme sebebi?”

“Kibir.” dedi adam, başını öne eğerek. “Kibir denilen canavar, kelimelerimi yedi. Geriye sadece bu kuru gürültü kaldı.”

Mümtaz, kalemini mürekkebe daldırdı. “Maalesef efendim, yirmi yıllık gecikmeler için ‘Zaman Aşımı Kurulu’ndan onay almanız lazım. Üçüncü kata çıkın, koridorun sonundaki odaya girin. Orada, tozlu raflar arasında ömür çürüten memurlar var. Onlar, niyetinizin saflığını ölçer.”

Adam, zarfı masaya bırakıp çıktı. Mümtaz, zarfın içinden çıkan boş kâğıda baktı. Bazen boşluk, binlerce kelimeden daha ağır gelirdi.

Öğle vakti, odaya genç kadın girdi. Gözlerinde, sönmeye yüz tutmuş fer vardı. Mümtaz’ın karşısındaki sandalyeye ilişti. Elleriyle oynamaya başladı. “Ben.” dedi, “Gülüşümü kaybettim.”

Mümtaz, gözlüğünün üzerinden baktı. “Eşya bürosuna sormanız lazımdı. Biz burada soyut beyanlarla ilgileniyoruz.”

“Gülüşüm zaten soyut.” dedi kadın. “Babamın şakasına vereceğim karşılıktı. O an gülmedim. Ciddi durmanın erdem olduğunu sanmıştım. Sonra babam gitti. Gülüşüm, boğazımda düğüm olarak kaldı. Şimdi ne zaman gülmeye kalksam, o yarım kalan anın sancısı başlıyor.”

Mümtaz, kadının sesindeki hüzne takıldı. Şehir dışarıda akıyordu. İnsanlar, birbirine çarparak, bir yerlere yetismeye çalışarak yaşıyordu. Kimse, boğazındaki düğümlerden haberdar değildi. Memurluk, sadece kayıt tutmak değildi; aynı zamanda insan ruhunun envanterini çıkarmaktı.

“Kızım.” dedi Mümtaz, sesi yumuşayarak. “Gülüşler, iade edilemez. Ama dönüştürülebilir. Sen o gülüşü, ihtiyacı olan birine ver. Sokaktaki çocuğa, kapıdaki kediye... Belki o zaman sancın diner.”

Kadın, hafifçe gülümsedi. Mümtaz, kadının yüzündeki aydınlığı gördü. Belki de dünya, böyle küçük mucizelerle dönüyordu.

Akşama doğru, binanın ışıkları birer birer söndü. Mümtaz, paltosunu giydi. Çıkarken koridordaki devasa saat kulesine baktı. Zaman, sadece mekanik dişlilerin dönmesi değildi. Zaman, yaşanmamış anların toplamıydı. Binadan çıktığında, sokağın kalabalığına karıştı.

Köşedeki fırından taze ekmek kokusu yayıldı. Mümtaz, durdu. Cebindeki not defterini çıkardı. Boş sayfaya tek cümle yazdı: “Hayat, ertelenemeyecek kadar kısa, susulmayacak kadar uzundur.”

Evine giden yolu tırmanırken, penceresinden dışarı bakan yaşlı kadını gördü. Kadın, gökyüzündeki yıldızları sayıyordu. Mümtaz, selam verdi. Kadın, başıyla karşılık verdi. Aralarındaki o sessiz iletişim, günün tüm yorgunluğunu alıp götürdü.

Eve girdiğinde, sessizlik karşıladı. Masanın üzerindeki eski saati kurdu. Zembereğin sesi, odanın içinde yankılandı. Mümtaz, koltuğuna gömüldü. Gözlerini kapattı. Zihninde, gündüz gelen insanların yüzleri belirdi. Hepsisi, birer parça eksikti. Hepsisi, tamamlanmayı bekliyordu. Belki yarın, dedi içinden. Yarın, yeni birileri gelecek. Yarın, yeni sükûtlar bozulacak... Uykunun tatlı kollarına teslim olurken, kalbindeki sızının hafiflediğini hissetti. Çünkü o, başkalarının yükünü omuzlayan, kelimelerin hamalıydı. Ve kelimeler, paylaşıldıkça hafiflerdi.

Gece, şehri örttü. Sokak lambaları, yağmurun yıkadığı kaldırımlarda titredi. Mümtaz, rüyasında o deniz kenarındaydı. Balıkçılar yine ağlarını çekiyordu. Ama bu sefer ağlardan çıkan şarkılar, tüm şehre yayılıyordu. Kimse gecikmiyordu. Kimse susmuyordu. Zaman, akıp giden nehir gibi berraktı.

Sabah uyandığında, güneş ışığı odasına dolmuştu. Mümtaz, aynaya baktı. Yüzündeki çizgiler, her biri ayrı hikâyenin iziydi. Gülümsedi. Bugün, arşive girmeyecekti. Bugün, sokağa çıkacak, o söylenmemiş sözleri bizzat toplayacaktı. Çünkü hayat, kayıt bürolarına sığmayacak kadar büyüktü. Ve asıl arşiv, insanın vicdanıydı.

Yola koyuldu. Ayakkabıları, asfaltta ritmik sesler çıkarıyordu. Fırının önündeki kedinin başını okşadı. Manavın hatırını sordu. Köşedeki kahveye girdi. Bir çay söyledi. Çayından yükselen duman, havaya karışıp kayboldu. Mümtaz, kalabalığın ortasında yalnız ama hür hissetti.

Yan masada oturan iki genç, hararetle tartışıyordu. Biri diğerine, “Keşke söyleseydin,” diyordu.

Mümtaz, içinden gülümsedi. Keşke, ne ağır kelimeydi. Ama söylemek, kuş gibi hafifletirdi insanı. Cebinden eski bir madeni para çıkardı. Masaya bıraktı. Kahveden çıktı. Gökyüzü masmaviydi. Bulutlar, pamuk yığınları gibi süzülüyordu. Mümtaz, derin nefes aldı. İçindeki o zemberek sancısı geçmişti. Artık biliyordu. Kelimeler, hapsetmek için değil, özgür bırakmak içindi. Ve insan, paylaştığı her duyguyla yeniden doğardı.

Şehrin gürültüsü, şimdi ona muazzam orkestra gibi geliyordu. Her korna sesi, her çocuk çığlığı, her rüzgâr fısıltısı, büyük bir senfoninin parçasıydı. Mümtaz, o senfoninin içinde kendi sesini bulmuştu. Artık kayıt tutmaya gerek yoktu. Çünkü an, yaşandığı an ölümsüzleşiyordu. Adımlarını hızlandırdı. Önünde upuzun yol vardı. Ve her adımda, yeni bir kelimeye, yeni bir hayata dokunacaktı. Sükût bitmişti. Zemberek boşalmıştı. Şimdi, konuşma vaktiydi.

Dijital Çağda: Kâğıdın Sıcaklığı, Mavi Ekranın Sessizliği **// Ayça Özgöztaş**

Kibele Kültür Sanat Dergisi'nin Nisan sayısını okurken... Sanatı, edebiyatı ve mitolojiyi seven; kimi zaman dilin köklerine ve önemine dokunan bu dolu dolu edebiyat dünyasıyla karşılaşmak, insanda gerçekten gurur veren bir his bırakıyor. E-dergiyi okuduğumda, dijital çağa ayak uydurma meselesi üzerine yeniden düşündüm ve bu hisle bir yazı kaleme aldım. Ama itiraf etmeliyim ki hâlâ bu çağa tam anlamıyla uyum sağlayabilmiş değilim.

Elimde telefonum... Evet, yanlış duymadınız: telefon. Dijital çağın getirdikleriyle birlikte, parmaklarım artık sayfaları çevirmek için dudaklarıma gitmiyor. Bir yandan gözlerim ışığın kısık ritmiyle dans ederken; diğer yandan materyalist bir dünyanın nasıl olup da bir anda hayal dünyasına dönüştüğünü anlamaya çalışıyorum. Bundan on yıl öncesine kadar roman koleksiyonu yaparken, sayfa aralarına küçük notlar bırakmak... Ah, en sevdiğim kısım buydu.

“Parmak uçlarında hissedilen bir sayfa, altı çizilen bir cümle, kitabın arasına bırakılan küçük bir iz...”

Bunların her biri yalnızca okumak değil, aynı zamanda bir yaşamak haliydi. Şimdi ise ekranda tuhaf bir boşluk var. Yazılar zaman gibi kayıp gidiyor gözlerimin önünden... Dokunmadan okunan, hissedilmeden geçilen cümleler ve ben alışageldiğim o güzel alışkanlıklarımı birer birer yitiriyorum dijital çağla birlikte. Kâğıdın o naif dokunuşunu parmaklarımda hissetme isteğiyle, dijital dünyanın sessiz boşluğu arasında gidip geliyorum. Sizde de böyle bir his oluyor mu? Belki de sorun, dokunmanın verdiği

o tanıdık sevgi hissi ile dokunmadan da duygulara ulaşabilmenin mümkün olup olmadığıdır. Çünkü insan dünyayı önce dokunarak öğrenir. Psikolog Tiffany Field'ın da ifade ettiği gibi, dokunma insanın duygusal bütünlüğünde temel bir yer tutar. Şimdi okuduğum psikoloji kitaplarını hatırlama zamanı değil belki de ama bana göre de dokunmak, duygusal bağ kurmanın ilk dilidir.

Belki de bu yüzden dokunma yalnızca bir temas değil; insanın duygusal dünyasına işleyen bir deneyimdir ve belki de ekranın eksik bıraktığı şey tam olarak budur. Kitaba dokunmak, onu parmak uçlarında hissetmek ve en yaralı anında kalbi saran cümlelerin altını çizmek ile soğuk, mavi ekran ışıkları arasında aynı duyguyu yakalamak arasında derin bir fark vardır. Şimdi bu iki dünya arasında gidip geliyorum... Bir yanım kâğıdın sıcaklığında, diğer yanım ekranın soğuk ışığında... Ve kendime sormadan edemiyorum. Yüreğe dokunan yazıları, uzun ve anlamlı şiirleri mavi bir ekranın ardında kucaklamak bizi fark etmeden bir duygu eksikliğine mi sürüklüyor? Bu dönüşümün, bizden sonra gelen nesiller üzerinde nasıl bir iz bırakacağını da merak ediyorum. Dokunarak büyümeyen, sayfaları çevirmeyen, bir cümlemin altını çizmenin sabrını ve hissini tatmayan çocuklar... Acaba duygulara ulaşmayı nasıl öğrenecek? Kısacası okumakla, onu hissetmek arasındaki farkı bilmeden büyüyen bir nesil... Duyguyu daha yüzeysel mi yaşayacak, yoksa bambaşka bir şekilde yeniden mi tanımlayacak?

Belki de onlar dokunmadan hissetmeyi bizden daha iyi öğrenecek... Ya da biz hissetmenin ne demek olduğunu onlarla birlikte yeniden öğreneceğiz. Çünkü dijital çağda öğrenmemiz gereken duygu, dokunmadan da hissetmeyi kabul etmektir.

Sanatın Yaralı Düşleri: Kurguyu Estetik Mekânda Sağlamak **// Ahmet Özbek**

Estetik olarak algılanan nesne, yaratıcı tarafından bir biçime büründürüldüğü zaman sanat yapıtına dönüşür. Elbette kavramsal yapıdaki çizgi dışı yapıtlar bu tanımın dışında kalırlar zaman zaman. Yani ‘obje=sanat’ biçiminde bir ‘sergileme’/‘radikal sunum’ da söz konusu olabilmekte elbette bu durumda.

“Kare/ The Square” adlı (**Ruben Östlund**/2017) felsefi sinemasal yapıtta, bir yandan “kare” kavramının eşitlikçi ve özgürlükçü (ve de gerçekçi) bir yapıyı tanımlaması iddiası dışında çarpıcı bir soru vardı: “*Sanat mekânına (örneğin galeriye) giren her sıradan nesne sanat yapıtı olur mu?*” Bu sorunun yanıtı, aslında sanat tarihini çok iyi incelemekle verilebilir ancak. Burada tabii ki mekân kavramı devreye giriyor. Yapıt mekânda değer kazanmaz, sadece ‘anlam’ kazanır diyebiliriz belki. Ya da daha radikal yorumlar yapmak mümkün bu konuda. Mekânı düzenleme kaygısı aslında kurgusal bir devinimdir.

Sinema bunu çok iyi ve belirgin yapar. Yani kurguyu ‘yineleyerek düzenleme’ şansı vardır sinema çekiminde. Plastik sanatlar ise, land art’tan kavramsal sanata kadar mekânı uzaysal ya da gerçekselsel bir biçimde sağlama şansına sahiptir.

Klasik sanatta, izlenimcilikte, klasik ya da barok mekân düzenlemelerinde, kurgu/mekân ilişkisi çok belirgin biçimde ortaya konur. Bir dinsel ya da tarihsel yapıyı, fresklerle süslemek/ işlemek’te de mekân kullanımı ön plandadır. Bunun tersine, yarım metre karelik bir yüzey resminde de kullanılan düzlem ‘mekândır’. Bunu çok ileriye götüren sanatçılar da var. **Benoit Maire** (doğumu:1978), galerinin tümünü bir düzenleme alanı olarak görür çoğu kez. Nesnelerin galeri içindeki ilişkisel yapısı ise bizi bütünlüğe götürür. Sinemadaki görsellik çoğu kez görkemlidir.

Darren Aronofsky’nin “Black Swan”ında, “Kuğu Gölü Balesi”nin sergilenmesi serüveni anlatılır. Burada obje/nesne de estetik, görsel ve plastiktir. Başlı başına görsel anlatım söz konusu iken kamera hareketleri ve vizöre yerleştirilen kompozisyonel/renksel biçimlemeler de fotoğraftan öte birer *tablodur*. Şiirde de mekânsal kurgu söz konusudur, romanda da. Tiyatro ve balenin mekândaki devinimidir, izleyiciyi büyüleyen şey. Elbette kurmaca dünyayı yaratmak, bir yönetmen, bir palet ustası, bir alan düzenlemecisi için bir zekâ gösterisidir. İç çatışmaları ve olağanüstü çabası sonucunda, bazen mucize gerçekleşir ve de karabasan biter yaratıcı için. Resim sanatının yüzeydeki alanı kullanması iki tarz bir ülkü gerçekleştirir. Bunlardan biri yüzeyde derinlik yaratmak diğeri ise yüzeyi iki boyutlu, yani derinliksiz kurgulamak. **Cezanne** kübizme ebeveynlik yaparken, mekânsal derinliği oluşturmakla yetinmeyecek, iki boyutlu yüzeyde yepyeni bir boyut arayışına girecektir. **Picasso**’da da, **Braque**’da da - daha sonra da var olan- şey budur. Oysa **Mondrian** da **Modigliani** de hacmi sevmezler, onların reel mekânı tuval, düşsel mekânı ise tin ve evrendir.

Bizdeki **Mustafa Ayaz**’ın alan kullanımı da yüzeyde gerçekleşir. Ancak **Ayaz**’ın derinlik arayışı renk planları biçiminde oluşur ve bu şekilde mekân içinde mekân yaratılır. Bu ise çok sesli bir kurguyu tanımlar. **Hikmet Onat**’taki renklerle yaratılan gizli derinlik zaten bütün izlenimcilerin denediği şeydir.

“Kare”ye döndüğümüzde, insanın başkalarına karşı sorumluluğu ve de toplumdaki güven duygusundaki tereddüt ve tahribatın sorgulanması bizi kavramsal ve ötesi bakış tarzına yöneltecektir. Yani toplumsal sorun ve sanat arasındaki çelişkiyi, ilişkiyi ve uzlaşmayı yorumlamak çabası. Ve de bunun üzerine sorular sormak. Estetik mekâna giren sıradan nesne sanat yapıtı sayılabilir mi? Tam da **Duchamp**’a sorulacak bir soru. Belki **Andy Warhol**’a da... Böyle bir estetik/ felsefi kaygı da, son yılların genel sanatlara en yoğun biçimde dayandırıldığı “*Manifesto*” filmi.

Pek çok sanat akımının yaşanan gerçeğe ilintisini sorgulayan yapıt, özellikle toplumsal sistemlerin, demokratik olduğu sanılan yönetim biçimlerinin içinde yaşayan insanların bilinç tıkanmasına da değiniyor gibi. İtiraz-sanat. Sanat-itiraz. Ama hiçbir yere varmayan yol. Belki kavramsal dilin tepki noktasını savunuyor gibi. “İtiraz ettiğimiz bir yaşama”, sanatımız da dâhil olmak üzere, “uyum yapıyoruz” gerçekliğini bir düzine sanat akımının içinde sorgulayan bir zekâ söz konusu burada. Manifesto serttir, sarsıcıdır, ancak bu film kendine çok fazla soru soruyor: bu sorulardan en anlamlısı, itirazlarımızın tarzının, içeriğinin ve yapısının da ‘sistem tarafından belirlendiği’ şekilde. Böylece bir manifestolar da salt siteme ve özeleştiriyeye dönüşüyor ve de sanat bu anlam kasırgası ve karmaşasında kendi işlevini sorguluyor. **Cate Blanchett** rolden role giriyor bu filmde ve belki de çaresizliğe giden yolu tanımlıyor. Burada ise kurgulanmamış bir doğaçlama söz konusu.

Geçmişe bakarsak, belki izlenimcilik ilk *atağındaki* karşı duruşunu yıllarla felsefi bakışa devrediyor ve kendisinden sonra gelecek akımlara ebeveynlik yapıyor. Sinemadan örnekliyoruz yine; ama ulaşmak istediğimiz kurgu, plastik nesnenin her sanat alanında yer bulması gerektiğini öne sürüyor ve bunu kanıtlıyor. “*Last Year at Marienbad*”daki görsel yapı, **Alain Resnais**’yi bir arazi düzenlemesine zorlayan felsefenin arkasında sağlam bir şekilde duruyor. Bu filmin üzerinde durma nedenimiz, filmdeki derinlikli ‘zor-felsefe’ dışında, sinemasal karelerde gözlemlediğimiz plastik yapı. Öyle ki, bir geniş alanda var olan mekân düzenlemesi bizi land art benzeri çalışmaların doğasal bir satranç tahtası gibi görünen anlamlı algılamalarına götürür. Görüyoruz ki, sanattaki kurgu kaygısı hemen ve daima bir mekâna ihtiyaç duyar. Bunu başarılı olarak gerçekleştirmek de gerçek bir estetik kaygıyı ortaya koymakla ilgili bir şey. Sözü edilen mekân, bir sanat yapıtında çoğu kez reel olarak vardır. Bazen de uzay geometrinin sınırlarını zorlayan ‘hayali kurgu/hayali mekân’ söz konusu olur ki, asıl bu olay yüzyılın sanatını tanımlamakta bize keyifli olanaklar/ipuçları sunar. Felsefi sanatı cazip yapan şey de bu sanırım.

Murat Şener

Gövdemden uzağa savrulan
Küçük ellerimde
Bir bilye kaldı
Bir de bez bebek

Yücel Aydın

Adalet dediğin dillerde talan
Fasığın yaptığı soykırım, talan
Ateşin içinde çaresiz kalan
Gazze’de çocuklar ölüyor eyvah!

Gül Kılıçaslan Sazak

Gökyüzü ağlarken küçük eller düşer
Masum hayaller karanlıkta sürer
Ama bir ışık fısıldar sessizce
Barış en kırık kalplerde büyür sessizce

Havva Altıntaş

Yorulдум demeye dilim varmıyor
İyiyim demeye gönöl el vermiyor
Aklım Gazze'den öte gitmiyor
Sussam olmuyor, konuşsam kimse duymuyor

Erol Altunay

Kan bulaşmış ellere
Ve gözlerde kin
Vicdanı unutmuş çoktan
Ölen din için, öldüren din...

Belgin Açıkgöz

Kadının sessizliği kaplarsa her yanı
Bir daha ne bir çiçek açar oralarda
Ne de kanat çırpır kelekler
Öylesine değildir vazgeçişleri

Okan Çarga

Kurak bir coğrafyanın terk edilmiş çocukları
Yanlış toprakta filizlenen eğreti tohumlardık biz
Dönerken yüzümüzü aydınlığa günebakanlar gibi
Yanmaya da razı geldik naçar, lakin boyun eğmedik

Irmak Tural

Bir nebze su görse bendini aşar
Verdikçe hürmeti haddinden taşar
Kendi gölgesinde devleşip yaşar
Özünü unutan, izi tutar mı?

Nihal Derbent

Ölmesinler diye
Kuş fotoğrafları çekiyorum
Ölü binalar arasında
Gökyüzü gecenin mavisinde

Değer Sarıyıldız

Tam sınırındayım
Sadece bir topuk boyu mesafe
Başım dönse, ayağım kaysa
Gamzene düşeceğim

Arzu Altanay

Senin hayalin olmadı mı hiç...
Yüzdürürken kâğıttan yaptığın gemini
Umman zannettiğin olmadı mı hiç...
Gemini yürüttüğün su birikintisini

Recep Özdemir

Gözlerimden düşerken kirpiklerime tutun
Sana döktüğüm yaşlar ile büyüdüler
Ağır gelmez onca gönlümdeki yükün
Gizli bir nehirde sarmaşıklara büründüler

Necmiye
Gölbeyaz Özgöl

İnci yaşlar gibi süzöldü pınarlarından
Sonra haykırdı, çığlıkları kıyametti, sesini duyan olmadı
Uzandı hiç uyanmayacakmışçasına kızıl goncalar içinde
Bir anneydi giden yahut bir bacı, bir eş, önce kadın öldü sonra dünya

Merve Şen Kaçmaz

Bir gün susacak, sönecek bütün ateş
Ne ünvan kalacak elde, ne alkış, ne de eş
Bu kadar hırs niyedir, bu tükenmeyen didiş
Toprakaltı bir metreyken nedir bu kör gidiş

Pınar Akyüz Atmaca

Çengel çiçeği misali tırnaklarının ucundayım
Nefesim imdat diyor, yüreğim bırak
Muhabbet ilminde koparıldı kanadım
Kadrim kal diyor, gözlerim bırak

Ümit Tükenmez

Sonu olmayan bir hikâyede
Çaresizce kederimize razıyız
Yırtılmış atılmış eski bir kitabın
Birbirinden ayrılmış sayfalarıyız

Fatma Güvendeci

Çeşm-i siyahına düştü nazarım
Bir ah eyledim ki yandı diyarım
Sineme işleyen sevda baharım
Gönlün gönlüme uğrar mı dersin

Meltem Güdemezoğlu

Gittiğin gün sustu içimdeki bütün zaman
Adını anınca titrer hâlâ her an
Yokluğun ağır bir gece gibi çöker cana
Sensizliğin içimde dinmeyen bir isyan

Tuana Seymen

Bağrıma aşk bastım da yandım
Kandım defalarca ve defalarca kandım
Kandırıldım, elimden alındı oyuncağım
Bağrıma meşk serpti de u(yandım)

Olmasaydı // Zeynep Şenay Ocakçioğlu

Konca hayatının adisyonuna yüzlerce “olmaz” yazdı. Zaten bu iş olmazdı. Bu yuva kurulamazdı. Yine de bir gözünü alıp adamın omzuna bıraktı. Adam görmezden geldi. “Kolaylık,” dedi içinden. Omuzdaki göz ne görmek isterse onu görecekti. Adamın leylekleri çoktan göç etmişti. Elleriye kocamandı ve boş. Konca’nın bıraktığı göz, o boşluğu görünce usulca içeri süzüldü. İçindeyken bile içinden konuştu.

“Bu koca adam bana gelmez.”

Tam o sırada, yukarıdan geçen yabancı leylekler, mavi kokan denizden bir dalga düşürdü adamın kulağına. Dalga çarptı, titretti, ses verdi: “Koca adam, dinlen. Tadın acıyor. Yaş geçiyor.” Adam durdu. Baktı. Yürüdü. Yaklaştı. Ellerini kadının, ter yerine hüzün damlayan elbiselerine sardı. Kadın, boynuna dolanan minicik elleriyle olmazları içinden saydı. Zaten dışından saysa duymazdı adam— kulağı da aklı da deniz suyuyla tıkanmıştı.

Sonra sayamadı. Olmazlar birden kaybolmuş gibi oldu. Elbiseler kurudu. Leyleklerin göç vaktiydi. Eski bir yuva bulup yerleştiler. Bir süre her şey güzel koktu: aşk, taze aş, verilen sözler... Ama yuva eskiydi. Ve gittikçe daha da eskidi. Bir gün Koca, pancar motoru gibi gürlledi. Patladı. “Canım sıkkın,” dedi. Ve Konca’ya patladı.

Sıkılmıştı. Yuvadın, kendinden, her şeyden. Aklına kaçan deniz suyu kabardı içinde. “Çekil,” dedi kendi kendine. “Çek git.”

Kulağında açılan o karanlık yerlerden gelen seslere kulak verdi. Konca sustu. Islak gözleriyle baktı ona. Ama bir türlü anlayamadı: Artık yanında değil, kalbinde kalması gerektiğini. Sabretti. Bekledi. Kelimelerini silkeledi, yeniden söyledi.

Bazen fısıldadı, bazen içinden haykırdı. Nafile. Adam her seferinde silkti üstünden o kelimeleri: “Bayat bunlar.” Olsundu. Çünkü Konca, “olmasaydı”ları en başta yuvadan aşağı atmıştı. Koca indi. Hepsini topladı. Dürdü, büktü, saydı. Ve getirip Konca’nın sol göğsünün altına doldurdu. Konca kendi içine bağırıyordu. Ama ses yoktu. Yüz yoktu. Ağız yoktu.

“Bana koca olmazdın. Keşke olmasaydın.”

Sonra Koca gitti. Konca kaldı. Yuva kaldı. Boşluk kaldı. Bekledi. Unutulur sandı. “Bekle,” dedi kendine. Bekledi. Bekledi. Bekledi.

Ama adam çoktan gitmişti. Denizin içine. Dalgaların arasına. Ve dönmedi. Sonradan duydu Konca, Koca, denizin dibinde, başka balıkları oyalıyordu. O yıl leylekler de gelmedi. Yuvalar boş kaldı. Konca, boş yuvada kaldı. Sonra bir gün, Koca’nın giderken unuttuğu Koca elleri giydi. Karnını sardı. Sesini bastırdı. Korkularını ceplerine sakladı. Hazırdı artık. Ve kimseye görünmeden sokaklarda vızıldayan o amaçsız kalabalığın içinden çekip gitti.

İstanbul Bahar Olmuş // Tuba Tanrıverdi

Serin eser tan yeli Hisar üstünden
Dökülür mor salkım, rengâhenk düşünden
Bir martı dolanır gümüş saçlarına
Çiçekten değil ki; bahar gülüşünden

Yağmur usul usul yağar Galata'ya
Süzülür damlalar dar, taş sokaklara
Ayak izlerinde açar erguvanlar –
Buluşur anılar buğulu hanlarda

Ada vapurunda yasemin kokusu
İskelede rüzgâr, kadeh deniz dolu
Eski bir İstanbul, türküsü pikapta
Makamı nihavent, çitirtısı puslu

Fısıldaşır mehtap leyli sevdalarla
İlkbahar pembesi esrik yalanlarda
Ne geceler bilir ne sabahlar
Şarkı söyler Leyli, lâl yakamozlara.

Antik Roma’da Boş Zaman Kavramının Modern İnsandaki Yeri // Tuğba Özel

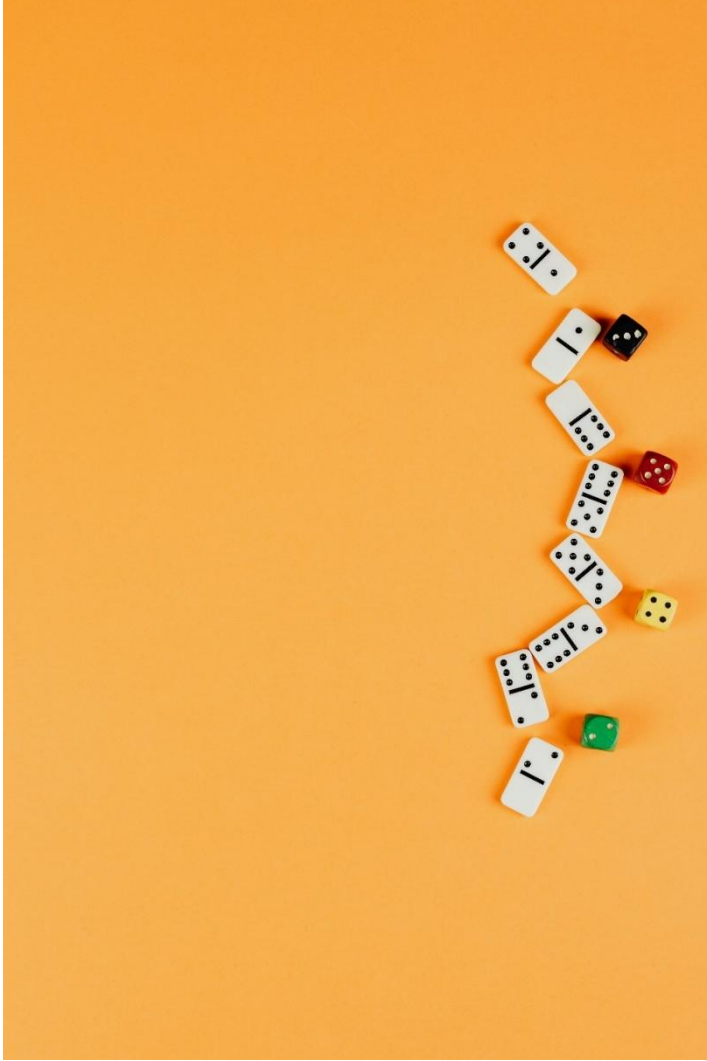
Latince kökenli olan otium kelimesi, en yalın hâliyle “boş zaman” veya “işten uzak olma hâli” anlamına gelmektedir. Ancak Antik Roma’da bu kavram, günümüzdeki basit dinlenme anlayışından çok daha öte; insanın ruhunu terbiye ettiği, zihnini berraklaştırdığı bir tefekkür zamanıydı. Bu yazıda, Antik Roma’daki otium anlayışı ile modern insanın boş zaman algısı arasındaki köklü farklara değinecek; otium’un bir lüks değil, insan olmanın bir gerekliliği olduğuna değineceğim.

Modern insan, çoğu zaman işinin, karmaşanın içine hapsolan, kendini aramaya bile vakti olmayan; kapitalist düzenin çarklarıyla birlikte durmadan dönen bir mekanizmanın parçası hâline gelmiştir. Bu açıdan bakıldığında, otium yalnızca bir ödül ya da lüks olarak değil, insan hayatının gerekli ve doğal bir parçası olarak değerlendirilmelidir. İşten sonra arta kalan zaman olarak değerlendirilmemeli, bir artık muamelesi görmemelidir. Antik dönemdeki fikir de tam olarak bunu savunur. Peki, aynı dünya üzerinde yaşamış olmamıza rağmen, arkaik dönemdeki insanlarla, dinlenme anlayışımız arasında ne gibi farklılıklar bulunmaktadır? Boş zamanımızı nasıl değerlendiriyoruz? Boş zaman, kendimizi sürekli geliştirmemiz gereken bir zaman dilimi olarak mı görülmelidir? Bu soruları yanıtlamadan önce Antik Roma’daki otium kavramının ne olduğuna daha yakından bakmak gerekmektedir.

“Otium genellikle boş zaman, aylaklık hâli, huzur ya da rahatlama zamanı olarak çevrilmektedir. Kelimenin zıt anlamlısı ise negotiumdur” (Melon 5). Negotium, iş ve çalışma ile ilgili olan zaman dilimini ifade eder. Antik dünyada boş zaman, öncelikle “kutsanmış yalnızlık” (beata solitudo) bağlamında değerlendirilmekteydi. Bu kavram, genellikle kırsalda geçirilen, kutsal ya da huzurlu bir yalnızlık deneyimini ifade ediyordu (de Grazia, 1962).

İnsan, bir bakıma kendi içinde, doğadaki düzeni ve sakinliği arar; bu nedenle kırsal alan, insan zihninde bir dinlenme ve sükûnet mekânı olarak tasavvur edilir. Nitekim Euripides'in Bacchus adlı oyununda kadınların şehirden kaçarak kırsala yöneldiği sahneler, zihinsel yüklerinden kurtulup kendilerini özgürce ifade etme arzusunun bir yansımasıdır. Buradaki rahatlama bir nevi ritüeller eşliğinde zihni boşaltma eylemidir. "Koşmak ne güzel, dağlarda Bakkhos alaylarının ardından!" (Euripides 33). "Bakkhaları, yüce Bakkhaları gördüm; çıplak ayaklarıyla bu toprakların üstünden çılgın bir sel gibi akıp geçtiler." (Euripides 56).

Roma'daki otium anlayışının şekillenmesi de büyük ölçüde Yunan kültürünün bir yansımasıdır. Boş zaman kavramı Roma düşüncesinde önemli ölçüde Platon, Aristoteles ve Epicurus gibi düşünürlerin fikirleriyle gelişmiş ve kök salmıştır. Aristoteles'e göre boş zaman, insanların yaşam karşısında üretken oldukları ve hayata katkıda bulundukları bir zaman dilimidir; bu yönüyle yaşamın kendisiyle doğrudan bağlantılıdır. "Aristoteles 'meşguliyet' (ascholia) sözcüğünü kullandığında, canının istediğini yapmak düşüncesini dışarıda bırakır. Çünkü meşguliyet, bir amaca yönelik olarak sürdürülen bir etkinliktir. Eğer o amaç zorunlu olmasaydı, o etkinlik ortaya çıkmazdı. Bu nedenle hiçbir meşguliyet boş zaman sayılmaz" (Grazia 5). Bir nevi boş zaman, meşguliyetten özgür olma durumudur. Bu felsefi arka planın günlük hayata nasıl yansıdığını anlamak için, Antik Roma halkının bir gününü nasıl geçirdiğine bakmak aydınlatıcı olacaktır."

Günün ilk ışıklarıyla uyanan Romalılar için gün oldukça erken başladı. Roma

halkı, Yaşlı Pliny'nin sözünü adeta kendilerine motto edinmişti: Profecto enim vita vigilia est. (Yaşamak, uyanık olmaktır)" (Carcopino ve Rowell 15). Roma'da günün uzunluğu mevsimlere göre değişmekteydi ve günün farklı saatlerinde günlük yaşamın temposu da buna bağlı olarak farklılık gösterirdi.

Günümüz toplumlarında olduğu gibi katı bir zaman çizelgesine bağlı bir yaşam söz konusu değildi. Günlük yaşam, doğanın ritmine daha yakından bağlıydı; nitekim "kasvetli havalarda durgun, aydınlık ve güneşli havalarda ise canlı ve coşkulu" bir karakter sergilerdi (Carcopino ve Rowell 150). Şehrin kalabalığından ve kaosundan uzaklaşmak isteyen Romalılar için en önemli alanlardan biri Campus Martius'tu. Campus Martius, adeta şehrin içinde bir nefes alma noktası olarak işlev görmektedir. Toplumun farklı kesimlerinden insanlar buraya gelir ve kendilerine bir dinlenme alanı yaratırlardı. Antik Roma'da "Mars Alanı" olarak çevrilebilecek bu geniş alan, mermerle kaplı salonları ve portikoları (revakları) ile ferah bir mekân sunuyordu. Özellikle imparatorluk döneminde şehrin önemli otium merkezlerinden biri hâline gelmiştir. "Seneca'nın ifadesiyle burası, 'en sefil olanın bile Campus Martius'ta kendi boş vaktinin tadını çıkarabildiği bir yerdi' (Carcopino ve Rowell 249)."

Boş zaman aktivitelerinden bir diğeri ise oyunlardı. Özellikle zar oyunları ve masa oyunları halk arasında oldukça yaygındı. Bu oyunlardan biri Morra (micatio) olarak adlandırılan bir el oyunuydu. Oyun

günümüzde hâlen Güney İtalya’da oynanmaktadır. Oyunun kuralı oldukça basittir: “İki oyuncu aynı anda sağ ellerindeki bazı parmakları kaldırır. Her oyuncu, iki kişinin kaldırdığı parmakların toplamının kaç olduğunu tahmin ederek yüksek sesle söyler. Toplamı doğru tahmin eden oyuncu oyunu kazanır” (Carcopino ve Rowell 251). Güvenilir bir kişiyi tanımlamak için Romalılar arasında şu söz kullanılırdı: “Onunla karanlıkta micatio oynayabilirsin” (Cicero 3.19.77). Hatta bazı Romalı tüccarlar, aralarındaki anlaşmazlıkları çözmek için bu oyunu oynayarak karar verirlerdi. Ancak MS 4 yüzyılda praefectus urbi (şehir valisi) olan Apronius, bu oyunun ticari anlaşmazlıklarda kullanılmasını yasaklamıştır.

Günümüzde de kalıntıları görülebilen en önemli otium merkezlerinden biri de Roma hamamlarıdır (thermae). Roma hamamları yalnızca temizlenme amacıyla kullanılan yerler değil, aynı zamanda tartışma, sosyalleşme ve dinlenme alanlarıydı. Hem bedeninin rahatlatıldığı hem de zihnin dinlendirildiği önemli sosyal mekânlar olarak işlev görürlerdi. Nitekim hamamlar “spor ile entelektüel merakın birleştiği bir mikrokozmos” olarak tanımlanmaktadır (Carcopino ve Rowell 256).

Hamam komplekslerinin içinde yalnızca yıkanma alanları bulunmazdı; aynı zamanda kütüphaneler (bibliotheca), masaj odaları ve spor alanları (palaestra) da yer alırdı. Masaj odalarında çalışanlar genellikle kölelerdi; zeytinyağıyla vücudu ovar ve strigil adı verilen bir aletle kirleri temizlerlerdi. Palaestra ise bedeninin aktif olarak kullanıldığı bir spor alanıydı; burada güreş, top oyunları ve ağırlık çalışmaları yapılırdı. Bu fiziksel aktivitelerin ardından insanlar hamamlarda günün yorgunluğunu atarlardı.

MS 2 yüzyılda yaşamış ünlü hiciv yazarı Juvenal, bedeninin hareket ettirilmesinin ve hantallıktan kurtulmanın önemini şu sözleriyle dile getirmiştir: “Mens sana in corporesano.” (Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur.)

Peki Romalılar günlerini nasıl sonlandırıyorlardı? Akşam yemeği (cena), Romalılar için günün önemli bir bölümünü oluşturuyordu. Uzun süren yemekler sırasında şiirler okunur, müzik dinlenir ve sohbet edilirdi. Bu nedenle akşam yemekleri yalnızca beslenme ihtiyacını karşılayan bir etkinlik değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel bir faaliyet olarak görülürdü. Özellikle varlıklı ve eğitilmiş Romalılar için akşam yemekleri aynı zamanda bir statü göstergesi niteliği taşımaktaydı. Bu yemekler sırasında yapılan felsefi sohbetler, entelektüel tartışmalar ve kültürel paylaşımlar, cena’yı günlük yaşamın önemli bir parçası hâline getirirdi. Nitekim Yaşlı Pliny Trajan’ın akşam yemeklerini şu şekilde anlatmaktadır: “Caesar’ın akşam yemeğine davet edilirdik; bu, bir imparator için oldukça mütevazı bir ziyafetti. Orada ya gösterilerle eğlenir ya da geceyi en hoş sohbetlerle geçirirdik” (Carcopino ve Rowell 273). Bu anlatım, Romalılar için akşam yemeklerinin yalnızca bir beslenme etkinliği olmadığını; aynı zamanda sohbetin, kültürel paylaşımın ve toplumsal ilişkilerin güçlendiği bir zaman dilimi olduğunu göstermektedir.

Roma dünyasında önemli devlet adamları ve düşünürler de Otium’un önemini şu şekilde vurguluyor. Bu isimlerin başında gelen Cicero’nun otium’a bakış açısı şu şekildedir: Cicero’ya göre felsefe ve edebiyat yalnızca eğitilmiş bir Romalının boş zamanını (otium) dolduran faaliyetler değildir. Aynı zamanda devlet işlerini (negotium) değerlendirmek için bir ölçüt olmalıdır. Bu nedenle boş zaman, sadece dinlenme değil, düşünme ve devlet işleri üzerine değerlendirme yapma zamanı olarak görülmüştür. Öte yandan Roma’daki önemli isimlerden biri olan devlet adamı ve Stoacı filozof Seneca boş zaman kavramı üzerine düşünmüştür. İmparatorluk dönemi Roma’sında Stoacılık yaygınlaşmış ve erdeme dayalı bu öğreti Roma gelenekleriyle uyum sağlamıştır. Seneca, insanın doğaya uygun yaşaması gerektiğini savunur. Tanrı’nın yarattıklarını düşünmeyi, kişinin kendi ihtiyaçlarını anlamasını ve ölçülü bir yaşam sürmesini öğütler. Aynı zamanda şöret, zenginlik, iktidar ve yüksek mevki arzusunu eleştirir. Ona göre “boş zaman içinde yaşam, okuma yoluyla, iyi ve kötü üzerine düşünerek ve dostlarla sohbet ederek mümkündür. İnsan zihnini yeni bilgilerle beslemeli ve bu bilgileri özümsemelidir” (Petrova 6). Bu nedenle Seneca’ya göre otium, yalnızca dinlenme zamanı değildir; düşünme ve kendini geliştirme fırsatı sunan bir zaman dilimidir.

Peki, modern insan boş zamana nasıl bir anlam yüklüyor? Boş zaman diye adlandırdığı bu aralığı nasıl geçiriyor? Modernite ile birlikte bu kavramın içi nasıl boşaltıldı? Yazının bu bölümünde moderniteye giriş yapacağım. Modern insan, düşüncesiyle arayla mesafe koyulmuş bir canlıdır. Kendisinden sürekli bir kaçış hâlinindedir. Kehanet merkezinin girişinde yazan “Gnoti Seuton” (kendini bil) öğüdünü yerine getirmeye çalışır, zamanla birlikte dönüşüme uğrar. Kendi boş zamanını, hayal dünyasıyla, emelleriyle doldurmaya çalışır. Çoğu zaman koşuşturma halindedir. Boş zaman dediğimiz kavramı seçili etkinliklerin içinde çeşitli yönlerle savrulmak durumunda kaldığımız bir boşluk değildir. İnsan, benliğini ömrü boyunca arar; aramaya çıkmak bile büyük bir adım ve gayret gerektirir. Modern hayatın içindeki hengamede kendimizi kaybetmememiz için, aramayı da bırakmamak gerekir. Bertrand Russell bu konuya şöyle değinir: “1932’de yayınlanan aylıklığa övgü eserinde çalışkanlığın abartılmış bir erdem olduğunu ve bireyin kendi ilgi alanlarına ayırdığı boş zamanın medeni yaşamın bir gerekliliği olduğunu savunmuştur” (Samsun 185).

Modernite, sürekli meşgul olma halini mutsuzluğun bir nevi çözümü olarak sunmaktadır. “Mutsuzluğun çözümü olarak yeniden ve daha fazla tüketme eğilimi yüceltilmekte ve adeta bir yurttaşlık ödevi olarak zorla sunulmaktadır” (Sarıpek 13). Günümüz insanı tefekkür etmeyi bir kenara atmış, sükuneti maddiyata pay biçmiştir. Bir süre sonra, kendine satın aldığı ya da üzerine yüklediği onca yükün altından kalkmaya çalışır. “Kendini bil” öğüdünün önemi de bu şekilde önem kazanır.

Sonuç olarak insan hangi çağda yaşarsa yaşasın, zihnini ve bedenini dinlendirmelidir. İnsan kendi doğasını ve çevresini sorgulamayı hiçbir ölçüde bırakmaz. Bu sorgulama biçimi zamanla silikleşse de her daim oradadır. Farklı yollarla yaptığımız ancak bazen farkında olmadığımız sorgulama süreçlerinden geçeriz. Antik Roma’nın otium’u, bize boş zamanın sadece işin yokluğu olmadığını, aksine insanın kendi özüne dönmesi için en verimli tarla olduğunu hatırlatır. Bugünün dünyasında “boş zamanımızı değerlendirmek” adına kendimize yeni yükler bindirmek yerine, belki de Romalılar gibi sadece “durmayı” ve zihnimizi özgür bırakmayı öğrenmeliyiz. Zira ruhun dinlenmediği bir bedende, en yoğun meşguliyet bile sadece bir yanılsamadan ibarettir. İnsan, ancak meşguliyetten özgürleştiği o nadide anlarda gerçekten kim olduğunu hatırlama şansına sahip olur.

KAYNAKÇA: Grazia, Sebastian De. Of Time, Work, and Leisure. 1964 Jérôme Carcopino, and Henry T Rowell. Daily Life in Ancient Rome : The People and the City at the Height of the Empire. New Haven, Yale Univ. Pr, 2003 Juvenal. Thirteen Satires of Juvenal. 1878

Marcus Tullius Cicero. De Officiis. Book III. N.D, 44AD. Nihal Samsun. “Çalışmanın Değişen Anlamı ve Güncel Durumuna İlişkin

Tartışmalar.” Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, vol. 3, no. 3, 31 July 2017, pp. 160–210, dergipark.org.tr/tr/pub/auad/article/378475. Accessed 27 Apr. 2026

Petrova, Iryna. “ANCIENT ROMAN OTIUM as a CULTURAL PRACTICE and THEORETICAL REFLECTION.” National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald, vol. 0, no. 1, 17 Dec. 2019, <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2020.196555>.

Accessed 11 Mar. 2025

Sarıpek, Doğa Başar. “TRDizin.” Trdizin.gov.tr, 2026, search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/263034/zaman-baskisi-altinda-calisma-ve-bos-zaman- algisi.

Accessed 27 Apr. 2026

Malone, Rodney. OTIUM: A PRIMER on a MEDIEVAL CONCEPT from AUGUSTINE to AQUINAS.

Euripides. Bakkhalar. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2010

Otomatik Portakal (Anthony Burgess) // Çınar Özyaşar

İngiliz usta yazar Anthony Burgess: “Tüm hayvanların en zekisi, iyiliğin ne demek olduğunu bilen insanoğluna bir baskı yöntemi uygulayarak onu otomatik işleyen bir makine haline getirenlere kılıç kadar keskin olan kalemimle saldırmaktan başka hiçbir şey yapamıyorum...” sözüyle eser hakkında genel çerçeveyi oluşturmuştur. Eser kült bir roman özelliği taşımaktadır ve ana fikri derin bir felsefeye dayanmaktadır. Sokakları terörize eden, yaşamları şiddet üzerine kurulu gençler ve bu hikâyenin anti-kahramanı olan Alex, Otomatik Portakal’ın 15 yaşındaki ana karakteridir. Alex; “İyi ya da kötü nedir?”, “İnsan özgür iradesiyle kaderini seçebilir mi?” gibi soruların yanıtlarını kurcalarken çete kardeşleri; Pete, Georgie ve Aptalof oluşturdukları dilin kelimelerini okurun zihnine kazıyor ve her okura; iç dünyasını sorgulamasına, gerçekten nasıl biri olduğunu düşünmesine ve kendini içsel olarak değiştirebilir miyim diye derin düşüncelere dalmasına sebep oluyor. Eser bize canı bir karakterin evcilleştirilebileceğinden (uysallaştırılabileceğinden) bahsetmekte fakat bu evcilleştirilen kişi ne kadar zor ve ciddi yöntemlerle evcilleştirilirse evcilleştirilsin dışarıdan bakınca her şey normal görünse de kişinin iç dünyasının aslında hâlâ o eski canı ruhlu insan olarak kalabileceğine şahitlik ettiriyor. Alex, gördüğü Ludovico tedavisinden sonra bile bir kişilik potansiyeli olmadığını üzülerek göstermektedir. Bu anlamda “Seçme hakkına sahip olmayan kişi, kişiliğini yitirmiş demektir.” sözü kitabın genel metaforunu açıklığa kavuşturmuştur. Günümüzdeki bazı sosyolojik ve sosyo-ekonomik problemlere karşı çözüm önerileri de sunan bu eser ünlü yönetmen Stanley Kubrick tarafından 1971 yılında sinema filmine uyarlanmıştır ve edebiyat dünyasında tüm zamanların en sarsıcı romanlarından biri olarak tarihe geçmektedir. Bu eserin denemesini umarım beğenir ve boş bir vaktinizde okuma fırsatı yakalayabilirsiniz.

GECEYE BİR ŞİİR BIRAK YARIŞMASI KAZANANLARI

DERECEYE GİRENLER

1.

@merkurrus

1.

2.

@tubatanriverdi

2.

3.

@yusuf_merterr

3.

MANSİYON ÖDÜLÜ ALANLAR

1. @kulhaki

2. @1yazarinbloggu

3. @gizem.celiik

4. @zerdaalakus

5. @tekinokayy

6. @erkaneren_72

7. @ebru_oguzhan_yeter

Çatı Katında // Meryem Sönmez

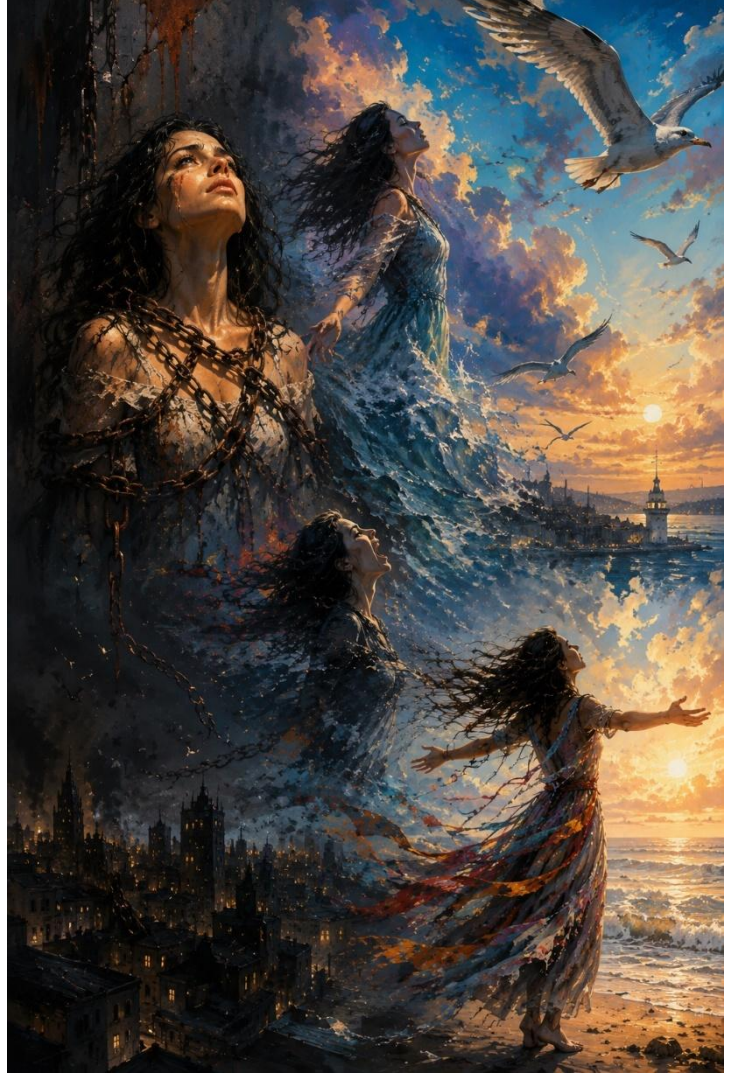
İki kadın,
biri tutsak, zincirleri görünmez,
biri çılgın, özgürlüğü delirtmiş.
Rüzgâr hışırdatıyor kırık camları,
gökyüzü eğilmiş dinliyor
fısıltıları.
Tutsak kadın suskun,
dilinde mühürlü cümleler,
çılgın olan gülüyor,
duvarlara çarpa çarpa
kahkahaları.
Gece uzuyor,
yıldızlar titrek birer mum alevi,
ay, sararmış sayfalarda eski bir
şiiir.
Tutsak kadın iç çekiyor,
çılgın olan dans ediyor
gölgelerle.
Kim bilir,
belki biri düşlerinden kurtulacak,
belki diğeri deliliğinde
kaybolacak.
Çatı katı hep aynı kalacak,
bir hapishane, bir sahne,
ya da sadece,
uçurumun kenarında bir salıncak.

Olur ya // Tuba Tanrıverdi

Karanlığın içinden göğe bakmışım
Paslı zincirlerde silinirken umutlar
Ufka süzülmüş yorgun bakışlarım
Tuzlu bir sessizlik dolmuş içime
Rüya bu ya
Deniz olmuşum
İki kanatla çizmişim kendimi
Sesimi yutmuş şehirlerin üstüne
Kaybolmuşum arasında bulutlar
Boğazımda avaz avaz çığlıklarım
Hayal bu ya
Martı olmuşum
Sürüklemişim önüme gecenin kasvetini
Ardımda kalmış bilindik korkular
Hafifliğimle savrulmuşum
Kimseye değmeden herkesin içinden
geçerek
Düş bu ya
Rüzgâr olmuşum
Bir sabah kıyıda kalkmışım
Uyanışımla yeniden doğmuş dünya
Ne sürgün, ne tutsak, ne suskun
Olur ya
İnsan olmuşum

Uykudadır // Yusuf Merter

Keşif yoksa
Kâşif uykudadır
Gündüz yoksa
Güneş uykudadır
Yağmur yoksa
Bulut uykudadır
Bebek ağlıyorsa
Meme uykudadır
Yâr üşüyorsa
Yaren uykudadır
Hedef yoksa
Yol uykudadır
Sevda yoksa
Yürek uykudadır
Kuruduysa gözler
Dert uykudadır
Uyan yiğidim uyan
Toprak ağlıyorsa
Yiğit uykudadır

Yılık Atları // Bülent Ertekin

Pervasisz koşan deli taylardık,
Kemende sığmadık,
Gem vurulmadık...
Kimi yeşil otlaklarda avunduk,
Kimi bozkırlarda savrulduk,
Kimin umurunda...
Kanı sabırsız,
Bedeni genç,
Cesareti cahil,
Acemi taylardık...
Yola vurduğumuzda dağıldık,
Yollar yolları doğurdu,
Her yol ayrımında azaldık...
Şimdi yılık atları gibi,
Aylak ve başıboş...

Göçebe // Gülnaz Okuyan

Şimdi bu sokaklar sana aşına,
Yüzlerdeki o yarım gülümseme,
Caddelerin adı ve her gün gördüğün kalabalıklar,
Sesler aşına.
Bir ben yabancıyım, göçebeyim,
Kırık dökük işte her şey...

Beşinci İşlem // Gizem Çelik

Önce topladım seni
Fazla gelince taşıyamadım.
Sonra çıkardım hayatımdan
Eksik kaldıkça tamamlanamadım.
Çarptım seni kendimle
Katlandı içimde yokluğun.
Böldüm sonunda yalnızlığımı
Dağılan parçaları toparlayamadım.
Çok bilinmeyen olan
Zor bir problemdik ikimiz.
Çözmeye yetmedi dört işlem
Beşinci işlem de olmadık.

Coğrafya Kaderdir // Zerda Alakuş

Kar serpiştirir ya hani toprağa
damlar sonra yavaş yavaş eriyince sular
izlemek gibi işte o anı
geç kalınmış bir düşü hatırlamak kadar
acı artık burada

Güneş bir daha doğmaz bu tepelerde
öyle haber veriyor göçmen kuşları
ve gelmez o eski günler biliyorum
gelse de biz görmeyiz

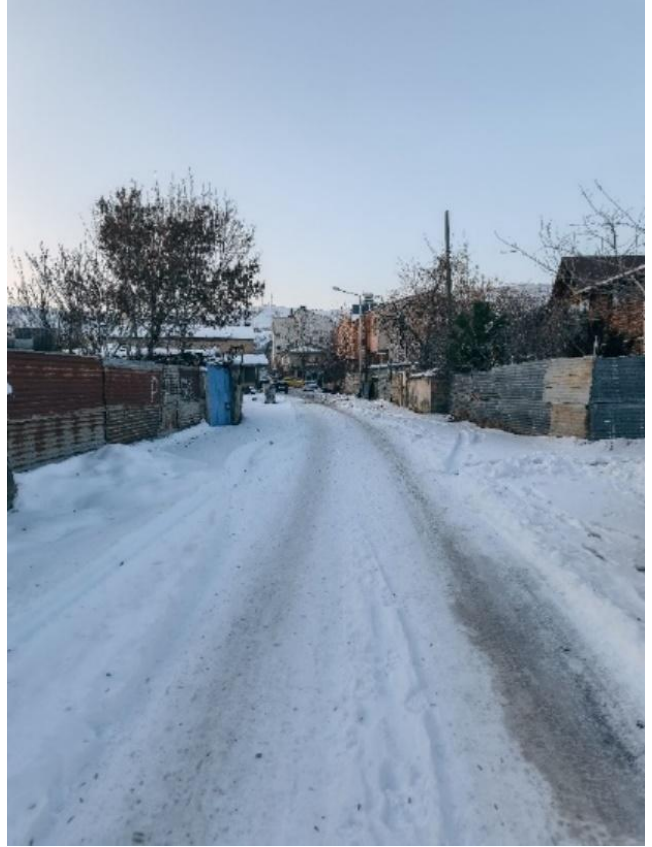
Dağlar, tepeler duysun ki bu coğrafyada
kader böyledir.

Hep böyle boynu büküktür çocukların
yarınların endişesi tazedir hep anne yüreklerinde.

Bu bir şikâyet değildir aksine belki de müjde.

Öyle ya, bu şekilde bereketlenmez mi?
evlere şenlik, bu küçük kederlerin
sonunda gelmez mi sevinç dumanı tüten ocaklara?

Öyle olur. Olmasa bile umut doğar
gönüllerde ve siz bilmezsiniz bir tutam
umut için kaç gecesini sabah etmeyen

Doğmamış Çocuklara Muştı // Tekin Okay

Puslu havalar elbet terk edecek;
Güneş o gün, tüm ışıklarını konfeti gibi yayacak üzerimize.
Ve çıkacağız meydanlara,
Haykıracağız özgürlüğümüzü korkmadan.
Kuşlar, kanat çırparak ortak olacak sevincimize;
Çiçekler, en güzel kokularını serpererek üzerimize;
Ağaçlar, reverans edecek bize.
El ele şarkılar söyleyeceğiz kadın erkek,
Birbirimizden sakınmadan.
Nefret tohumunun yerine sevgi çiçeklerini ekeceğiz;
Karanlıkları hapsedeceğiz aydınlığa.
Sevgi, barış, doğmamış çocuklarımız kazanacak

Sevmenin Onuru // Erkan Eren

gölün rengine benzerdi
bakışlarına ağarken
sızlayan içime sırrını akıtan göğümüz
ve sıcaklığı ayın
sinerdi gölgemizin uzandığı her yere
yalnızlığa ve kendine kapanan avluda
sen ve ben vardık
sınırını çizendik düşsel gerçeğimizin
eşiğimize kadar sokulan rüzgâr
uzakların güzel günlerini getirirdi bize
uyanırdık şafağına
yalnız bizim olan görkemli sabahın
kuyuların sükûneti
inleyen zamanın ayak seslerini hatırlatır

ve en ağır hülyası hayatın
bize kendimizi anımsatır
yıllar ve yollar benzemeyen hiç kendine
yıllar ve yollar yalansız
suyun çehresinde yazımız
nilüferlerle büyür, dağılır ve yayılır
kokusuyla
bir çiy tanesinin berraklığında
sürüp gider uyuyan en yalın yanımız
güneş açar sinemizi
bir yanımız ölürken, dirilir bir yanımız
kutsal sayılan günahı
silmeyi arzumuz tüm benliğimizden
nereye baksan
nereye baksan
hem karanlık, hem aydınlık
onuruyla sevmeli, sevecekse her insan bir yanımız hayat, ölüm bir yanımız...

Kısa Ömür // Ebru Oğuzhan Yeter

Toprağa böyle yakın duran
birini daha tanımamıştım ben
rüzgârın sesini ayırırdı birbirinden
hangi kuşun telaşla
hangisinin sevinçle uçtuğunu bilirdi
en çok kargaları severdi...
Avuçlarında yabani kekik kokusu
ceplerinde küçük taşlar taşırdı
Kulağının arkasında hep bir çiçek olurdu
gözlerinin elasına çalan...
Sanki dağın bir köşesi yıkılsa
yerine yenisini koyabilecekmiş gibi koşardı
En çok ağaçların yanında susardı
Kollarıyla sarar
Tomurcuklarında uçuşan arılarla konuşurdu
ve o sessizlikte
yüreğinin en güzel yerinde hep Deniz vardı

Ömrü kısa sürdü, bazı baharlar gibi
ansızın gelip içimize yerleşen
ve sessizce çekip giden...
Şimdi ne zaman bir dağ yolundan geçsem
baharın kokusu yayılsa içime
bir tohum fideye dönse
ya da yağmur toprakla konuşsa
bir karga ötse uzun uzun
bir yerden çıkıp gelecekmış gibi olurum...

Ben İsimsiz Bir Çocuğum // Rojin Aktaş

Ben isimsiz bir çocuğum.

Adım daha ağzıma konmadan gökyüzü parçalandı.
Harflerim dağıldı toprağa, annemin sesi yarım kaldı.
Ve bir çocuğun kaderi, bir patlamanın içine sıkıştı.

Ben isimsiz bir çocuğum.

Oynamayı öğrenmeden enkazı ezberledim.

Ellerim oyuncak tutmadı.

Ellerim sessizliği tuttu.

Taşlar ağırdı.

Suskunluk bir çocuğun omzuna yakışmayacak kadar ağırdı.

Ben isimsiz bir çocuğum.

Gece bana masal anlatmadı.

Gece beni aldı.

Yıldızlar gözlerime bakamadı.

Gökyüzü başını çevirdi.

Çünkü bir çocuğun ölümüne bakmak göğe bile fazla geldi.

Ben isimsiz bir çocuğum.

Ayakkabımın biri yolda kaldı diğeri zamanın içinde
kayboldu.

Koşmayı bilirdim ama kaçmayı öğrendim.

Çünkü savaş çocuklara önce kaçmayı öğretir.

Sonra büyümeye fırsat tanımaz.

Ben isimsiz bir çocuğum.

Beni sayıya çevirdiler.

Soğuk bir cümlemin sonuna koydular.

Ben üşüyordum.

Bir çocuğun üşümesi hiçbir haber bültenine sığmaz.

Hiçbir kelime o titremeyi taşıyamaz.

Ben isimsiz bir çocuğum.

Korktum ama korkum bile yarım kaldı.

Ağladım sesim duvarlardan geri döndü.

Savaş bir çocuğun ağlayışını bile iade eder bu dünyaya.

Ben isimsiz bir çocuğum.

Adım yok belki ama acımın bir yankısı var.

Toprağın altından değil insanlığın kalbinden sesleniyorum.

Bir çocuk öldüğünde savaş kazanmaz.

Sadece dünya biraz daha karanlık olur.

Ben isimsiz bir çocuğum.

Ve siz adımla bulana kadar hiçbir barış gerçek olmayacak

Karşı Kıyıdaki Adam / Aykut Bulut

Yılmaz'ı ilk gördüğüm günü hatırlamıyorum. Sanki hep vardı. Irmağın kıyısında, denizin başladığı yerde, rüzgârın ve tuzun eskittiği o kulübenin önünde yıllardır oturuyormuş gibi... Bazı insanlar bir yere sonradan gelir; Yılmaz abi öyle değildi. Kum tepeleri kadar eski, dalgalar kadar yalnızdı.

Karagöçer'de herkes tanırdı onu ama kimse tam olarak bilmezdi. Kimdi, nereden gelmişti, neden bu kadar susuyordu? Kimse cevap veremezdi. Irmağın karşı kıyısına geçmek istediğimizde bizi hep o taşırdı. Eski sandalının tahtaları güneşte kavrulmuş, yer yer çatlamıştı ama ne o sandal batır ne de Yılmaz abi yorulurdu. Kürekleri öyle bir çekerdi ki insan onun yalnızca suyu değil, içinde yıllardır biriken o devasa öfkeyi de yarıp geçtiğini sanırdı.

Ben her seferinde gizlice yüzüne bakardım. Aklaşmış sakalları göğsüne kadar iner, alnında derin çizgiler sıra sıra uzanırdı. Yaşlılıktan mı, güneşten mi, yoksa başka bir acıdan mı bilinmezdi. Gözleri ise hep başka bir yere bakıyordu; karşıdaki denize değil de sanki çok uzaklarda bıraktığı kederli bir zamana...

Kulübesi ırmağın denize döküldüğü yerdeydi; derme çatma, eğri büğrü, her an yıkılacakmış gibi... Tıpkı sahibi gibi. Kulübenin önünde yükselen kum tepeleri rüzgâr estikçe şekil değiştirirdi. En yüksek tepenin üstünde ise yaşlı bir kavak ağacından kesilmiş bir direk, direğin ucunda da rengi çoktan solmuş bir bayrak vardı. Yıpranmıştı ama Yılmaz abi gibi, her şeye rağmen ayakta idi. Abim onu çok severdi, o da abimi. Yılmaz abi, Arap aksanını andıran o kalın, Boğaziçi sesinin derinliklerinden seslenirdi:

“Ahmeeett... Hocayı mı getirdin? Gözün aydın...”

Bunu söylerken sevinirdi sevinmesine ama gözleri yine hüznü kalırdı. İşte bunu hiç anlayamazdım. İnsan hem sevinip hem bu kadar kederli bakabilir miydi?

Akşamları karşı kıyıda ateş yakardık. Abim odunları dizer, ben alevlerin dansını izlerdim. Karşımızda, kum tepesinin üstünde beliren o küçücük siluet saatlerce kıpırdamadan denizi seyrederdi. Abime bakardım bazen; ateşin başında sessizce oturur, gözlerini karşı kıyıdaki o gölgeye dikerdi. Kendi derdi yokmuş gibi bakardı Yılmaz’a.

Oysa onun da yükü vardı; insanın hayatı boyunca sırtında taşıdığı o görünmez yüklerden... İçimden, “Abi,” derdim, “sen niye kendine bu kadar az, başkalarına bu kadar çok üzülüyorsun?” Cevabını bilirdim aslında. Bazı insanlar kendi yaralarını gizlerken başkalarınınkini kabuklarından tanırdı. Abim de öyleydi; karşı kıyıda yalnız başına oturan o adamın acısını ta içinde hissedirdi. Belki de kendi yalnızlıklarını, birbirlerine tek kelime etmeden bu kumlarda helalleştirmişlerdi.

Ona bakarken içimden hep aynı sorular geçerdi: “Ne bekliyorsun Yılmaz abi? Hangi gemi dönüp seni bulacak? Hangi hatıranın peşindesin?” İnsan öyle bakmazdı denize. Birini bekleyenler, bir şeyini kaybedenler, içinde yarım kalmış bir hayat taşıyanlar böyle bakardı.

Gece ilerler, dalgaların sesi büyüdü. Abim ateşe bir odun daha atar, sessizce karşıya bakmaya devam ederdi. Sanki o adamın yalnızlığı, kendi yüklerinden daha ağır gelirdi ona. Bunu fark ettiğimde içimden hep aynı şeyi tekrarlardım: “İnsan, bir başkasının acısına sızlayabiliyorsa hâlâ insandır.”

Bazen sert bir fırtına kopardı. Deniz köpürür, balıkçılar teknelerini telaşla kıyıya çekerdi ama Yılmaz abi yerinde duramazdı. Birden ayağa kalkar, eski sandalına atladığı gibi kürekleri öfkeyle suya vururdu. Dalgalar büyür, rüzgâr ulurken o, inadına denizin üstüne yürürdü. Sahildeki herkes sessizce seyrederdi onu, kimse seslenmezdi. Çünkü bilirlerdi ki Yılmaz abi sandalıyla dalgaları değil, kaderini dövmeye gidiyordu. Bir süre sonra köpüklerin arasında gözden kaybolurdu. Döndüğünde ağları karagözle, levrekle dolu olurdu ama yüzü hiç değişmezdi. Sanki kazanan o değilmiş, sanki denizden değil de kendi geçmişinin dehlizlerinden dönüyormuş gibi...

Bir gün cesaret edip yanına gittim. Bayrağın altında, kırık sandalyesinde oturmuş yine denizi seyreliyordu. Usulca yaklaşıp yanına oturdum. Hiç konuşmadı, yüzüme bile bakmadı. Dakikalar geçti; rüzgâr esti, bayrak hışırdadı, biz sustuk, deniz konuştu. Sonra ilk kez, gözlerini ufuktan bir milim bile ayırmadan o kalın sesiyle mırıldandı:

“Hoca...”

Uzun süre devamını getirmedi. Bekledim. Yavaşça ekledi:

“İnsan susarak büyür.”

Başka hiçbir şey söylemedi. Ama ben o gün anladım; Yılmaz abi denizi seyretmiyordu, içinde kopan o dilsiz fırtınayı dinliyordu.

Şimdi gecenin karanlığında ateşin ışığı kumlara vururken, karşı kıyıdaki o küçücük silüete bakıyorum. “Kalkıp yanına gitsem, bütün hikâyesini anlatsa bana ne değiştirdi?” diye düşünüyorum. Belki de hiçbir şey. Çünkü bazı insanların sırrı sözlerinde değil, suskunluğunun derinliğindedir. Anlattığı gün Yılmaz abi, Yılmaz abi olmaktan çıkacaktı belki de. Onu bu sahilin bir parçası yapan şey tam da buydu: Konuşmaması... Ve her şeye rağmen sabah olunca yine o sandala binip kürek çekmesi. Hayata küsmüş gibi durup hayattan hiç vazgeçmemesi...

Belli ki yıllardır konuşamadığı her şeyi denize fısıldıyordu. Çünkü bazı insanların hikâyesi diline değil, gözlerindeki o gitmek bilmeyen buluta yerleşir.

Yılmaz abinin hikâyesi de işte öyleydi. Karagöçer’de herkes onu tanıyordu ama kimse onu bilmiyordu.

Kolici / Tolga Kahveci

Her insanın hayalindeki iş olmayabilirdi ama benim ihtiyacım olan işti. Hedeflere, çizelgelere, toplantılara katlanmama gerek kalmıyordu. Ve insanlara. Hediyeelik eşya toptancısı bir dükkânda koli hazırlıyordum. İki tür hediye paketi vardı. Küçük ve büyük. Küçük kolilere tek kat, büyük kolilere çift kat bant yapıştırıyorduk. Sonra depodan birileri gelip yaptığımız

kolileri alıp içine hediyeelikleri yerleştiren bir başka ekibe teslim ediyordu.

Dünyanın en sıkıcı işiydi. Cennette gibiydim. Beraber çalıştığım insanlar koli bantlamaktan daha sıkıcılardı. Tükenmiş, bitmiş adamlar. Alkol, uyuşturucu, yanlış kadına âşık olmak... Bazen hepsi yüzünden dibe vurmuşlardı. Beyinlerini, benliklerini bir yerlere emanet bırakmış, koli bantlıyorlardı.

Bir de Cenk vardı. Cenk farklıydı. Delinin tekiydi bence ama bir tarzı vardı. Kaliteli bir şarap gibi delirmişti, yavaşça, yıllanarak. Bir anda kokup bozulmamıştı.

Severdi beni. Galiba. Ben ise temkinli yaklaşırdım ona. Diğer herkese olduğu gibi... Sabah yedide mesaiye başladığımızda kimseyle konuşmazdı. Paketleme tezgâhında hemen yanımda olduğu için severdim bu sessizliğini. Diğerleri bir gece önceki maçta takımlarının nasıl kaybettiğini, akşam yemeğinde ne yediklerini, yüz kiloluk karlılarıyla nasıl seviştiklerini ya da sevişemediklerini anlatmaya başlarlardı mesai düdüğünün sesiyle.

Ben öksürüklere boğulur, ağzıma gelen balgamı tükürecek bir yer olmadığı için yutup kusmamaya çalışırdım.

Cenk başı önünde paketleri bantlamaya başlamış olurdu. Saat sekiz olduğunda depodan birileri gelir yaptığımız kolileri alıp giderdi. Cenk ilk sigarasını o zaman yakardı. Ben kahvaltı yapmadan içmezdim. Kıcını tezgâha yaslayıp sigarasını içerken konuşmaya başlardı.

“Moruk aslında mantar işinde iyi para var”

“Hı hı”

“Şöyle kapalı bir yer bulacaksın rutubeti bol, basacaksın kültür mantarını”

“Bence sen başarısın bu işi”

Dalga geçtiğimi sanıp yüzümü incelerdi Cenk, bir türlü emin olamazdı. Ben de olamazdım. Sigarasını bitirip çalışmaya devam ederdi.

“Ustabaşını öldüreceğim bir gün moruk. O ay hepiniz maaşınızı bana vereceksiniz sizi o sütünü s*ktiğimden kurtardığım için.”

“İki aylık maaşımı vermeye hazırım ben Cenk.”

“Sağ ol moruk. Bu piçlerin içinde bir tek sen adamsın biliyor musun?”

“Sağ ol Cenk. Sen de öylesin.”

Bantım bitince değiştirmek için tezgâhın altına uzanırdım. Sürekli tırnaklarımı yediğim için bandın başını asla bulamazdım. Maket bıçağı ile rastgele bir yeri kesip oradan başlatırdım bandı. Otuz santim boşa giderdi bu yüzden her seferinde. Bir keresinde bir yılda kaç metre bandı böyle ziyan ettiğimi hesaplamıştım. O hafta Cenk izinliydi.

“Moruk, senin için gerekirse canımı ortaya koyarım biliyor musun?”

“Sağ ol Cenk. İyi bir arkadaşsın sen.”

“Peki sen?”

“Ben de iyi bir arkadaşım galiba.”

“Onu demiyorum. Sen de benim için canını ortaya koyar mısın?”

“Senin kadar iyi bir arkadaş değilim galiba.”

“Olsun moruk. Sen harbi adamsın, diğer or*şpu çocukları gibi sahte değilsin en azından. İşten çıkınca bir şeyler içmeye gidelim mi?”

“Karım hasta, onu doktora götürmem gerekiyor.”

“Evli olduğumu bilmiyordum moruk.”

“Evlenene kadar ben de bilmiyordum.”

“Sevindim senin adına. Çocuk var mı peki?”

“Kendimi büyüttükten sonra düşünebilirim.”

“Eyvallah moruk.”

“Eyvallah Cenk.”

Akşama kadar ara ara böyle sürüp giderdi sohbet. Saat 10’daki molada yanımızda getirdiğimiz poğaçaları yedikten sonra sigara yakardık. Demir gibi midemize oturan hamurun içine çimento falan kattıklarını düşünürdüm. Sonra öğleye kadar tekrar çalışır, 12’de çalan zille paydos ederdik. Bir buçuk saat iznimiz olurdu. Sokağa çıkar, yoldaki seyyarlardan köfte ya da pilav üstü tavuk yerdik. Müdürler civardaki esnaf lokantasına giderdi. Bizim aylığımız karşılamıyordu orayı. Ayaküstü yemeğimizi yiyip kaldırıma oturup sigara içerdik bir saat boyunca. Diğerlerinden mümkün olduğunca uzağa otururdum. Cenk gelmezdi yanıma. O da öğle molasında yalnız olmayı seviyordu.

Mola bitince içeri girer ve akşam 9’a kadar çalışırdık. Bir tek 5’te bir çay ve kek molası vardı. Biz sefiller aynı kaldırıma dizilir ve İngiliz beyefendileri gibi keklerimizi ısırp çaylarımızı yudumlardık. Patron neden böyle bir şey yapıyordu bilmiyorum. Ustabaşı Nazım bir keresinde İngiltere’ye gittiğini ve orada gördüğünü, hoşuna gittiği için kendi dükkânında da aynısını yaptığını söylemişti. Ben de gitmiştim

İngiltere'ye. Onlar çayları porselen takımlarla içiyorlardı. Biz elimizi yakan karton bardaklarla... Ama Nazım Usta'ya göre büyük bir incelikti patronun yaptığı. Konyalıydı Nazım Usta. Ben Zonguldaklıyım.

Sevmezdim onu. Konyalı olduğu için değil, kötü bir adam olduğu için, çünkü her konuda patronun tarafını tutar, çalışanları asla savunmazdı. Altmışlarındaydı. 80 yaşındaki annesiyle yaşıyordu. Annesi gelin adaylarını beğenmediği için hiç evlenmemişti Nazım Usta.

O da beni sevmezdi. Zonguldaklı olduğum için. Askerde çavuşu Zonguldaklıymış. Her sabah sarhoş gelip dövermiş Nazım'ı. Bense içki içmezdim. Ama ona göre hepimiz ayaştık.

Bir gün çalışırken arkamdan gelip omzuma dokundu. İşe çok daldığım için korkuyla sıçradım.

"Patron çağırıyor, iki dakika bah hele."

Cenk ters ters bakmıştı Nazım Usta'ya.

Bandı tezgâhın üstüne bırakıp patronun üst kattaki ofisine çıktım. İçeri girdiğimde elinde bir kâğıt tutuyordu.

"Gel otur." dedi bakışlarını elindeki kâğıttan kaldırarak. Teşekkür edip oturdum.

"Oğlum sen bizimle t*şak mı geçiyorsun?"

Aptal aptal yüzüne bakmakla yetindim. Aklıma bir tek şey geliyordu, haklıysam beni işten çıkarırdı. Maket bıçağı ile açtığım koli bantları sebebiyle bir yılda firmayı ne kadar maddi zarara uğrattığımı söyleyecekti galiba. Elindeki kâğıtta da rakamlar yazıyor olmalıydı.

"Bu kâğıtta ne yazıyor biliyor musun?"

Cevap vermek için ağzımı açmışım ki tekrar konuşmaya başlayıp beni 22 bin 153 lira demekten kurtardı.

"Üniversite, yabancı dil, 31 ülke seyahati, ohoo."

"32 ülke." diye düzelttim.

"Harbiden t*şak geçiyorsun benimle."

"Esağfirullah."

"Ulan sen bu özgeçmiş ile koli mi bantlıyorsun burada?"

"Seviyorum koli bantlamayı ben."

Bir sabır kaynağı arar gibi sağa sola bakındı.

“Manyak mısın oğlum sen? Bu kadar donanımlı bir adama yakışıyor mu bu iş?”

“Bu kadar donanım ellerimi kullanmama engel değil ki.”

“Yok yok olmaz. Sana doğru düzgün bir iş vermeliyiz. En azından ustabaşı yapalım seni.”

Nazım’ın ağlayarak dizlerine kapandığını hayal ettim. Patrona çükünü emmeyi bile teklif edebilirdi belki”

“Beni tezgâhtan ayırmazsanız minnettar olurum.”

“Hayret! İnanılır gibi değil. Normal değilsin sen. Gel müdür yapayım seni işin başına.”

“Müdür olunca koli bantlamaya devam edebilecek miyim peki?”

Güldü patron.

“Müdürün görevi koli bantlamak değil, işi yönetmek. Yönetimle ilgili işlerden fırsat buldukça tezgâhının başına dönebilirsin.”

“Kalsın o halde patron. Tezgâh yeterli benim için.”

Kaşlarını çattı.

“Kusura bakma ya müdür olursun ya da sana yol vermek zorunda kalırım. Senin gibi bir adamı diğer aptalların yanında tutamam.”

Mecburen müdürlüğü kabul edeceğimi düşünüyordu. Herkes ederdi. Eder miydi?

“Devrimci değilim ben, koliciyim patron. Sadece koli bantlamak istiyorum”

Şaşkınlıkla ayağa kalktı.

“S*ktir git muhasebeye hesabını kessinler. Müdürlük teklif ediyorum hayır diyorsun.

Kovuyorum seni!”

“Peki. Bir paket kolim kalmıştı bitirir giderim” deyip ayağa kalktı ve ofisinden çıktı.

Tezgâhın başına döndüğümde herkes bana bakıyordu. Nazım Usta bile. Cenk sigarasını yere atıp ayağıyla ezdi.

“Ne oldu moruk?”

“Müdür yapacaklarmış.”

“Vay anasını...” dedi. İlk kez yüzünde gerçekten mutlu bir ifade gördüm. “Helal olsun lan.”

Bant makinesini elime aldım. Masanın üzerindeki yarım kalmış koliyi önüme çektim.

“Kabul etmedim.”

Cenk birkaç saniye yüzüme baktı.

“Sen harbi manyağın tekisin.”

“Eyvallah.”

Sigaram bitince gidip çekimi aldım ve çıktım dükkândan. O günden sonra ne patronu gördüm ne Nazım Usta’yı, ne de Cenk’i. Ama eğer kafasına koyduğunu yaptıysa, ona iki aylık maaş borçluyum.

Siyah İnci Özgürlüktür // Zafer Korkmaz

Jack Sparrow, kaptan Jack Sparrow. Şimdinin kralıdır Jack Sparrow. Bir sonucu yaşamayan, her zaman özgürce seçimlerde bulunan şimdinin kralı. Hep yeni başlangıçlarda ufka yelken açar, üzerinde yaşadıklarının izini gururla taşır, sıfatlar bombardımanına tutulmuştur, hikâyesini iktidarla paylaşmaz asla. İktidarın sözleşmesini kabul etmeden güvensiz alandır, daima seçim yapabildiği, seçim yapmak zorunda kaldığı alandır. Çünkü iktidar gelecek yaşantımızı güvenceye alan sözleşmesiyle seçimlerimiz üzerinde hak sahibi olur. Özgürlüğümüzü ve en çok da hikâyemizi satın alır. Karşılığı güvenlik ve gelecek zamandır.

Öngörülebilirsek ancak bu güvenli alanda kalabiliriz. Şimdinin içinde özgürce seçimler yapmak, kendi hikâyeni taşımak, iktidara ortak olmak anlamına gelir, karşı çıkıştır bu. Hemen geleceğimiz elimizden alınır, şimdinin içine hapsolür, kendi güvenliğimizi kendimiz sağlamak, sürekli uyanık olmak zorunda kalırız. Seçimlerimiz bize ait olduğundan sonuçlarının da sahibiyizdir. Bu sebeple sonuçların üzerimizde bıraktığı izler bizim sıfatlarımız olur. Jack Sparrow'ı bu kadar sevmemizin sebebi maceraya olan tutkumuzdur. Ama dikkat edin maceraya olan tutkuda saklı olan bir arzu yatar. Özgürlüktür bu. Özgür olmanın da ilk koşulu şimdide karar alabilmektir. Jack'in pusulası hep istediğini gösterir, yalnız yönünü bulabilmesi için istediği şeyi sürekli şimdide tutması, istediğini şimdiki zamanda istemeye devam etmesi gerekir. Macera bize daha önce hazırlıklı olmadığımız yol ayrımları sunar, hazırlıksız olduğumuz, öngörmediğimiz sapaklar.

Jack Sparrow'un maceralarında sürekli kurallar değişir, yeni koşullar yeni zorluklar çıkar, hazırlıksız yakalandığı sapaklarda karar alması gerekir. Ve bu kararlar hep yeni bir gelecek yaratır. Jack'i severiz çünkü uzun süredir karar alamamışızdır, yirmili yaşların ortasındaki seçimlerimizin sonuçlarını otuz sene taşıyacağımızı bildiğimizden, ana karakterlerin çoğunun artık belli olduğu büyük olayların gerçekleşmesinin sadece zamana bağlı olduğu önceden yazılı hayatımızı yaşamaktan gına gelmiştir. Jack'te görürüz özlediğimiz özgürlüğümüzü. Çünkü bir yerlerimizde atalarımızdan kalan vahşi özgürlük arzumuz damarlarımızda hâlâ akmaktadır, hâlâ medeniyete tam olarak güvenimiz yoktur, bedenimiz, damarlarımızda akan kanımız tetiktedir, üçüncü dünya savaşına, bir zombi istilasına, yeni bir buzul çağına hazırlıksız yakalanmak istemez, çünkü öyle bir durumda en vahşi olanlarımız, medeniyetin gelecek vaadiyle yumuşamış gözleri ve kulakları en keskin olanlarımız hayatta kalacaktır. Koşullar değişti mi en hızlı uyum sağlayan hayatta kalacaktır.

Jack hayatta kalmanın ustasıdır, ölüm hem şimdide olduğundan Jack hayatın bir tek kendisine sadıktır, en büyük kıtası ölümün kendisidir, hayatta kalan olmak onun bütün hikâyesini yazar. Bu sebeple de Jack'i sadece konu ölüm olduğunda ahlaki davrandığını görürüz. Elizabeth Swann'ı kurtarmak için denize atlar ve yakalanıp idama mahkûm olur, Will Turner demir ocağında önünü kestiğinde silahını ateşlemekte tereddüt ettiğinden tekrar yakalanır. Jack'in insanlarda saygı duyduğu yegâne şey ölümleridir. Onların ölümleri üzerinde hak sahibi olmak istemez, herkes kendi ölümünün sorumluluğunu almalıdır. Ölüme olan saygısından zaten şimdiki zamanda harmoni içinde olması.

Korsanlık çağının güvensiz ortamında içindeki uyumu taşıyabilen en güçlü olduğundan medeniyetin sayıp ve çürük iplerine tutunmak Jack için aptallık gibi görünür. İçimizdeki uyum arzusudur Jack Sparrow'u izlememize sebep olan. Bir yanımız uyumamıştır hâlâ, bireycidir Jack, estetikdir. Çünkü yaşamın şimdisine sadıktır, tekrar söylüyorum ölüm gelecekte ya da geçmişte beklemez bizi hep şimdidedir, onu şimdide atlatmamız gerekir.

İktidardan satın aldığımız medeni ölümümüz karşılığında şimdiyi teslim ettiğimizden bireyci yanımız rahatsızlık duyar. Çünkü ölümü kolektif bir şekilde karşılamayız, herkesin ölümü kendine.

Bir birey olarak şimdide karşılarız onu ve ne olursa olsun ne kadar allanıp pullanırsa pullansın, belki gelecek ve geçmişte üstüne şeker serpilebilir ama ölüm şimdide medeniyetin dışında kalır çünkü ölüm ehlileştirilemez.

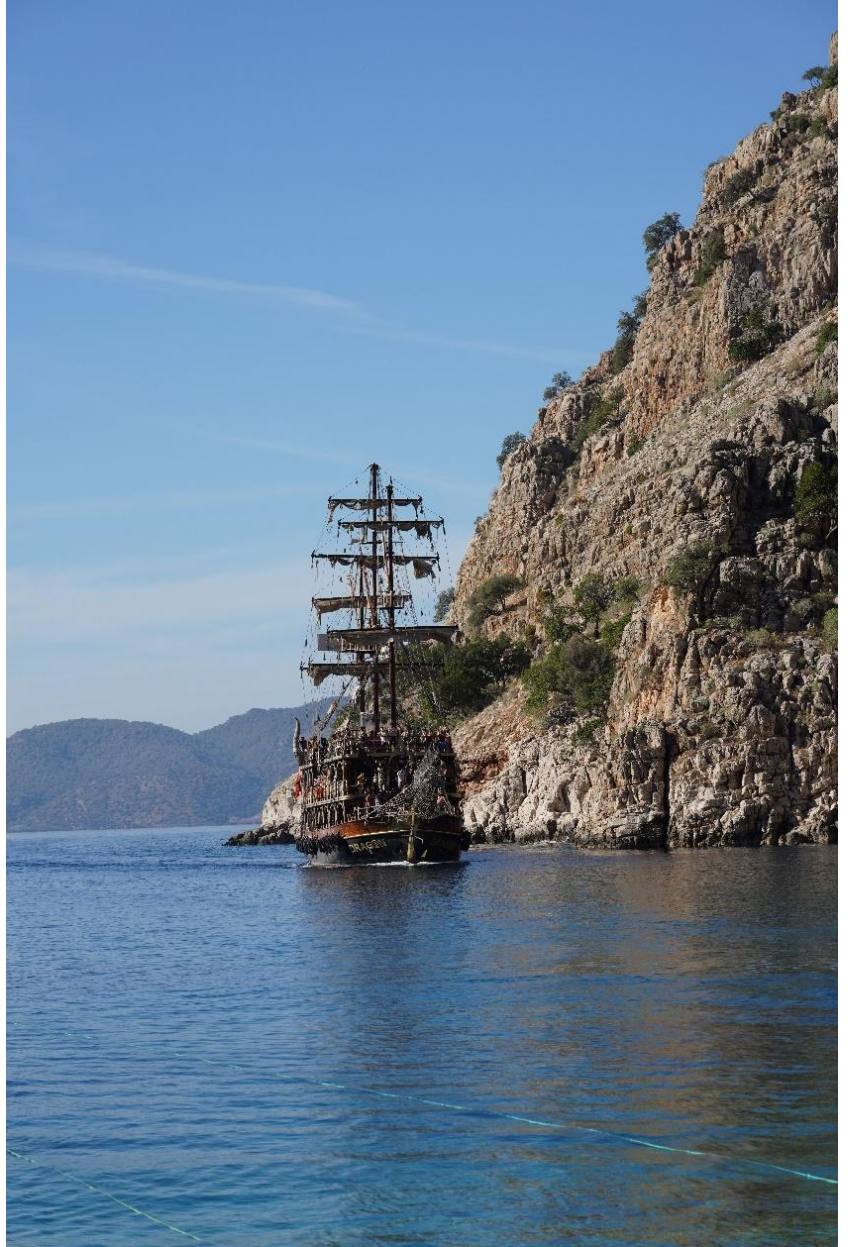
Bu sebeple Jack'te haklı bir yan görürüz, ölümdür gerçek olan ve hayatta kalmak için sırf ölmemek için sahip olduğumuz özgürlük medeniyet çatısı altında yeniden tanımlanmıştır, sanki medeniyetin bahsettiği bir şeymiş gibi.

Ve estetikdir Jack'in kendisi, diğer birçok karakter de Jack gibi korsandır yeni koşullara uyum sağlarlar, onlar da yeni maceraya atılırlar.

Ama Jack'in bir farkı vardır, Jack zorluklarla mücadele ederken rahat ve kendinden emin görünür, her zaman dans ederek aşar engelleri. İşte Jack'i estetik yapan budur.

Jack Sparrow şimdiki zamanla harmoni içindedir. Jack Sparrow da henüz medeniyetin gelecek vaat edemeyecek kadar güvenli olmadığı korsanlık çağında hayatta kalmak için zorunlu olan kurallara en iyi uymayı başaran kişi olduğundan korsanlar içinde harmoni halinde olan kişidir.

Korsanlık çağının gereği olarak zaman daralıp şimdi de sıkıştığından bu uyumda bolca seçim vardır. Seçimin çok olduğu yerde ise macera ve maceranın içine bolca gömülü özgürlükler vardır. Ne demişti Jack? "Siyah İnci özgürlüktür."

KİBELE KÜLTÜR SANAT DERGİSİ

ŞİİR YARIŞMASI ŞİİRİST-3 KAZANANLARI

ŞİİRİST 3 ASIL KAZANANLARI

1. Rojin Aktaş
2. Ertaç Uzunyol
3. Galip Uçar

MANSİYON KAZANANLARI

- ✦ Şaziment Yazıcıoğlu
- ✦ Salih Melikoğlu
- ✦ Eyüp Toru
- ✦ Mikail Çağlar
- ✦ Nilgün Zahiroğlu
- ✦ Jülide Ermin
- ✦ Gülnaz Okuyan

TÜM KATILIMCILARIMIZA
TEŞEKKÜR EDERİZ.

Ben İsimsiz Bir Çocuğum // Rojin Aktaş

Ben isimsiz bir çocuğum.

Adım daha ağzıma konmadan gökyüzü parçalandı.
Harflerim dağıldı toprağa, annemin sesi yarım kaldı.

Ve bir çocuğun kaderi, bir patlamanın içine sıkıştı.

Ben isimsiz bir çocuğum.

Oynamayı öğrenmeden enkazı ezberledim.

Ellerim oyuncak tutmadı.

Ellerim sessizliği tuttu.

Taşlar ağırdı.

Suskunluk bir çocuğun omzuna yakışmayacak kadar ağırdı.

Ben isimsiz bir çocuğum.

Gece bana masal anlatmadı.

Gece beni aldı.

Yıldızlar gözlerime bakamadı.

Gökyüzü başını çevirdi.

Çünkü bir çocuğun ölümüne bakmak göğe bile fazla geldi.

Ben isimsiz bir çocuğum.

Ayakkabımın biri yolda kaldı diğeri zamanın içinde
kayboldu.

Koşmayı bilirdim ama kaçmayı öğrendim.

Çünkü savaş çocuklara önce kaçmayı öğretir.

Sonra büyümeye fırsat tanımaz.

Ben isimsiz bir çocuğum.

Beni sayıya çevirdiler.

Soğuk bir cümlemin sonuna koydular.

Ben üşüyordum.

Bir çocuğun üşümesi hiçbir haber bültenine sığmaz.

Hiçbir kelime o titremeyi taşıyamaz.

Ben isimsiz bir çocuğum.

Korktum ama korkum bile yarım kaldı.

Ağladım sesim duvarlardan geri döndü.

Savaş bir çocuğun ağlayışını bile iade eder bu dünyaya.

Ben isimsiz bir çocuğum.

Adım yok belki ama acımın bir yankısı var.

Toprağın altından değil insanlığın kalbinden sesleniyorum.

Bir çocuk öldüğünde savaş kazanmaz.

Sadece dünya biraz daha karanlık olur.

Ben isimsiz bir çocuğum.

Ve siz adımı bulana kadar hiçbir barış gerçek olmayacak

Bilirim // Ertaç Uzunyol

Çıplak ayaklarını basarsın taşlara
Üşür ayak fidelerin bilirim

Gözyaşlarında iliklenir yoksulluğun düğmeleri
Munzur Dağları'nın eteklerinde
Bir çoban kaval çalar
Kabarır yüreğin
Kabarır bilirim
Yaşamak
Ölümlle var olmak arası kızıl bir çizgi
Postu sallandırmak öyle kolay değil
Ama ipin ucu puştun elinde bilirim

Güneş yanığı teninle
O nasırlı ellerinle
Alnındaki boncuk boncuk terle
Yarınlarını çalanlara karşıdır isyanların
Bilirim
Bilirim

Göndermeli Çocukları Çiçeklerle // Galip Uçar

Uyandım
Açtım camı baktım
Dağlar duman
Dağlarda açmış çiçekler
Toplanıyor çiçekler
Ellerinde çocukların
Çocukların elindeki çiçekler
Süslüyor mermer beyazlarını rengârenk
Ölümler çiçek ne renk bilmez
Bilmez ölümler çiçeklerin kokularından isimlerini
Almaz kokularını çiçeklerin ölümler
Diriyken vermeli çiçekleri
Ve güldürmeli yüzlerini
Ölmeden
Çocukları çiçek çiçek göndermeli

Bazen Yalnız Olmak Gerekir // Eyüp Toru

Bazen yalnız dinlemek gerekir şarkıları.
Yağmuru tek başına izlemek...
Rüzgâr saçlarını uçuştururken,
Tek başına gülümsemek gerekir bazen.
Mutluluk da ayrılıklar da insan için...
Bazen yalnız uyanmak gerekir yeni güne.
Boş yatağa, “günaydın” demek gerekir bazen...
Tüm haksızlıklara, adaletsizliklere,
Evinden yurdundan ayrılmış insanlara,
Bazen tek başına isyan etmek gerekir.

Yalnız üzölmek gerekir bazen.
Birini anlamadan,
Birine inanmadan,
Yalnız ağlamak gerekir bazen.
Yalnız anlamak gerçeęi,
Yalnız koklamak bir çiçeği,
Yalnız içine çekmek geceyi,
Bazen yalnız uyanmak gerekir
geceye.
Bazen tek başına büyümeğ gerekir...
Büyömek, büyüebilmek için,

Yüzleşme // Gülnaz Okuyan

Sen hiç kendini büyüttün mü?
Gezdin mi içindeki sokakları karış karış,
İlk labirentinde kayboldun mu?
Kendi elinden tuttun mu hiç?
Gözyaşlarını kendi ellerinle sildin mi her seferinde?
Sen hiç kendini büyüttün mü?

Törpülendin mi en uslanmaz yanlarını?
Hiç duana sarıldın mı?
Kaybedeceğini bile bile sevdin mi?
Çok severken bile kaybettin mi?
Sen hiç kendini büyüttün mü?

Eskittin mi yüzündeki gülümsemeyi,
Sığamayıp dünyaya sözcüklere sığındın mı?
Küstün mü çocuksu haline hiç,
İnadına gururundan döndün mü?

Kırık camların üstüne bile bile yürüdün mü?
Kendi yaralarına merhem oldun mu hiç,
Sustun mu için bağıra bağıra,
Bir adım atacakken kırk kere düştün mü?
Gözyaşlarını yağmur diye sakladın mı?

Kırılacağını bile bile avuttun mu yüreğini,
Sonunu bildiğin filmi başa sarıp izledin mi?
En mükellef sofralarda nefsini körelttin mi?
Hayal kırıklığından kuleler inşa ettin mi hiç,
Sen hiç kendini büyüttün mü söylesene?

Vuruldu // Jülide Ermin

Avuçlarımın içi terli, biraz da titriyor ellerim.
Nefes nefese vardığım sokağın köşesinde.
Upuzun yere yatırmışlardı “umudu” vurulmuştu.
Açmaya ramak kala çiçeğinden.
Dejavu...
Söyle, küçük işçi kızı, tellerin ardından
parmaklarını ittiren jandarmaya.
Başın öne eğilmesin, aldırma gönül aldırma.
Kokusu bir metre varabilersen babana.
Vuruldu...
Hiç utanmadım giymediğim onursuz,
adaletsiz düzenden.
Gururlandım öldüğüm gün...
Bağırdım içimden avaz avaz...
Kalk bak, geldi kırmızı balonlar
ellerinde...
Yine gökyüzü kan kırmızı.

Kül // Mikail Çağlar

Karanlık çökerken içime her gece,
Ruhum savruluyor sonsuz bilinmeze.
Baharda bin yaprak soldu bu tende,
Meleklerin payı yok bu hikâyede.
Puslu yüzün düşte, şiirde görünür,
Zihnim bir bilmece, içten içe çürür.
Şair mezarıdır loş kütüphaneler,
Sessizliğe gömük bütün heceler.
Umut dedin bana, inan ki kalmadı,
Gözyaşım yerine yağmurlar ağladı.
Sönmüş bir ateş var hâlâ küllerimde,
Hatıran yankılanır her bir köşemde.
Fırsat varken sustuk, kırıldık sessizce
Yandık, kül olduk hep kederden derince.
Uyan bu rüyadan, son kez bak yüzüme,
Gitmeden dünyadan bırak bir nişane.

Yalnız Dans // Nilgün Zahiroğlu

Ne sahte biçimsellikteydi
asırlardır
erkeğin kadın ile olan dansı.
Hâlâ mı devinimler içindeydik,
hani uçan balonduk göklerde
göğü yırtarcasına.
Çizgileri vardı üzerinde
eflatunu biz
sarısı toprak
yeşil mavi gezegen.
Ne sahte sıcaklıktaydı
asırlardır
bu dansın melodileri.
Sere serpe yatan
nilüferlerden daha fazla mı cesurdu,
yelkovanların bizim tarafta tembelliği.
Hani aktristlik hepimiz
kompleksli seksi aktristler,
az mı rol yaptık
“HAYIR” ları oynarken
Hani biz başaktık
medeniyetler sofrasında,

hani bizdik Amazonların kızları.
Hâlâ üşüyoruz
yatağında KİBELE'yle
rüyasında AFRODİT'le sevişen
Adem'in oğulları varken
Ne sahte biçimsellikteydi
asırlardır
erkeğin kadın ile olan dansı.
Hâlâ mı devinimler içindeydik,
hani uçan balonduk göklerde
göğü yırtarcasına.
Çizgileri vardı üzerinde
eflatunu biz
sarısı toprak
yeşil mavi gezegen.
Ne sahte sıcaklıktaydı
asırlardır
bu dansın melodileri.
Sere serpe yatan
nilüferlerden daha fazla mı
cesurdu,
yelkovanların bizim tarafta
tembelliği.
Hani aktristtik hepimiz
kompleksli seksi aktristler,
az mı rol yaptık
"HAYIR"ları oynarken
Hani biz başaktık
medeniyetler sofrasında,
hani bizdik Amazonların kızları.
Hâlâ üşüyoruz
yatağında KİBELE'yle
rüyasında AFRODİT'le sevişen
Adem'in oğulları varken

Veda Miktarınca// Salih Melikoğlu

Geldi geçti bir ömür karınca kararınca
Sevildiğimde oldu bir veda miktarınca
Gidişinle bağlarım yıkık viran olunca
Sayfalara defnettim diktiğimiz gülleri
Bir sitemle yad ettim heba olan günleri
Geldi geçti bir ömür karınca kararınca

Göç etmeyen bir kuşu benden iyi kim anlar
Hangi türküyü söyler yüreği çalınanlar
Bilen varsa söylesin nasıl sönecek bu har
Şimdi koca şehirde sessiz bir minareyim
Umut denen zindana zincirlenmiş köleyim
Göç etmeyen bir kuşu benden iyi kim anla

Kaç kez kırılır insan çiçeklendiği yerden
Bir söz nasıl parçalar insanı bin yerinden
Ne varsa arda kalan bir zerre dahi senden
Attım kör kuyulara bir taş koydum üstüne
Bir cevap bulmak için sordum kendi kendime
Kaç kez kırılır insan çiçeklendiği yerden
Hangi yağmurda söner beni attığın ateş
O ateş ki adeta sonsuzluk ile kardeş
Her gün başka umutla doğuverse de güneş

Ben yüzümü zifiri karanlıklara döndüm
Güldüm mü bilmem ama sanki bin yıl yaş döktüm
Hangi yağmurda söner beni attığın ateş
Yeşerir mi toprağın el açsan asumana
Öyle ki bulutları indirdin müjgânıma
Zehir gibi bir veda damlatıp kulağıma
Kimsesiz çırılçıplak ayazlarda bıraktın
Zaten sende yokmuşum beni bensiz bıraktın
Yeşerir mi toprağın el açsan asumana

Giyotin // Şaziment Yazıcıoğlu

bir duygusal direniş saçıldı
usumun kaygısız mezarına
kırıldı kamburlu ismimin ayinsel ezgisi
alkışlandı -insanlık güldürüsü- ayakta
manastıra kapandı
ikircikli rahibenin şekilsiz kanseri
ve çıldırdı yandan çarklı yüzyıl hastalığı

doldurduk çoğulcu düşleri dünyanın karnına
bedenim boşluğa konuşuyordu
toz toprak içinde
göğe yükselen insan bayağılığı
kralcı eylemlerin kanat çırpın ölküsünde
imbikten geçirilmiş binlerce satırın özüsün

ey ben ve öteki benler
bizi doğuran ayrık bir tufan
sezdiğimiziz
kusurun çiçeğini büyüttüm
efsunlu, bütüncül bir yalınlıkta
tanrısal bir cezayla süpürdüm evimi
ökeler ökesi, gökten kuruntuyu çağır
ruhum sızmakta bir şehrin başlangıcına

saçı kısadır özlemlerimin
bazen ucundan kısaltıyorum
yoktur bahanesi kaygılarımın
dinsel yalnızlığın güzelliğini bağışla soyuma

resmini izliyorum
vedaların, hüznlerin, kırılışların, ıslak gri mevsimlerin
var olmak dudaklarımda ışıklı perde
bir kuş ötüyor ruhumun penceresinde
görünmüyor yıllar
görünmüyor yaşamın tefsiri
hayal meyal gövdeyi yutan bir sihir sanki

lahzaların başında giyotin
öylece bekliyorum
çıplak, sağır toprağın dibinde
kim bilir
belki bir gün
"yağmur yerden yağar."

SİTEDE YAYINLANAN
ESERLERDEN SEÇKİLER

Ney // Nevin Yılmaz

Ateşlerde kavrulmuş,
Mengenede sıkılmış,
Ney'in hüznü sesle,
Dönüp dururken ben,
Ruhuma üflenene nefesle can buldum.

Kesildim, kurudum ayrıldım köklerimizden.
İçime açılan her yara ile ses oldum.
"Haktan aldığımızı, halka veririz"

Ben dönerken bir elim yerde, bir elim gökte,
Tüm yıldızlar düşecek yeryüzüne.
Hatırlayacaksın o sözü,
"Haktan aldığımızı, halka veririz."

Ben dönerken bir elim yerde, bir elim gökte,
Ucubeler savrulacak dört bir yana,
Dönecekler o çok övündükleri,
Muşambadan hayatlarına.

Mühürlü Yansımalar // Tuğçe Dal

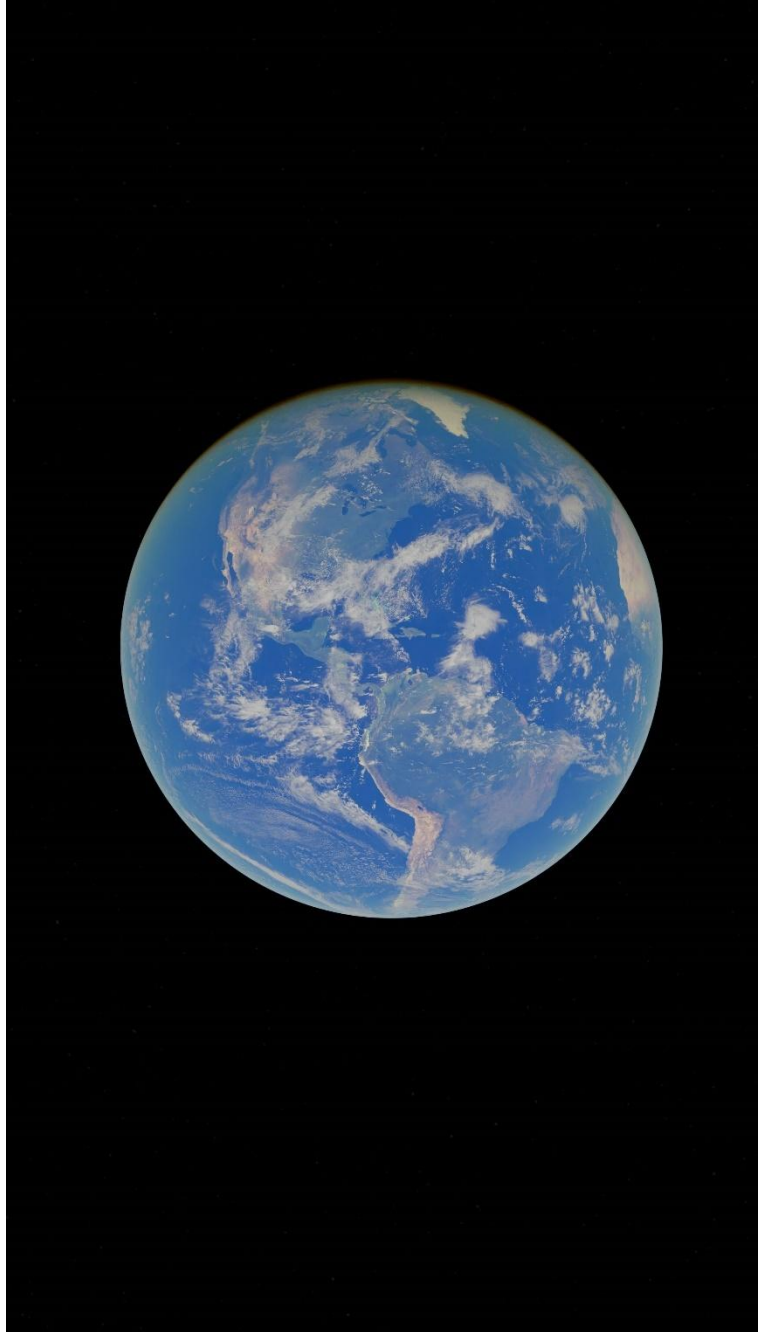
Kim olduğum, kiminle olduğuma mühürlü,
Her bakışta yeniden doğarım, bin türlü.
Birisi için coşkulu bir denizim, ucu bucağı olmayan,
Dalgalarımda fırtına, derinliğimde sır saklayan.
Bir başkası için suları çekilmiş bir nehir,
Yorgun, durgun ve içine hapsolmuş bir şehir.
Akışım aynı kalmasa da yatağım hiç değişmez benim.
Ruhu munis olanın yanında deryadil olur çağlarım.
Birine göre güneşim, karanlığı yırtan keskin ışık,
Birine göre geceyim, yolları birbiriyle karışık.
Birinin avucunda ince bir camım, kırılmaya hazır,
Diğerinin önünde tunçtan bir kapı, sükûtu sabır.

Sormasınlar bana “Necisin?” diye,
Ruhum tevafuk ettiği yüreğe göre dile gelir.
Sen neyi vermeye niyetliysen, işte ben tam da oyum.
Kimi zaman bir umman, kimi zaman bir yudum suyum.

Eksik Okunan Dünya // Serhan Pakdemir

Bir kelime düşer zamana,
saatlerin camında ince bir çatlak gibi
yayılır sesi.
Belki zaman dediğimiz şey,
bir mısranın içinde saklı kalmış eski bir
nefestir;
kim bilir.
Dünya dönüyor yine,
unutulmuş bir şiirin yarım dizesi gibi.
Herkes birbirini eksik okuyor,
herkes biraz yarım, biraz gecikmiş.
Bir çocuk susuyor mesela.
Kelimeler ağır, omuzlarına fazla büyük.
Oysa şiir, en çok susanların içinde büyür,
söylenmeyenle derinleşir.
Gece olunca toprak konuşur,
bir annenin kalbi gibi sabırlı, derinden.
Acıları usulca gömer içine,
kayıpları benzetmelere sarar,
incitmeden saklar.
Ve biz...
belki de yürüyen dizeleriz sadece.
Anlam arayan, bazen ondan kaçan,
kendi içimize yazılmış bir şiiri okumaya
çalışan.
Bugün sıradan bir gün değil.
Kelimelerin kendini hatırladığı,
bir harfin diğerine yaslanmak istediği
anlardan biri.
Şiir, varoluşun en ince yeridir,
insan orada kırılır,
tam orada başlar yeniden.
Rüzgâra bir soru bırakıyorum:
Eğer dünya bir şiirse,
biz hangi dizede kaybolduk?

Randevu // Oktay Ercanlı

Ben, aniden çıkan
İstanbul rüzgârına
inanmıyorum...

Kim bilir nerelerde
kedilerle koşturup
oynamıştır,

süzülen martıları
Korkutup kovalamıştır
gün boyu...

Gecikince aklına esmiş,
Aniden koşup gelmiş
Köşenin başına...

Unuttu elbette
Randevumuz olduğunu
Nefes nefese...

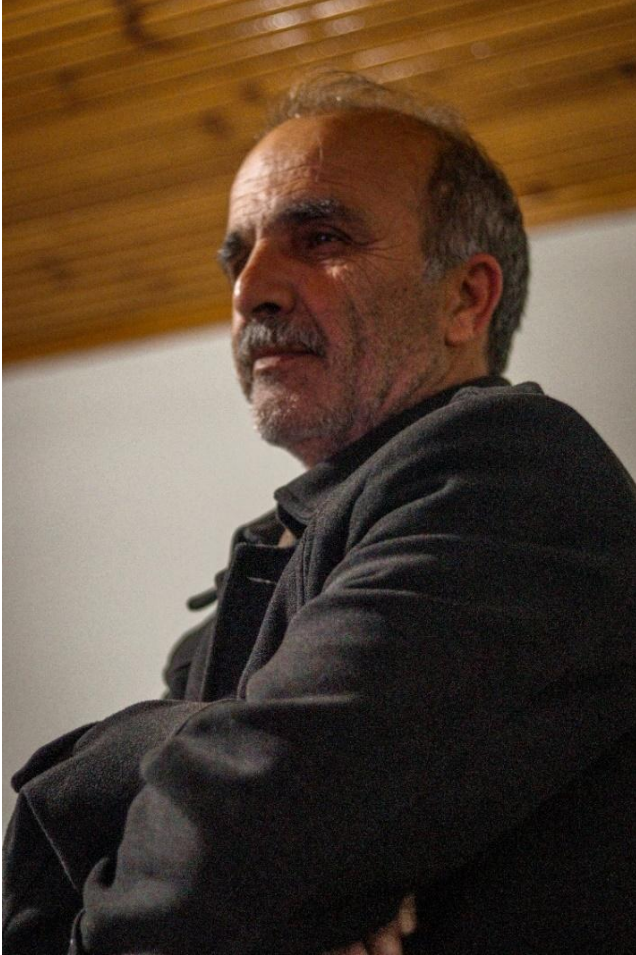
Anka / Tuğba Timurlenk

Dünyanın öbür ucunda kendime benziyorum
Buluyor gözlerim
Ama illaki uzak olacak yakınlık için
Zor olacak
Hasretli içilen kahve kokusuna karışık
Oturduğumuz kafe
Gözlerinin değdiği ahşap sandalyem
Ve saçların
Ağarmış bi şekilde
Neden?
Sesin biraz daha ağırlaşmış
Ellerine uyumlanmış
Dumanı üstünde
Kaleme üflüyorsun, kalbime
Hüznümün derinlerine inci mercan düştü
Kül, kanat, gizem ve orgazm
Anka kuşunun çırağıyım
Ölü iken yaşamayı bertaraf etmemi buyurur
Ölünün ve öyle kal
Yaşayanlar hatırına kul ol, külden kollarınla
Uçma
Sürün bağrına toprağın
Ayakkabımla bağlıyorum yollarını
Deri, pamuk, hanımeli ve yağmur
Zikirde sayı, fikirde zıtlık
Larvalarda kelebekler
Damlaları lavlardan düşerken büyüyor
Tam senin istediğin kadar
Tam da senin gözüne layık bir ziyafet
Sonata dönüşüyor, düşüyor, üşüyor
İki ata aynı anda bindim
Birinde yoksun, diğerinde urgansın
İnmeye diye bindikçe ellerime yapışyorsun
Ne de güzel kanıyor ellerim terime
Yakıcı, tutucu, tutkulu ve naif

40'lık // Feyzullah Fatih ankara

Buz gibi Kasım havası...
Dalgalardan kopan damlalar,
Martı kanatlarında sönüyor.
Deniz kenarında olmayı hak etmeyen,
Malum meyhanede;
Bir soru aklımı vuruyor!
40 yaş tam neresi bu ömrün?
Düşünüp, bilemiyorum...
O hâlde parça parça etmem gerek...

İlk yirmide gözde perde,
Yirmi beşte sözde noksan,
Otuzda tende ateş,
Otuz beşte kalp bocalar...
Kırk keyfe mi keder yahut akla mı zarar?
Kim bilir insan, her daim neyi arar?
Kalbi mi, akli mı yoksa keyfi mi tartsam?
Kalır aklımda tek bir düşünce...
Olur muydu, hiç olmasam?

Ayna / Gökhan Sezgin

Salonun ortasında, heybetli duruşuyla
Hizaya çeker gibi, her gün çağırır beni.
Zamanın öfkesini, gözüme soruşuyla
Elbise diye her gün, giydiriyor kefeni.

Baktıkça canlanıyor, kesik kesik bir mâzi
Sûrette varım fakat yabancıyım mânâda.
Sanki bedduasını aldığım mâhir terzi.
Benden âzâde beni, büyümüş bu aynada!

Bahis açamıyorum, yüzdeki çizgilerden
Sanki temiz sayfayı, vecd ile karalamış.
Hele dudağımdaki, şu kısık ezgilerden
Sanki saçımı yolup, hırs ile paralamış!

Gölgemi kaybettim de aratmadı fâili,
Meğer karşımda imiş, güneş imin kâtili.
Tutup da yakasından, kovsam da Azrâil'i
Benden habersiz beni, öldürmüşler aynada.

Tan Vakti / Sema KESKİN

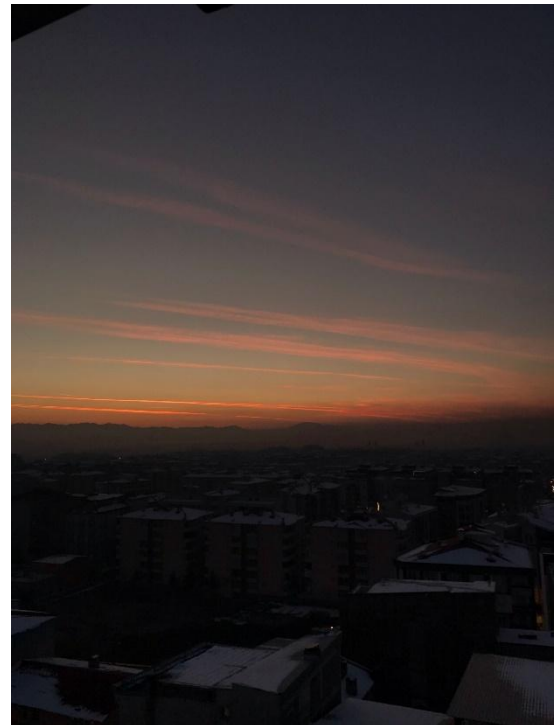
Usul usul okşuyor tenimi rüzgâr, bunlar son dokunuşlarından, bahar geliyor... Ter içindeyim. Annem sesleniyor “Sultan, haydi kızım vakit geliyor, sütçü adam gelir birazdan.” Tamam, anlamında sallıyorum başımı. Üstüm başım saman içinde...

Sütçü adam geliyor yanında da o mendebur oğlu. Biliyorum kalbi kara onun... Öyle bir kara ki... Bir tek ben mi görüyorum, bir tek ben mi işitiyorum, bir tek ben mi söylüyorum ya da içimden geçiriyorum diyelim, bilmiyorum. Bakışları kem göz edasıyla delip geçiyor kalbi... Sanki birden yeşil otlara basıyor otlar sararıp soluyor, çiçeklerin yanından geçiyor onların da boynu bükülüyor, masmavi güzelim gökyüzü birden dumanlanıyor, bir bebek gördüğü düşten korkarak uyanıyor. Bunları ben mi hissediyorum bir tek?

Oysa Osman öyle mi? Bir gülüşüyle çayırıktaki tüm koyunlar etrafına toplanıyor, gökyüzündeki güneş adını bir daha söylüyor Osman diye, ağaçlardaki karakargalar bile Osman da buradaymış diye bülbül oluyorlar. Osman. İki hece, tek kelime hatta benim için başlı başına bir cümle. Misal gel evlenelim dese hemen koşuveririm onunla. Anamın en son bayram diye diktiği o elbiseyi de giyiveririm, kırmızıysa kırmızı. Hatta belki, teyzekızımın gizliden verdiği o dudak kaleminden de sürüveririm. Şöyle bir bakarım Osman’a o da bana bakar önce gözlerimiz konuşur sonra da belki ben...

Koca gözleri üzerimde... Eli işte gözü oynaştı bu mendeburun. Neyse ki sütleri alıp gittiler. “Sultan sen temizleyiver buraları, ben bir çay koyayım” diyor anam. Başımı sallıyorum. Anam kahvaltıcı hazırlayadursun ben de işlerimi halledip biraz rüyalara dalarım, Osman’lı hülyalara...

O da ne? Sütçü adamın arabası. İyi de daha az önce gitmişlerdi, şimdi neden geldi ki ya da geldiler? Aa o mendebur oğlu değil mi? Neden geliyor bu tarafa hem de yüzünde o sırıtışla. Tan vakti. Kalbim çarpıyor, ne oldu ki? Neden geliyor? Git buradan diyeceğim, sesim çıkmıyor. Geldi. Yüzünde o hayvani bakış. Ahırın kapısını kapatmaya çalışıyorum, olmuyor. Kapı hızlıca açılıp tel çiviyle kilitleniyor. Eli üzerime uzanıyor. Bastığı yer kararıyor, hayvanlar canhıraş bağırıyor, aydınlanmaya başlayan hava yeniden kararıyor. Midem bulanıyor. Samanların üzerine düşüyoruz. Eli mahrem olan her yerimde. Can havliyle yanımda yamacımda ne varsa değişiyor parmaklarım. Alamıyorum. Çırpınışlarım sessiz çığlıklara dönüşürken birden kolunu ısıriyorum, son bir deneme ve duvarda asılı olan kesere gidiyor ellerim. Tek bir vuruş... Sonra bir vuruş daha... Ve bir daha... Her yer kırmızı... Ellerim... Bacaklarım... Nefesim... Başım... Osman... Hayâllerim... Asla sultan olamayacak bir Sultan... Olmayan sesim... Bahar...

Isıtıcının uğultusu ve klavyenin mekanik tıkırtısı, odadaki sessizliği ritmik bir tınıyla kesik kesik bölüyordu. Gözlerindeki yanmaya daha fazla dayanamayarak saatlerdir süren melodiyi susturdu. Başını hafifçe geriye yaslayıp gözlerini birkaç saniye kapattı. Günlerdir kelime kelime uğraşarak bitirdiği yazıya şöyle bir baktı. Bakışlarında tüm yorgunluğuna inat bir ışıltı vardı. Sandalyesine yayılarak okumaya başladı.

“...Sizin hayalleriniz, gerçeğin neresinde? İnsan hayalini çoğu zaman uzaklarda, ulaşılmamış bir zirvede arar. Oysa hayal, gerçeğin tam kalbinde durur. Hayal, gerçeğin bittiği yerde başlamaz; gerçeğin tahammül edilemez olduğu anlarda içine sızar. Tıpkı bir çatlağın içinden sızan suyun zamanla kayayı şekillendirmesi gibi. Hayal, yalnızca ulaşılamayan değildir; var olanı dönüştürme gücüdür. Gerçekliğe giydirilen ince bir ipek kumaştır. Dengede durmak, hayali gerçeğin üzerine mühürleyip gerçeğin içindeki imkânı fark etmek gerekir. Hayal, toprağın karanlığında çoktan kök salmış bir ağaçtır; biz fark etsek de etmesek de büyür.”

Cümlelerin sonundaki imleç, boşlukta bir kalp atışı gibi yanıp sönüyordu. Satırların üzerinde bir süre takılı kaldı. Nefesi düzensizleşti. Omuzları istemsizce gerildi. Yazdığı cümleler teninden sıyrıp bıraktığı yabancı bir deri gibi duruyordu karşısında.

Klavyenin üzerindeki sağ elinin titremesiyle anlamsız harfler yazdığını fark etti. Hemen bozulan yazıyı düzeltti. Yazdığı satırlarla yaşadığı gerçeklik arasındaki tezat, ellerinin titremesini tetiklemişti.

Yıllar önce gönderdiği ilk dosya geldi aklına. Aylarca beklediği cevap geldiğinde de böyle saatlerce ekrana boş boş bakakalmıştı. Gelen birkaç cümlelik cevap: “Dosyanız incelenmiştir. Mevcut yayın politikamız ve satış stratejilerimiz gereği kitabınızı yayımlayamıyoruz.” Hepsi bu kadardı. Üç yılını verdiği o binlerce kelime, tek bir maille çöp olmuştu. Oysa her şey daha farklı olabilirdi. Yüksek lisansını bitirdiğinde, üniversitede öğretim görevlisi olarak kalabilirdi. Babasının hastalığıyla o ihtimallerin hepsi kapanmıştı. Onun yanında kalmak için dönmüş, zamanla bu eski köhne evde tek başına kalakalmıştı. İş aramış, kapı kapı dolaşmıştı. Bu küçük şehirdeki her kapı yüzüne kapanmıştı. Elinde hayallerinden başka bir şey kalmamıştı. Sadece yazmak istiyordu. Yazdı. Yazdı. Yazdı. Peşi sıra gelen ret cevaplarından sonra uzun süre yazmaya küstü. Susturmaya çalıştığı her düşünce gelip parmaklarının ucuna çörekleniyor, ellerinin titremesine engel olamıyordu. Sonunda pes etti. Üniversiteden birkaç hocası tez ve makale işleri göndermeye başlayınca bir süre rahatlamıştı. Artık yazıyordu; ancak işlerin bu raddeye nasıl geldiğini kendisi bile kavrayamıyordu. Başkaları için tezler, makaleler derken roman bile yazmış, hatta çok satanlar listesine giren, başkasının adını taşıyan bir romanı olmuştu. Kazandığı her kuruş, sanki parmak uçlarına bulaşan ve ne kadar yıkarsa yıkasın çıkmayacak bir leke bırakıyordu. Kendi fidanları çürürken, başkalarının bahçesinde meyve veren kiralık kalem olmanın ağırlığı her gün omuzlarına çöküyordu.

Bugünlerde işleri iyi gidiyordu. Yazmadıkları hâlde “yazar” diye anılmak istenen birkaç zengin için yazıyordu. Masasında hevesle başlanmış bir roman taslağı bile vardı. Bu kez dosya, edebiyat dünyasında isim yapmış yazar bir aileden gelmişti. Telefonda o mesafeli tınıyla: “Bizim kızın kalemi kuvvetlidir ama bu romanın sonunu getiremedi,” demişlerdi. Kendi cümlelerini ekleyemiyorlardı çünkü üslupları o kadar belirgindi ki her kelime onları ele verirdi. Kızlarının yarım bıraktığı hayali ancak imzasız bir el tamamlayabilirdi.

O an, kalem kuvvetinin soydan gelmediğini düşündü. Kimilerine doğuştan bahşedilen o lütuf; kimilerine ise uykusuz gecelerin, kan ter içinde dökülen her damla alın terinin bedeli olarak lütfedilirdi.

Genç kızın dosyasına göz gezdirirken aklından geçenleri silmek ister gibi kafasını sağa sola salladı. Düşünceler zihninde çakışan görüntülere dönüşüyor, sürtünerek çoğalıyordu. Her biri tanıdık; bastırdıkça geri gelen, susturdukça daha yükselen sesler. Bu girdaba girmek istemiyordu. Sonuçta artık yazıyordu. Daha ne olsun? Mutluydu! Bu kelimeyi her tekrarlayışında içinde bir yer sızıyordu. Başkasının ismiyle yayımlanacak cümleler kurarken midesine giren sert düğüm kesinlikle mutluluktan. Öyle olmalıydı!

Zihnini susturamayınca sandalyesini sertçe itip ayağa kalktı. Odanın içindeki gerçekliğe baktı: Masanın kenarında halka halka lekeler bırakmış, üzerinde ince bir tabaka oluşmuş soğuk kahve fincanı, monitörün altına sıkıştırılmış ödenmemiş faturalar. Kitaplıktaki tozlanmış klasörlerin arasından sarkan, her biri birer reddediş vesikası gibi duran eski taslaklar. Uzun zamandır havalandırılmamış odaya sinmiş rutubet kokusuna karışmış, kâğıt ve tütün kokusu midesini bulandırdı. Odanın her yerinde darmadağın duran, okunmayı bekleyen kitapların arasında duvarlar üstüne üstüne gelmeye başladı. Küçük pencereyi açıp odayı havalandırdı. Yere düşmüş birkaç kitabı alıp gelişigüzel kitaplığa koydu. Masanın üzerindeki tortu oluşmuş kahve fincanını alarak mutfığa yöneldi. Temiz bir fincan alıp, granül kahvesini döktü; altını kapatmayı unuttuğu çaydanlıktaki son suyu üzerine boşaltıp karıştırdı. Odaya geri dönerken koridorda, düştü düşecek duran aynadaki yansımasına takıldı gözleri. Yıllanmış aynanın üzerinde yer yer pas lekeleri oluşmuş, kenarında ise yıllar önce oluşmuş küçük bir çatlak vardı. Aynanın net gösteren tek kısmı çatlağın altıydı, dünya ikiye bölünmüş de gerçeklik sadece o dar aralıkta kalmıştı.

Çatlağın altındaki o kısımda gördüğü şey, kendisi değildi. Sanki biri, onun yüzünü kopyalamış da içine eğreti gibi yerleşmişti. Aynadaki yansıma, dışarıdakinden bağımsız bir cüretle ona daha uzun uzun bakıyordu. Sanki içerideki yabancı, dışarıdaki asıl sahibi inceliyordu. Aynaya iyice yaklaşıp kendini süzmeye başladı. Son zamanlarda hayli kilo vermiş, gözlerinin altındaki halkalar derinleşmişti. Yemek yemeyi unutuyordu ama kahveyi ve sigarayı unutmuyordu. Aklını ayakta tutan iki zehir buydu. Ah, bir de demleme kahve yapabilsem. Şöyle ortalığı kokuta kokuta. Yanına da şu yabancı marka sigaralardan bir tane yaksam...

Tüm imkânsızlıkları, dönüp dolaşıp onu aynı çaresizliğe çıkarıyordu. Elindeki roman taslağını bitirirse toplu para alabilecekti. Ama bir şey boğazına düğümleniyordu. Kaç kez kendini satmış, kaç kez başkasının hayaline hizmet etmişti? Kendiyle yüzleşmeye daha fazla dayanamayıp masasına döndü. Hazırladığı yazıyı gönderip yeni dosyayı açtı. Not düşülmüştü: “Bir aşk hikâyesi olsun ama içinde biraz da gizem bulunsun. Akıcı ilerlesin.” Derin bir nefes aldı ve ilk cümleyi yazdı. Monitörün soğuk ışığı yüzüne vururken huzursuzca kıpırdandı. Biraz aşk, biraz gizem... Biraz da zahmet ister! Parmakları tuşlara indikçe içindeki öfke farkında olmadan kelimelerine sızıyordu. Zahmet çekmeden hayal kuranların, terlemeden zirve bekleyenlerin dünyasına her tuş vuruşuyla kırbaç indiriyordu. Her harfe bastığında sanki bir başkasının sahte dünyasını değil, kendi hapishanesinin parmaklıklarını dövüyordu.

Bir an ellerini klavyeden çekti. Klavyeye geri inmeden önce yumrukları masaya bir kez vurdu. Belki de sorun onların tembelliği değil, benim bunu kabul etmem! Başkalarının hayallerinin kapısında bekleyen bir nöbetçiydi. Hayalin gerçekle temas ettiği o sızılı noktayı yamamaya çalışıyordu. Cevheri kazmaya üşenenlerin ardından toprağı eşeliyordu. Oysa bu, meşakkatli bir yolculuktu. Dayanamadığın yerde vazgeçtiğin şey senin hayalin değil, hevesindir. Başkalarının yarım bıraktığı hayalleri tamamlamak istemiyorum. Hayaller, sahibinin terk ettiği yerde büyümek.

Ekrana döndü; bu kez yazdığı cümlelerin ardına gizlenmeyecekti. Boş bir sayfa açtı. İmleç yine yanıp sönüyordu. Bu kez kalp atışı gibi değil, her saniye hızlanan bir geri sayım gibi.

Hayali Sükut / Tülay İlhan

Bahar kokuyordu kapısı her açıldığında dünya.
Saçları, nar ağacından düşmüş bir yemiş;
Alev rengini bulaştırıyordu avuçlarıma.
Ellerim saçları oluyordu,
Saçları ellerim; heyecandan birbirine dolanan.
Gülümseyerek koşuyordu pencereye,
Sokak aydınlanıyordu bir nazarı ile.
Erguvan dalları gözlerinde çiçek açıyordu ansızın,
Rengârenk gülüşleri dağılıyordu güneşte.
Gün teslim olurken saatlerin peşi sıra geceye,
Yüreği ay,
Dolunay yüreği, yakamoz çarpması yüzüme.
Göğüs kafesinde sıkışan çığlıkları,
Olgunlaşmış yemişleri bağrının.
Dışlerimde teninin tadı,
Avuçlarımda kadınlığım.
Kulak arkası fısıldadığım ihtiras,
Nefes nefese yüreğime saptığı sevda ile
Her gece tarumar eder hayalimde.

Radjo Vagon ve Bavullar // Ezel Altınışık

Bir Eylöl gecesiym şimdi
Ellerimde yazdan kalmalar
Yarım yazdığım cümleler noktasız
Bavulumda bensizlik arayışım hâkim
Koşuyorum nefessiz
Vagonlar beklemezdi, söz dinlemezdi
Düdükler çalıyor esintili, içli
Bir kez bakış ve kapanış.
Saatler ve adamlar bitti demekte
Yazıyorum dolu dolu
Doluyum belki ondandır
Kâğıtlarım durmaz,
dilim söz dinlemez
Radjo saat başında müzik vermekte
Bir eskiye bir yeniye yanmakta
Ben dinlemekte sakince sessiz
Yazıyorum...
Düşüncem sevmeye yönlü,
hisler içimde üşüyor artık

On İkiye On Kala // Günay Oktay

“Kız Necla iyi misin, sararıp soldun da. Bakma bu delinin zırvallıklarına ha. Laflarının biri tutarsa onu yalan. E sen de biliyorsun işte.”

Parmakları titreyen Necla, müstakil evin pas tutmuş kapısına uzandı. Daha iki gün önce “yazıktır, gel bir uğrayalım, kadın evde tek başına ne yapsın?” diyen Belkıs’ın lafına uymuş, Benli Naciye’nin kapısını çalmışlardı. Gelmişken de iki fal kapatıp baktırırlardı işte.

İnanacak değillerdi ya. Yanına gelip koluna sarılan Belkıs’ın yüzüne bakmadan, “Aman, o kaknemi adam yerine koyar da kulak asar mıyım ben ona” dedi Necla. “Zavallı, acuzenin teki. Hah. Aklınca beni korkutacak.”

Dili böyle söylese de içindeki kasırgadan, selden, depremden habersizdi Belkıs. Ne söylemişti o uğursuz kadın, gözlerini fincanın dibine çivileyip kara kara bakarken? Sobanın cılız ışığı yüzüne vurmuş, uzun saçlarının altında çökük yanakları daha da bir derinleşmişti o an.

“Evham yapmayasın Necla... Emme, yarın geceye de tetikte ol. Yarım kalan işin varsa da gör devamını, arkanda bölük pörçük bırakma. Ahanda bak, şurada duruyor.” Eliyle fincanın dibindeki karaltıyı gösterip, “nasıl gördün he mi? Yarın gelecek. On ikiye on kala.”

Bakkalı dönüp sokağın karşısına geçtiler. Elindeki çekirdek kabuklarını tükürür gibi fırlattı Necla. Evin kapısında, uğurladı Belkıs’ı.

“Neyse Belkıs. Daha yemek koyacağım ocağa. Var sen de çık evine.”

Anahtarını çıkardı. “Hıh. Bir de saat vermez mi? Neymiş neymiş, on ikiye on kala. Ecelle ahbablığı var ya haspamın, doğru doğru. Aman öff... Gidende kabahat zaten.” Kapıyı açınca sert bir rüzgâr... Ardından bir pencere gürültüsü. Olduğu yerde irkildi, İki kere damağını çekti.

“Sakin! Sakin! Camı açık bırakmışım meğer.”

Rüzgârla beraber çekyatların üstüne serdiği dantellerin kenarları kıvrılmış, ince ince dalgalanmıştı. Tavandaki soba isinin yıllardır bıraktığı o kirli bölgeye takıldı gözü. Perdelerin krem olan rengi solup gitmişti. İliklerine kadar ürperip derin bir iç geçirdi. Yavaşça uzanıp camı kapattı.

“Ah Naciye Ah. Hâlâ mı unutamadın? Hâlâ mı kin güdersin bana?”

Tortusu kalmış eski mahalle günleri kaynadı köpürdü içinde. Yaz akşamları, uzaktan gelen türkü sesleri... Ve Mehmet Ali. Mahallenin en hovarda, en ele avuca sığmaz delikanlısı.

“Gençliğinin acısını böyle mi çıkarırsın benden? E napayım? Seni değil beni seçti. Bana koydu gönlünü.”

Yürüdüğü koridoru bir yabancıнын gözüyle süzer gibi geçti. Çözdüğü tülbentini fırlattı yatağın üstüne. Gözleri dolabın aynasında dolaştı bir süre; tombul memelerinde, iri ayva göbeğinde, yılların yumuşattığı teninde. Omzundaki hafif çökmeye, karnındaki doğum çatlaklarına baktı.

“Bunların hepsi toprak olacak ha... Demek bu yüz, bu eller, kollar. Bu dünyayı gören gözler. Bir çukurun içinde kalacak öyle mi?”

Toprak. Ne tuhaf şeydi. İnsan ömrü boyunca üstünde yürüyordu da bir gün içine gireceği aklına gelmiyordu pek.

“Hanım! Ben geldim, ben. Evde misin?”

Aceleyle toparlandı, tülbentini kapıldığı gibi çıktı odasından Necla.

“Neredesin yahu? Al şu elimdekileri?”

“Hoş geldin Mehmet Ali. Ooo bunlar ne böyle?”

Poşetleri mutfağa taşıırken yapmayı unuttuğu yemek geldi aklına.

“Ne yaptın bugün bana, valla çok açım.”

“Bugün yorgundum biraz, başım da fena tuttu. Menemen yeriz dedim de senin gelmeni bekledim, hani taze taze olur diye.”

“Onu da yeriz hanım, şöyle bol biberli olsun.”

Zaten zor uyku tutan Necla’nın gözleri o gece hiç kapanmadı. Döndü. Durdu. Karanlığın içinde her bir eşya başka göründü gözüne. Gündüz elinin değdiği, yerini ezbere bildiği şeyleri tanıyamaz oldu. Komodinın üstündeki buruşturulmuş hırkayı koca bir fareye benzetti. Gözlerini kırıştırdı. Yok. Hırkayı sadece. Saatin tik takı büyüdükçe büyüdü sonra.

TİK.

TAK.

TİK.

TAK.

Sanki odanın bir köşesinde değil de yastığının içindeydi saat. Bu kez elektrikli sobanın ince cızırtısı battı kulağına. O küçük ses sinirlerini ezip geçti. Bir an dayanamadı, kalkıp fişi çekti. Oda soğudu, ayakları dondu bu sefer. Pamuk ipliği gibi aktı hayatı gözlerinden.

Naciye’yi düşündü önce. Aynı kaptan çorba içip, aynı yorganın altında uyudukları geceleri... Gizli gizli mektuplaşmıştı Mehmet Ali’yle. Naciye’nin sevdiğini bile bile. Çocukluğu canlandı daha sonra, dünmüş gibi. Tarlada oynarken üstüne basıp ezdiği sarı civcivi... Ayağının altından çıkan o minicik çıtırtıyı. Bir bayram sabahı kapiya gelen dilenci göz kırptı aradan. Boş çevirmişti. Üstelik içerde et kaynarken. Mahallede sevmediği kadın için “Allah bildiği yapsın” demişti de kocası kısa süre sonra ölünce günlerce korkudan uyuyamamıştı. Ya kocasına söylediği yalanlar... “Yok canım o kadar tutmadı” deyip pazardan arttırdığı paralarla tuhafiyeciden aldığı sarı elbise... Komşu kavgasında bilerek ağır konuşmuştu bir keresinde de.

Karşısındaki kadının en yaralı yerini bulup oradan vurmuştu onu. Sonra “sinirle oldu” deyip geçmişti. Çocukluğundan başlayıp evliliklerindeki o müzmin dırırlara varıncaya kadar ne varsa hepsi birer yaprak gibi döküldü o gece içinden. Küskünlükler, kırgınlıklar, dedikodular, gizli sevinçler, ayıp düşünceler, yarım kalmış hevesler... İnsan ölüm korkusuyla kalınca, ömrünü bir sandık gibi açıp kendi eliyle karıştırıyordu galiba. İçinde ukde kalan şeyler mezara kadar susmuyordu. Ve insan ölümden çok, içinde taşıdığı günahlardan korkuyordu. Yaptığı kötülükten değil, göstermediği merhametten utanıyordu.

Öğleye doğru bir telefon. Boynu tutulmuş, ağzının içinde pas tadı Necla’nın. Gözlerini açınca nerede olduğunu çıkaramadı bir an.

“Ne yapıyorsun kız? Uyuyor musun daha? Kapın çerçeven kapalı da merak ettim, bir arayım dedim.”

“Belkis, sen misin? İyiyim, iyi. Uyuyakalmışım işte. Saat kaç, ooo on iki olmuş.”

“He ya. Evde bir alamet göremeyince... Dünden beri aklım sende. Bak ölümü gör, benden bir şey saklama, Geleyim istersen. Börek yaptydım yeriz beraber.”

Necla’nın içi coşmuş dere gibi geceden beri. Önüne gelen her taşı kaldırıp altına bakmaktan yorgun. Kendi kuruntularının içinde bitap halde. Şu Belkis da iyi hoş kadındı ama bir uyladı mı da nefes aldırılmazdı. ‘Ne demeli de şu kadını savmalı başımdan bilmem ki?’

Aklındakileri ört bas edip dayanamadı yine.

“Belkis, sonra sonra... Şimdi banyoya gireceğim.”

Banyodan çıkınca saçlarından süzülen suyu havluyla kuruladı. İçindeki korku öyle bir anda gelip geçen cinsten değildi. İnsanın içine bir kere çöktü mü evin duvarlarına bile sinen, o ağır ölüm düşüncesi idi bu. Akşama kadar neye el atsa yine dönüp dolaşıp aynı yere varıyordu aklı. Çayı ocağa koyarken “Ya bu son çayımsa...” diye geçiriyordu kalından. Bardaktan yükselen buhara uzun uzun bakıyor, sanki ömrü de öyle ince ince havaya karışmış gibi ürperiyordu. Aynada yüzüne bakınca, gözaltındaki morluğu ölümün gölgesi sanıyordu.

Bir ara gidip sandığı açtı. Senelerdir el sürmediği yazmaları, bayramlıkları, çocukların küçüklükten kalan giysilerini çıkarıp kokladı. “Ben ölürsem bunlar ne olur acaba?” diye düşündü. Sonra kendi kendine kızdı hemen. “Kalk Necla! Delirdin mi sen?” Ama Olmuyordu bir türlü, olmuyordu. Korku bir kere içine yerleşmişti işte.

Ezanın sesi girdi pencereden. Kulağına hiç böyle içli gelmemişti bu ses. İkindiye ne kadar kaldı diye düşünürken buldu kendini. Zaman geçtikçe Naciye’nin sözleri kulağında çığ olup kabardı. Saatin her tıklayışında sanki ona doğru yürüyen bir şey vardı.

Bir ara pencereye çıktı. Mahalledeki kadınlar kovana üşüşen arılar misali. Pıtır pıtır kol geziyor her yerde. Biri çamaşır asıyor, biri çocuğuna bağıyor, biri elinde ekmek bakkaldan dönüyor.

Millet ne güzel habersiz yaşıyordu. Ya kendi... “Ne yapsam ne etsem” deyip, bir oturuyor, ardından yeniden kalkıyor, eli bir şeye gidip yarım bırakıyordu. İçine çöken korku sessizlikte büyüdü, çoğaldı. O da çareyi sese tutunmakta buldu. Kızını aradı, sonra oğlunu. Ardından çok sevdiği Fatma yengesini, Afife halasını, yeğenlerini. Kimin sesi biraz sıcak gelse, lafı uzattı da uzattı. “Kendinize dikkat edin” deyip durdu.

“Gooool!” diye bağırdığını duydu bir ara Mehmet Ali’nin. Akşamın nasıl geçtiğini, ne konuştuklarını, sofrada ne yiyip içtiklerini zar zor hatırlamaya çalıştı. Zaman sanki elinden kayıp gitmişti de geriye yalnızca o sıkıntılı bekleyiş kalmıştı. Başının Mehmet Ali’nin dizine düştüğünü o vakit fark etti. Kocası çocuk gibi sevinçliydi. “Gördün mü golü hanım!” Necla tam kendine gelmeye çalışıyordu ki kapı zili bangır bangır öttü arkadan. İkisi de şaşırıldı.

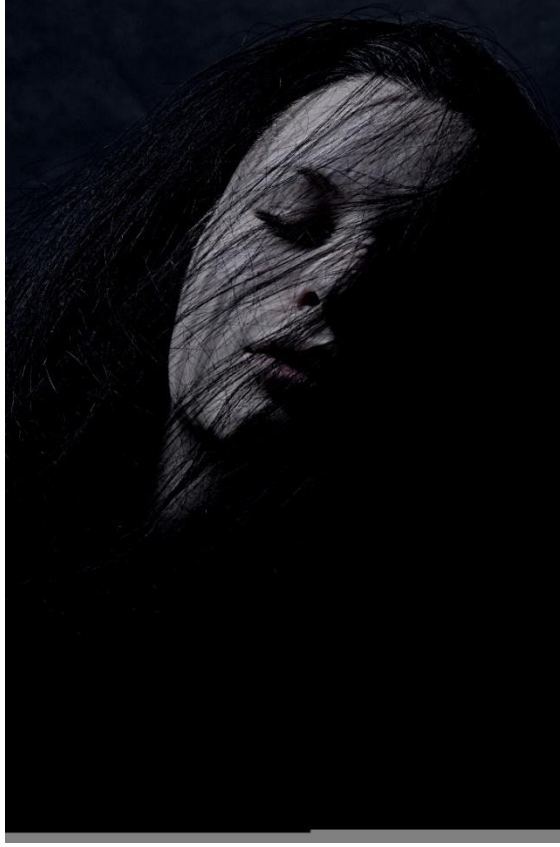
“Kim ola ki bu saatte?”

Necla’nın içi buza kesip kocası kapıya doğru yürürken nefesini tutmuştu artık. Saat, “o vakitti.” Kapıda komşunun oğlu, soluk soluğa “Mehmet Ali amca!” dedi telaşla. “Benli Naciye ölmüş.”

Camdan Erkekler // Selcen Gezin

Bakışlarında tamamlanmamış gibi duran boşluk vardı
Bakınca adam sanıyordun
Dokununca elini kesiyordu yalnızlığı
Kadın orgazm olmaktan ziyade
Bir cümlemin içinde anlaşılacak istiyordu
Ama adamın kalbi
Kendi yankısına bile sağırıdı
Sevmeyi bilmiyordu
Sadece sahip çıkıyordu eşyalarına benzer gibi
Kadını da vitrinde taşıyan
Kırılgan bir gurur sandı
Oysa kadın
Göğsünde çiçek taşıyan bir kıyametti
Biraz şefkat görse
Bahar olacaktı belki
Neye dokunsa metalin o kör sağırlığı bulaşıyordu;
Evi bir hurdalık gibi sessizce dolduran paslı anahtarlar,
Ve her sarıldığında kalbinden düşen bozuk paralar...
Kadın göğsünde açan o kıyemeti nereye koysa,
Adamın bu soğuk enkazına çarpıp soluyordu.
Bu yüzden neye dokunsa
Eksik bırakıyordu
Kadın için bazı adamlar
İçinde insan taşımayan takım elbiselerdi
Sarıldığında üşüyordu
Öptüğünde
Ağızına kırık ayna tadı doluyordu
Adamın sevgisi
Cam bir mezarlıktı
İçinde sadece kendi yankısı yaşırdı...

Eski Bir Şeyler // Ayşe AYDIN

Dudağının suyu çekilmiş
Tüm çatlaklarında birikmiş bir cümle ordusu,
Sana anlatacağım bir masalım da yok doğrusu,
Gözü yaşlı bir peygamber hüznü değilse bu
Muhakkak ölümün kız kardeşidir diyordun
Öyle de oldu.

Kilidimin nabzını kestiler
Sırta kadeh tokuşturdum.
Ben gizemini alıkoydum kaç kere gerçeğin koynundan
Sen hakikatin başını okşardın
giyotindi ellerin boynumda.

Sana söylemiştim söyleme o yalanı bana bir kere daha,
İnciler döküldü gözlerimden

sökülünce kahkahan,
Her çocuk biraz İsa'dır aşkın çarmihında,
Biraz babasızdır her kadın yalnız kaldığında.

Kederindi bize baharı unutturan
Yoksa onca çiçek niye vardı kırlarında?
Söylemiştim kör bıçaklar taşıyorum sırtımda
Söylemiştim körkütük bir günahı taşıyorum bağrımda.

Yarasını öptüren çocuğun şifasına benziyor acım,
Ama sen öpersen muhakkak tıpta yeri olur, diner sancım.
Taşın merhametli olduğuna inanan şu başım
Omuzlarına yük, boşluğuma kahr.

Yangınıma musallat oldu o ilk kıvılcım
Rüzgârın akıbetindeyim dağılıyor saçlarım.

Kristal bir günü eğiyorum ,
Eğimli bir yoldan ilerliyor artık saatler,
Yıllara çelenk tutuyorum
Gül uzatma hüznüme, incinmesin vaatler.
Siyahın da umut verdiği bazı zamanlar vardı
Annemin ak saçlarını örünce anladım,
Yaşamı bir kavak ağacına bakarken yalanladım.

Sarı benizli bir yaprağın ömrü kadar konuştuk
Oysaki sonbahara müjdeydi, ağaca ağıttı, bilmiyorduk.
Bilmiyorduk yağmura yakalanan kadın hüznünü,
Bilmiyorduk gece gözlü kuşların da beklediği gündüzü,
Ölmek yaşamdan şifalıdır, öyle derdi annem
Bu güldüğüm dünyadaki son sahnem.

Geride kalanın zehirlendiği şu çağda
Deve sırtında geçiyor zamanlarım.
Sen ölümü gözlerinden öpersin
Sonsuzluğa uyanır uykularım.

Sevgilim bunlar yalnızlığa son satırlarım
Sevgilim ne yoksunum ne yoksulunum
Niçin yalnızlığı hatırlarım?

Büyük Ayaklar // Ayfer Kayaaltı

Annesi hiç yüzünü kaldırmadan sordu:

"Ustan bugün para verecek mi?"

"Bilmiyorum."

Derken genç kızın gözleri kardeşinin kırık tekerlekli arabasına takıldı. Kapıdan çıkarken arkasına hiç bakmadı. Omuzlarını düşürerek, bir suçlu gibi başı önde, sessizce çıktı evden.

Hep yaptığı gibi o gün de her zaman gittiği lokantanın arka kapısından girdi. Kızarmış yağ kokuları geliyordu mutfaktan. Büyük ayaklar onu kapının önünde bekliyordu. Korktu genç kız, hemen geri gitmek istedi. Yapamadı.

"Bekle." dedi büyük ayaklar. Bekledi.

"Bugün bu işi bitirelim, benimle gel." dedi ve yürüdü.

Kocaman adımlarla daracık sokaklardan kıvrılarak yel gibi ilerliyordu. Sonunda paslı demir bir kapının önünde durdu. Onun peşinden sessizce sürüklenen genç kız da durdu. Soluk soluğa kalmıştı. Büyük ayaklar, acelesi var gibi kızın eline bir miktar para tutuşturarak:

"Sen kendin gidersin." dedi ve sası tütün kokusunu ardında bırakarak hızla uzaklaştı.

Kız, kapının önünde bir süre durdu. Sanki daha az yer kaplamak ister gibi omuzlarını hafif öne düşürmüştü, kendini küçültmeye çalışıyordu. Daha çok küçülürse yaşadığı şey de küçülecekmış gibi geliyordu. Kuruyan dudaklarını diliyle ıslatmaya çalıştı. Yutkunduydu. Derin bir nefes aldı. Sonra kapıyı itti. Demir kapı gıcırdarak aralandı. Kız, o aralıktan bir gölge gibi süzüldü içeri.

Onu, sıvaları soyulmuş, rutubet kokan dar bir koridor karşıladı. Uzun, loş koridor merdiven altına doğru uzanıyordu. Ayaklarını sürükleyerek merdivenlerden aşağı indi.

Yüzü kapıya dönüktü ama kaçmakla kalmak arasında sıkışmıştı. O buraya kendi ayaklarıyla gelmişti ama aslında itilmişti. Göğsü hızlı hızlı inip kalkıyordu. Gözlerindeki şey korkudan fazlasıydı: Kararsızlık, suçluluk, çaresizlik, utanç... Ve en çok da yalnızlık.

Çok gençti. Yüzü hâlâ çocuk denilecek bir yumuşaklığı taşıyordu ama göz kenarlarında yaşına ait olmayan bir yorgunluk vardı. Ellerini huzursuzca birbirine kenetleyip çözüyor, sonra yeniden sıkıyordu. O eller gün boyu sıcak suyun içinde beklemekten incelmış, deterjandan çatlamıştı. Herkesten gizlediği şeyin ağırlığı, omuzlarına görünmeyen bir yük gibi çökmüştü.

Bir an için kapıya baktı. Sadece bir an. Sonra gözleri odanın içine dağıldı. Ama hiçbir şeye bakmıyordu. Her şeye değen ve hemen geri çekilen bir bakıştı bunlar... Muayene yatağına bakmaktan özellikle kaçınıyordu. Ama kaçındıkça gözleri istemsizce oraya kayıyor, sonra bakışları hızla başka bir noktaya sıçırıyordu. Sonunda gözlerini yere bıraktı. Ayaklarının dibindeki kirli zeminde takılıp kaldı. Büyük ayaklar ve karanlık gölgesini görür gibi oldu.

İçerde kaskatı duran bir kadın bekliyordu onu.

"Geç kaldın." dedi sertçe.

Kadının yüzünde hiçbir ifade yoktu.

Buz gibi, ruhu alınmış hissiz bakan gözlerle kızın yüzüne değil, eline baktı. Parayı aldı, saydı.

"Yat."

Dediği tek kelimeydi. Bu bir komut gibiydi: sert, soğuk ve geri dönüşsüz.

Kız ilk kez odaya baktı. Odanın ortasında eski bir muayene yatağı vardı. Yatağın derisi çatlamış, içinden sararmış süngerler çıkmıştı. Her yeri lekelerle dolu beyaz örtü artık beyaz değildi. Yatağın yanındaki tekerlekli masanın üzerine gelişi güzel bırakılmış, iyi temizlenmemiş aletler donuk bir metal soğukluğuyla parlıyordu. Masanın altındaki çöp kovasının yamulmuş kapağı arasından kirli pamuklar, kırışmış eldivenler sarkıyordu. Belli ki daha önce çok kullanılmıştı burası.

Duvarın üst kısmında bir pencere vardı; pencerenin çamurlu camlarından içeriye ışık değil, gri bir belirsizlik sızıyor, alçak tavanlı odada kalınlaşan hava nefes almayı zorlaştırıyordu. Loş odanın köşelerinden örümcek ağları sarkıyordu.

Genç kız kirli yatağın üzerine tüy hafifliğinde uzandı. Titriyordu. Buz kesen ellerini karnına hiç götürmedi.

Dokunursa ne hissedeceğini bilmiyordu. Gözlerini hiç kapatmadı. Kapatırsa kaybolabilirdi. Top top olmuş kirpiklerinin arasından tavana dikti gözlerini. Tavandan sarkan ince kablonun ucunda zayıf bir ampul sarkıyordu. Ampulün titrek ışıklarında büyük ayakların gölgesini görür gibi oluyordu.

Karanlık yüzlü kadın, büyük ayaklı gibi acele ediyordu. Alışılmış hareketlerle kendine ait olmayan bir beden içinde dolaşırken... Acı ile yüzünü buruşturdu genç kız. Acıyan yeri neresiydi? Bedeni mi, ruhu mu? O yatakta sadece küçük bir kalbi değil, hayata dair her şeyi bırakmıştı.

Gözyaşları sessizce aktı.

”Kalk.”

Dedi karanlık yüzlü kadın. Yüzünde hiç merhamet yoktu.

Ellerini yıkıyordu; o yıkadıkça suyun rengi kızarıyordu. Islak zemine su damlıyordu: şıp şıp.

Kokuyordu oda. Korku kokuyordu. Çaresizlik ve en çok da kanayan kadın kokusu sinmişti odanın her köşesine.

Kapıdan çıktığında dışarıda hiçbir şey değişmemişti. İçeride olan hiç bir şey dışarıya sızmamıştı.

Yürüdü. Adımlarını her atışta bacaklarının arasındaki sızı kendini hatırlatıyordu. Durmadı. Dursa düşebilirdi. Lokantanın arka kapısı aralıktı; içeriden aynı sesler, aynı kokular geliyordu.

Çıt // Günay Oktay

“Sen osun!”

Güneşin gümüşe boyadığı kasabanın sahilinde balıkçı sandalları, birkaç tekne ve açıklarda iki gemi uzanıyor ufka doğru. Uçaktan inip ayağının tozuyla koşup geldiği bu ıssız yerde boş bir bankta dalıp gitmiş Kemal. Yakın gözlüğü kullanmaya, saçları seyrelemeye ve adımları yavaşlamaya başlayalı beri dalgınlıkları da artar olmuş. Yolunda gitmeyen işlerinden, karısının yoğun hastalık sürecinden ve hayatına giren kadınların izlerinden huzuru yok son zamanlarda. Çapkınlığa çıkan adının, aşk ve sevgi arayışından kaynaklandığını kimse bilmez. Kendinden, hayatından, geçmişinden kaçışı bu yüzden. Sporla diri tuttuğu vücudu, atletik yapısı ve genç kalma çabası bile onu teselli etmez artık.

Elinde tuttuğu sigaranın uzayan külüne bakıp ona benzetiyor kendini. Yanıp sönse de hâlâ tutunuyor. Kulağına gelen çocukların çığlıkları, satıcıların sesleri, kuşların cıvıdamaları ve kafelerden gelen neşeli müzikler kalbine işlemiyor bunu düşünürken.

Az önce “sen osun...” diyen kadının sesi bile uykusundan uyandıramıyor onu. Ta ki yüzüne eğilen kadının gözleriyle karşılaşana dek...

“Gerçekten tanıyamadın mı beni? İki yıl yetti mi unutmana.”

Örgülü pembe saçları, koyu renk ruju ve uzun halka küpeleriyle oldukça genç bir kadın bu. Ayağa kalktığı anda çantası elinde sallanıyor. Askılı beyaz bir tişört ve minicik bir jean var üzerinde. Ayaklarında ise kırmızı, parmak arası terlikler.

“Pardon” diyor Kemal, sesi hafif bir mahcubiyetle kırılırken.

“Tanıyamadım, kusura bakmayın.”

“Haklısın. Bu kadar çok kadın varken hayatında... İnsan hangisini hatırlayacağını şaşırır, değil mi?”

“Bakın, bir yanlışlık oldu sanırım. Gerçekten çıkaramadım sizi. Beni birine benzetmiş olmalısınız.”

“Haa... Yani oyun oynayalım diyorsun, olur, bana uyar Kemal.”

Adını duymasıyla içindeki merak coşuyor, katmer katmer. Bu kadının sırrını çözmek artık sadece bir istek değil, kaçınılmaz bir ihtiyaç da.

Oturdıkları bankın solunda bir balıkçı restoranından sesler geliyor kulaklarına; hah hah hah. Genzi yakan rakı kokusuna karışan ağır balık kokusu... Gün batımına doğru kaldırılan kadeh sesleri; çın çın... İnsanlar, cumartesi gününü kutluyor adeta.

“Acıktım” diyor kadın, “Ya sen?”

Elinden tutup sürüklüyor onu. Kemal, elin sıcaklığının değil, o tanıdık hissin nereden geldiğini çıkaramamanın huzursuzluğuyla meşgul. Çünkü bu bir yabancıнын dokunuşu değil ama sahibini de hatırlamıyor.

“Gel, belki içerde hatırlarsın...”

Beyaz örtülü masalarla dolu, salaş bir mekân... İçerisi tıklım tıklım dolu. Müzik, meyhane kokulu hüzün tadında. Duvarlarda deniz tabloları, gemi dümenleri, çapa sembolleri ve deniz kabuklarından objeler asılı. Sandalyeler iç içe geçmiş, sigara dumanı boğmuş ortalığı. Her şey fazla tanıdık Kemal’e. Huzursuz. “Bize iki levrek, kalamar, roka salatası, börülce... bir de rakı, buzsuz.”

Garson uzaklaşırken, “Nasıl ama itirazın yok değil mi?” diyor.

Başını sallıyor Kemal. İçindeki ânin gerçek mi yoksa hayal mi olduğuna karar veremese de tuhaf bir şekilde memnun halinden. İtirazı yok. Bugüne kadar hep hayatın akıntısına kapılıp gitmiş; karşı koymadan, sorgulamadan. Gerçi durum bu kez farklı, eğlenceli, hem de heyecanlı.

Genç kadının gözleri Kemal’de, onunkiler de kadında.

Kim bu kadın? Gerçekten bir oyun mu bu? Yoksa hatırlamadığı bir geçmiş mi var aralarında?

“Karin, yendi mi kanseri? Ya Melis... O ne yaptı, döndü mü Amerika’dan? Şirketi ne yaptın, banka kredisini alabildin mi?”

Sorusu bitince, sigarasından derin bir nefes çekti ve dumanını Kemal’in yüzüne üfledi. Gözlerinin derininde saklanan intikam, ince bir nefretle kıpırdadı.

“Hadi ama öyle şaşkın şaşkın bakma bana. Bu kadar mı korkuyorsun benden?”

Geçmiş, bu kadar mı acı veriyor sana? Uzattığı pırlanta kolyeyi elinde salladı, salladı...

“Bu da mı yalan Kemal? Bu da mı yok sen de?”

Loş bir oda, aynanın karşısında yüzünü göremediği bir kadın. Parmaklarının arasından geçen aynı zincir. Kolyeyi kadının boynuna takarken tenine değen sıcaklık, kadının hafifçe aralanan dudakları ve kulağına fısıldanan söz,

“Harikulade!”

Bir anlık parlayıp sönen ışıqla Kemal’in zihnindekiler bunlar. Sesler geri geldiğinde yine aynı masada, kadınla baş başa. Bakışları dağılmış, nefesi düzensizleşmiş. Kolyeye her baktığında içinde bir şey yerinden oynamış ama yine de yerine oturtamamış. Ne dönebileceği bir geçmiş ne de sığınabileceği bir şimdisi var. İrmik tatlısını masaya koyan garson araya girmese, zamansızlığın koyu girdabında kaybolup gidecek.

Kadın sessiz ve sakin. Gözleri Kemal’in yüzünde, sabit. Oluşan en küçük değişimi kaçırmadan izliyor.

“İrmik tatlısı, senin istediğin gibi. Suyunu tam çekmemiş. Hadi bak tadına, bayılacaksın.”

Kaşığı eline alıyor hemen.

“Demek bunu da biliyorsun... Pardon, hatırlıyorsun.”

“Evet. Ben sana dair her şeyi hatırlıyorum Kemal. Her şeyi. O gün... Bunu yerken bana söylediklerini de.”
Kemal başını kaldırdı. “Ne söyledim?”

“Beni seçtiğini söyledin.”

“Her şeye rağmen... Benden vazgeçmeyeceğini.”

“Ama sonra...”

“Sonra...”

“Sonra ne oldu?”

“Sonrası burada anlatılmaz.”

“Nerede anlatılır?”

Kadın çantasını omzuna taktı,

“Kaldığımız yerde Kemal, kaldığımız odada.”

“Gelirsen?”

Kadın yürüdü, kapıdan çıktı. Masada bıraktığı adamın geleceğinden emin. Hareketlenen sahil boyunda akşamın sıcak nemi yüzüne yapıştı. Yürüdü. Yürüdü. Yukarıda kararan ormanın gölgesi, aşağıda denizin dalgaları... Ve ardında duymayı beklediği adımların.

Taş duvarlı butik otelin önünde durduklarında, sahilin dar caddesinden karşıya geçmişler, tek laf etmeden gizlice birbirlerini süzmüşler, dar sokaklı yolda yürümüşlerdi. Önce mesafeli, arka arkaya, sonra iki sevgili gibi yan yana. Kapının üstünde solmuş yazılarıyla sallanıp duran bir tabela... “İlk günkü gibi, hiç değişmemiş.”

Kapıyı itti, içeri girdi kadın. Burnunun hafızasına aşına o kokuyla Kemal de arkasından. Kırk beş numaralı oda... Yatağın üzerinde bembeyaz bir örtü, kenarları hafif kırışmış. Başucunda sarı ışık veren eski bir abajur. Duvarlarda siyah beyaz deniz tabloları. Pencere aralık, perde ağır ağır hareket ediyor. Köşede küçük bir masa, üstünde bir bardak izi. Zemin eski, tahtalar gıcırıyor. Gözleri odada dolaşan Kemal, “Burası?..” dedi kısık sesle.

“Ne oldu burada?”

“Sen söylemelisin.”

“Hatırlamıyorum ki.”

“Ben de zaten onun için buradayım ya, hatırlatmak için. Beni unutup hayata öyle pervasızca devam etmen... Canımı nasıl yaktı, bilemezsin. Neyse. Boş ver. Nasıl olsa hatırlayacaksın Kemal. Öyle kaçıp kurtulmak, hayatına ben yokmuşum gibi devam etmek yok. Ve hatırladıkça...”

“Neyi hatırladıkça?”

“Boş ver dedim ya. Hadi gel balkona çıkalım.”

“Bir bardak su alıp geliyorum, sen geç, haaa sana da getireyim mi?”

Kadının “Hayır” cevabını alınca, gözleri hemen yanı başında duran sürahiyle bardağı aradı. Sonra şöminede duran dik odunlara kaydı bakışı.

Oyunlar çıtır çıtır yanıyordu. Yerde unutulmuş bir kadeh. Siyah geceliğiyle yüz üstü yatan bir kadın. Fonda ağır, yavaş bir müzik ve dışarda uğuldayan rüzgârın sesi. Kemal elindeki fotoğraf makinesiyle görüntüyü netledi. Nefesini tuttu ve deklanşöre bastı.

Çıt.

Flaşın patlamasıyla gözlerini kapadı.

Açtığında...

“Hadi Kemal, gelmiyor musun?”

Kemal hâlâ şöminenin karşısındaydı ama az önceki sahne, o kadeh, o müzik silinmişti. Elinde makine de yoktu. Biraz önce gördüğüne dair somut bir iz de. Aklında açıklayamadığı bir boşluk vardı; bir de genzine sinmiş, şöminede yanan odunun isli ve sıcak kokusu.

“E hadi gelmiyor musun, nerede kaldın?”

Dördüncü katın balkonuna çıkınca gece ikisini de yuttu. Deniz aşağıda siyah bir boşluk. Dalga sesleri derinden, uğultu gibi. Yağmur çiseliyordu. Ormandan esen rüzgâr kadının saçlarını yüzüne savuruyor, beyaz eteği korkuluğa değdikçe hafifçe dalgalanıyordu.

Korkuluğa dayanan kadın, “Burada” dedi, sesi neredeyse fısıltı. “Her şey burada bitti.” Ve elindeki zinciri kopmuş kolyeyi uzattı.

Kemal’in bakışı kolyede, zincirin kopmuş ucunda. Kesik bir cam gözlerini çizer gibi geçti; o an zihni yarıldı.

“Gidemezsin... Beni bırakamazsın.”

“Anlamıyorsun beni!”

“Hamileyim ben...”

Bir adımla korkuluğun yanına varınca, Kemal’in eli refleksiyle havaya kalktı; vurmak ya da itmek için değil, sadece aralarına bir mesafe koymak için. Ama o an parmakları kolyenin zincirine takıldı.

Çıt.

Ses inceydi ama yoğunluğu bir çığlık gibi koptu. Kadının göz bebekleri genişledi ne korku ne şaşkınlık. İkisinin arasına sıkışmış, adı konulamayan bir kopuş. Öyle ki dengesi dağıldı, boşluk onu kucakladı ve ayakları zeminden usulca ayrıldı. Önce pembe örgülü saçları havaya savruldu, sonra parmak uçları havayı tırmaladı. Korkuluk çoktan sırtından sıyrılmıştı. Kolyenin bir ucu boynunda, diğer ucu Kemal’deydi.

“Ke...”

Ses boşazında yarım... Göz göze geldiler.

Sonra bir çığlık.

Kemal elinde kopmuş kolye ucuyla, ileri bir hamle yapmak istedi. Tutmak... Uzanmak... Eğilmek... Koşmak... Bir şeyler yapmak... Ama bedeni onu dinlemedi.

Sonra o ses...

Taşa değen bir şeyin sert, kuru sesi...

Ardından...

Çarpma.

Keskin.

Tok.

Sertleşen havayla teninde bir ürperti Kemal’in... Kollarından akan yağmur damlaları ince bir şerit halinde süzülüyor. Başını sağa sola çevirdi, kimse yok. Sonra ellerine baktı, boş.

Yerdeki biriken suyla ayağı kayar gibi oldu, toparlanıp içeri daldı.

Oda boş.

Banyo, tuvalet...

Her yer...

Hepsi boş.

Ama zihni...

Düşüncelerin geri sekip gelmesiyle dalgalandı. Büyüdü. Kıyıya sertçe çarptı.

Gerilen ne varsa sessizce koptu.

Çıt.

Hıdırellez’de Yapılan Bazı Ritüellerin Aslında Şamanizmden Geldiğini Biliyor muydunuz? // Suat Altınok

6 Mayıs gecesi insanlar ateşin üzerinden atlıyor, dileklerini ağaçların altına gömüyor, cüzdanlarını açık bırakıyor, su kenarlarında çeşitli ritüeller yapıyor. Çoğu kişi bunu sadece “gelenek” olarak görüyor. Kimileri ise çocukluğundan beri gördüğü için sorgulamadan devam ettiriyor. Fakat işin ilginç tarafı şu: Bu ritüellerin büyük bir kısmı, sanıldığı kadar yeni değil. Hatta bazı araştırmacılara göre bu geleneklerin kökeni, İslamiyet’ten bile daha eskiye, Orta Asya’daki Şamanistik Türk inançlarına kadar uzanıyor.

İşte tam da bu yüzden Hıdırellez, sadece bir bahar kutlaması değildir. O, insanlığın hafızasında kalan eski bir inancın bugüne taşınmış hâlidir. Dikkat edin... Ateşten atlama ritüeli sadece bizde yoktur. Eski Türk topluluklarında da ateş, kötü ruhlardan arınmanın sembolüydü. İnsanlar ateşin temizleyici gücüne inanırdı. Kötülüğün, hastalığın ve uğursuzluğun ateşle yok olduğuna inanılırdı. Bu yüzden ateş sadece ısıtan bir şey değildi; aynı zamanda görünmeyen tehlikelere karşı koruyucu bir güçtü.

Bugün Hıdırellez gecesi ateşin üzerinden atlayan insanlar belki bunun tarihini bilmiyor. Ama binlerce yıl önce yaşayan insanların yaptığı hareketin aynısını tekrar ediyorlar.

Asıl ilginç olan da bu zaten. İnsan değişiyor. Teknoloji değişiyor. Şehirler değişiyor. Ama bazı ritüeller hiç değişmiyor. Çünkü insanın içindeki bazı duygular değişmiyor: Korku... Umut... Bereket arzusu... Yeni bir başlangıç isteği... Hıdırellez’in merkezinde aslında tam olarak bu var.

Mesela dileklerin gül ağacının altına gömülmesi... Bu da rastgele ortaya çıkmış bir gelenek değil. Eski Türk inançlarında ağaçlar kutsal kabul edilirdi. Özellikle büyük ve yaşlı ağaçların ruh taşıdığına inanılırdı. Gökle yer arasında bir bağ oldukları düşünülürdü. İnsanlar dileklerini, dualarını ya da umutlarını bu yüzden ağaçlarla ilişkilendirirdi.

Bugün insanlar küçük kâğıtlara ev, araba, para ya da aşk çizip onları toprağa gömüyor. Kimisi bunu eğlence gibi görüyor. Ama geçmişte bu hareket çok daha mistik bir anlam taşıyordu. Çünkü insan, doğayla konuştuğuna inanıyordu. Modern dünyada bu fikir birçok kişiye tuhaf geliyor olabilir. Ama dürüst olalım...

Bugün bile insanlar zor zamanlarında gökyüzüne bakıp içinden bir şeyler söylüyor. Kimse görmese bile içinden bir dilek geçiriyor. Bir işin olması için “inşallah” diyor. Şans getirecek küçük işaretlere tutunuyor. Çünkü insan tamamen mantıkla yaşayan bir varlık değil. Ne kadar modernleşirse modernleşsin, bilinmeyene karşı içinde hâlâ eski bir taraf taşıyor.

Su ritüelleri de bunun başka bir örneği. Hıdırellez gecesi su kenarına gitmek, yüz yıkamak, akan suya dilek bırakmak gibi gelenekler de eski inanç sistemlerinde önemli bir yere sahipti. Su; arınmanın, yenilenmenin ve hayatın sembolüydü. Özellikle baharın gelişiyle birlikte suyun “canlandığına” inanılırdı. Aslında bugün bile insanlar psikolojik olarak suyun yanında kendini daha huzurlu hisseder. Deniz kenarında rahatlamamız... Yağmur sesini seviyor oluşumuz... Bir nehrin başında düşüncelere dalmamız... Bunların hepsi tesadüf değil.

İnsan doğadan tamamen kopamıyor. Belki de Hıdırellez’in hâlâ bu kadar güçlü kalmasının nedeni tam olarak bu. Çünkü modern hayat insanı yoruyor. Sürekli ekranlara bakan, borç düşünen, yetismeye çalışan insanlar; yılda bir gece bile olsa umut hissedebilecekleri bir şey arıyor. Hıdırellez biraz da bu yüzden yaşıyor. İnsanlar aslında sadece dilek dilemiyor. Bir ihtimale tutunuyor. Belki bu yıl hayatım değişir... Belki şans döner... Belki kötü günler biter... Ve ilginç olan şu: Bin yıl önce yaşayan insan da aynı şeyi düşünüyordu.

İşte insanlık burada birleşiyor. Kıyafetler değişiyor ama korkular aynı kalıyor. Dinler değişiyor ama umut aynı kalıyor. Çağ değişiyor ama insanın içindeki eksiklik hissi değişmiyor. Bu yüzden Hıdırellez sadece folklorik bir etkinlik değildir. O, insanın görünmeyene duyduğu ihtiyacın devamıdır. Belki de bu yüzden bazı insanlar bu geceyi diğer gecelerden farklı hissediyor. Sanki havada eski zamanlardan kalmış bir şey varmış gibi... Çünkü bazı gelenekler sadece yapılmaz. Hissedilir. Ve belki de en çarpıcı soru şu: Teknolojinin zirvesine ulaştığımız bir çağda bile insanlar neden hâlâ ateşten atlıyor, dilek diliyor ve görünmeyen bir berekete inanmak istiyor?

Belki cevap sandığımız kadar karmaşık değildir. İnsan bazen bilime değil, umuda ihtiyaç duyar. Hıdırellez de tam olarak bunun gecesidir.

Yorgun Şehir // Şeyda İlhan

Şehir daha uyanmamıştı ama ben çoktan tükenmiştim. Pencerenin kenarına bıraktığım geceden kalma karanlık, sabahın içine karışmak istemiyor gibiydi. Dışarıda gri bir gün kuruluyordu; ne yağmur yağıyordu ne de hava açıktı. Tam arada kalmış bir hâl... İnsan gibi.

“Yine mi uyumadın?” dedi annem mutfaktan.

“Uyudum.” dedim, yalanın en kısa hâliyle.

“Yüzünden belli.” diye söylendi. “İnsan biraz dinlenir be.”

İnsan... Sanki ben o kelimenin içinde eksik kalmış bir harftim.

Sokağa çıktığımda şehir her zamanki gibi aceleliydi. Herkes bir yerlere yetişiyor ama kimse nereye gittiğini bilmiyor gibiydi. Aynı durakta beklediğim adam sigarasını yarım bırakıp otobüse bindi. Kadın telefonuna bakarak yürüdü, az kalsın düşüyordu. Kimse kimseye çarpıyor ama herkes birbirinin içinden geçiyordu sanki.

Otobüste yanımda oturan yaşlı adam bana döndü. “Oğlum.” dedi, “Bu şehir seni de yoruyor mu?”

Bir an durdum. İlk defa biri sormuş gibiydi.

“Yoruyor amcacığım.” dedim. “Ama alışıyorsun.”

Gülümsedi. “Alışmak iyi bir şey değil. İnsan alıştığı yerde eksilir...”

Cevap veremedim. Camdan dışarı baktım. Binalar birbirine yaslanmıştı, sanki düşmemek için birbirine muhtaç ama yine de yalnız. Akşam olunca eve döndüm. Aynı kapı, aynı anahtar sesi, aynı sessizlik. Kardeşim salonda oturuyordu. Televizyon açıktı ama izlemiyordu.

“Abi,” dedi, gözünü ekrandan ayırmadan, “büyüyünce her şey düzeliyor mu?”

Soru basitti ama cevabı yoktu.

“Kim dedi onu?” dedim.

“Okulda herkes öyle diyo.”

Yanına oturdum. Bir süre sustuk.

“Düzelmiyor.” dedim sonunda. “Sadece... İnsan neyin yanlış olduğunu anlamamaya başlıyor.”

Kardeşim bana baktı. “O zaman niye büyüyörsün?”

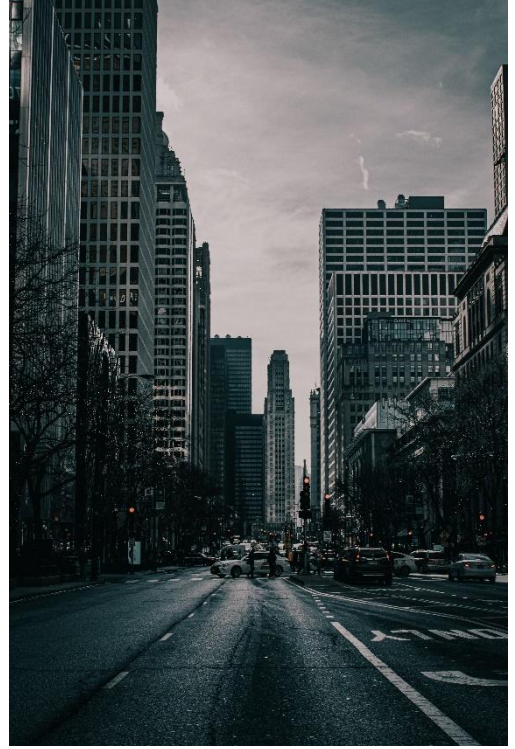
İşte orada şehir içime çöktü. Bütün sokaklarıyla, bütün gürültüsüyle, bütün yalnızlığıyla.

“Belki de...” dedim yavaşça, “anlamak için değil... Dayanmak için.”

Televizyondaki ses yükseldi. Dışarıda bir araba geçti. Hayat devam ediyordu, her zamanki gibi. Ama ben hâlâ gece okuyup bitirdiğim kitabın o cümlesinde takılıydim.

Hüzünlü düşlere uyandım vakitsiz...

Ve galiba bu şehirde kimse tam olarak uyanamıyordu.

Madenci // Ercan Uğumlu

Nasırlaşmış elleri, çatlamış avuçları
Bir elinde kazma, bir elinde kürek
Acıyla yoğrulmuş koca bir hayat
Çaresizce çöker yüreğine ağırlık
Islanır gözleri, sessizce akar

Bazen yerin altında
Bazen yerin üstünde
Hasrettir onun hayatı
Sevdiklerinin yüreğinde saklı
Gülmez yüzü, güldüğünde bile
Kömür karası sarar gülüşünü

Gün yüzüne hasrettir
Ekmek parasıdır derdi
Bir can pazarıdır her gün
Okula giden çocukları
Ödenecek kira, faturalar

Hiç acımaz hayat
Bir grizu alır canını ansızın
Kurtulur belki emekli olursa
Ama yorgun düşer kömür karası yüreği
Sessizce göçer bir gün
Ardından okunur selâsı

Dualar yetmez artık
Ödenmez su, elektrik borcu
Nasırlaşmış elleri
Bir çiçeği tutamadan
Göçüp gider madenci

Eşyanın Öyküsü / Muhammed Demir

Buz tıpkı bir cam gibi kırıldı. Botunun tabanını kesmesinden korktu. Soğuk köye bir anda bastırmıştı. Etrafı soğukla birlikte zifir karanlık kaplamıştı. Keşke biraz daha otursaydım diye mırıldandı. Yalnız başına yola çıkmak tehlikeli göründü bir an gözüne. Fenerini karşı tepeye doğrulttu. Tepede ağaçlar rüzgârla dans eder gibi sallanıyor, karanlıkta her şey olduğundan başka görünüyordu. Önüne bakmaya karar verdi. Toprak yolun içine dolan çukurlardaki sular donmuştu. Adımlarını hızlandırdı. Soğuk içine işliyordu. Çırtırtıyla durdu.

Buz tekrar cam gibi kırıldı. Botlarının yanındaki deliklerden soğuk sular doldu. Ayaklarında acı bir soğukluk hissetti. Sonra yanmaya benzer bir his. Ardından hissizleşti parmak uçları. Koşar adım geçti buzlu yollardan. Ne sese aldırdı ne sese. Açık bıraktığı ışığı görünce içi rahatladı biraz.

Nihayet evine ulaşmıştı. Kapının asma kilidi buz kütlesinden halliceydi. Eline yapışacak sandı.

Anahtarı zar zor yerleştirebildi yuvaya. Kapı gıcırtyla açıldı. Duvarlar sıcak geldi ilk defa Orhan'a.

Onu karanlıktan ve soğuktan ayıran bir perdeydi o duvarlar. Oysa odanın köşelerinde örümcek ağıları bile donmuş gibi görünüyordu. Aceleyle içeri atıldı. Kapıyı ardından sürgüledi. Soğuğa ve karanlığa kapattı kapılarını. Sert geçecekti bu kış belli ki. İçerisi de soğuktu. Pijamalarını giyer giymez yorganın altına bir cenin gibi yumuldu.

Uyanınca ilk işi perdeleri açmak oldu. Gecenin karanlığından sonra aydınlığa hasret gibi baktı camdan. Gözleri bir an bir boşlukta sabit kaldı. Daldı uzaklara. Her yer uçsuz bucaksız bir beyaza bürünmüştü. Kar hiç durmayacak gibi yağıyordu. Bir süre sonra içinde garip bir ürperti hissetti. Oda buz gibiydi. Sobayı yakmak lazımdı. Anahtara bastı. Işık yanmadı. Elektrikler gitmiş dedi bir küfür savurdu ortaya. Sobayı yakmak artık şart oldu. Çay pişirmeli, ekmek ısıtmalı, odayı ısıtmalı, kendini ısıtmalı. Isınacak çok şey vardı. En başta odunlar bile ısınmalıydı. Odunlar kaskatı kesilmişti.

– Odun: Bir meşeydim ben bir zamanlar. İçimden ırmaklar akardı. Damarlarım vardı sonsuz. Köklerim vardı özgür. Gökyüzüne bakardı yapraklarım. Güneşe bakar soluklanırdım. Önce gövdeyi kestiler. Sonra parçalara böldüler. Köklerimi hissetmez oldum. Damarlarım kurumaya başladı. İçimde yaşama dair az bir su kaldı. O da bu gece ayazla dondu. Ben artık bir odunum. Yanarken içim damarlarımdaki son su da buharlaşacak. Ben başka bir şey olacağım. Yanacağım. Yeni bir ben. Ben kül olacağım. Küllerimden doğamayacağım. Belki küllerim rüzgârda uçacak diğer meşelere. Ben binlerce zerreye dönüşeceğim. Başka diyarlara yol alacağım.

Odunların kalınlarını alta yerleştirmeli üzerine daha az kalınları, aralarına ince dalları ve tepeye çalı çırpı. Eline geçirdiği eski bir kitaptan birkaç sayfayı kopardı. Tutuşturup sobanın içine attı. Sobadan ince bir sızlama sesi gelmeye başladı. Sobanın sert demirleri çıtırtılarla genleşmeye başlamıştı. Oldu bu iş dedi. Yanmaya başladı. Çaydanlığı sobanın üzerine koydu. -Soba: Bir dağın yamacındaydım ben. Kazdılar çıkardılar. Temizlediler. Yaktılar eridim. Sonra bir kalıba döktüler beni. Soğudum. Torna tezgâhlarında işlediler. Deldiler, kulplar taktılar. Fırınladılar. Sertleştirdim. Bir kenara koydular. Bekledim. Benim gibi onlarcası vardı. Bekledik.

Bir gün bir tıra yüklediler. Yola koyuldum. Ara ara durup bazılarımızı indirdiler. Ben çok uzun yollar gittim. Bizi de indirdiler sonunda. Birkaç ay oldu sanırım camdan bir dükkânda caddeye baktım. Olduğum yeri sevmeye de başladım. Sonra beni ve bana benzeyen birkaçımız arkada bir köşeye kaldırdılar. Ne kadar zaman geçti bilmiyorum. Biri geldi tuttu iki yanımdan kaldırdı beni. Üzerimde Eskişehir yazıyor diye beni seçti. Küçük bir servisin ortasına koydu. İnsanlarla ilk yolculuğumu yaptım. Yaşlısı, genci, çocuğu, meyvesi, sebzesi hepsi aynı araçtaydı. Eskişehir'i seven kişi beni tuttu indirirken gençten biri de ona yardım etti. Toprak bir yolda taşıdılar beni. Bir odanın başköşesine yerleştirdim. Kafama uzun bir boru taktılar. Yüreğime sert odunlar yerleşti. Odunlara sordum. Ses vermediler. Yanarken kısa bir an birkaçından sadece tıs diye bir inleme geldi. Sonra ısındım bende. Çıtır çıtır sesler çıkardım ağzımdan keyifle.

Çaydanlığın altındaki su damlaları cazır cozur sesler çıkarıyordu. Bu sesle birlikte etraf ısınmaya başladı. Odaya hafif bir duman kokusuyla birlikte sıcaklık yayılıyordu. Kendini kanepeye bıraktı. Kanepenin yaylarından garip bir ses geldi. "Bu kışı da geçirmen lazım kanepem," dedi sanki onu dinleyecek gibi.

-Kanepem: Benim yaylarım bir müzik aleti için tasarlanmıştı. En azından öyle sanıyorlarmış. Piyano Evi yazıyormuş karşılarında duran tabelada. Sonra o tabelayı birkaç kişi almış götürmüş karşılarından. Birkaç gün sonra da onları almışlar. Bir sürü yayı birleştirip etrafını kumaşla sarmışlar. Sonra üstlerine tahtalar konmuş. Yanlarına çiviler çakılmış. O sırada yumuşak süngerlerle etrafım sarılmış. Beni önce siyah bir örtüyle örttüler sonra mavi yumuşak bir kumaşla sardılar. Etiketimi birkaç yerime vurdular. Birkaç yıl boyunca bir mağazada gelen giden oturdu üzerime. Çok sonra modam geçmiş. Bir kamyonete

doldurdular benle beraber birkaç kanepeyi daha. Sürgüne yolladılar. Spot eşya olmuşum, öyle söylediler. Dükkân camında da öyle yazıyormuş, bana da yaylar söyledi. Benim okumam yazmam yoktur. Onları yapan usta müzisyen olduğu için biraz eğitilmiş yaylarmış. Arada gıcırdaşlar ama sahibimiz pek anlamazmış müzikten. Öyle derler aralarında “Ne anlar be bu sünepe sestem sanattan?” ben de ses etmem pek. Çünkü ben de anlamam.

Soba harıl harıl yanıyor, çaydanlıktaki su kaynıyor, taşıyordu. Ayağa kalktı. “Hey gidi Orhan,” dedi. “Yıllarca çay demledin, kendine çay demlemeye üşeniyorsun.”

Merkezde yıllarca kahvehane işletmişti. Yıllarca benzer adamların, benzer taşlarla, kâğıtlarla benzer oyunları, benzer şekilde oynarken birbirlerine benzer hikâyeler anlatmasını dinledi.

Kahveci Orhan iyi bir hikâye anlatıcısı değildi. Anlatılacak bir hikâyesi de yoktu. Dünyanın en sıradan insanıydı. Kahvehaneyi ne zaman işletmeye başlamıştı? Çay ocağı kadar eskiydi o hikâye.

-Çay Ocağı: Beni buraya koyduklarında gençtim. Üzerime demlikler yerleştirdiler. İçleri ağzına kadar dolu. Ağırdılar. Gençken taşımak kolaydı. Zamanla ağırlaştılar. Bazen çay biterdi. Benden su eklenirdi demliklere. Demlikler asla boş kalmazdı. Demlikler de çok çalışırdı. Eskidikçe kulpları kopar, sapları kırılır ve hurdacıya az paraya satılırlardı. Yerleri boş kalmazdı. Her bozulanın yerine yenisi gelir hemen işe başlardı. Acemilik çekmezlerdi hiç. Ben yıllandıkça onları taşıyamaz oldum. Arada su koyuverdiğim oldu. Kaynak ustaları geldi. Akan yerlerim kaynatıldı. Ben de suyu kaynatmaya devam ettim. İçten içe paslandım. Arada paslarım çözüldü ama inceldim. Acı inceltirmiş. Orhan Usta öyle derdi. Orhan usta bana iyi davrandı, yalan yok. Sildi beni, hep temizdim. O da titizdi. Hep aynı tempoda, aynı düzende çalıştık. Sonra bir gün çekti fişimi. İlk defa onu yaşlanmış gördüm. Önüme koyduğu yeni polisajlanmış, eski bir demlikten gördüm yüzümü. Ben de yaşlanmıştım. Hepimizi topladı bir hurdacıya az paraya verdi. Hurdacı, bıraktın mı işi usta, diye sordu. Kapattım, dedi Orhan Usta. Hayırdır, dedi hurdacı. Öyle gerekti, dedi Orhan Usta. Köye gideceğim, yetti artık şehir.

Yorulmuş, dedi. Yorulmuştu. Demek ki Orhan Usta yorulmuştu. Biz de yorulmuştu, hikâyemiz bitmişti.

Bir tren garında buldu kendini Orhan Usta, bir bavulla atladı trene. Başka hiçbir şeyi yoktu. Dünyanın en sıradan yolcusuydu. Trendeki yerini aldı. Trenin sesi işitildi. Tıpkı bir düdük gibi. Orhan Usta yola koyuldu. Tren, dağları tepeleri aştı. Orhan Usta elinde bavuluyla gardan çıktı. Köy servislerinin olduğu meydanı bulması zor olmadı. Küçük Anadolu şehirleri çok yılda az gelişirdi. Yenilenen birkaç tabela, eskilerinden daha uzun daha geniş birkaç yapı ve bir de yeni belediye binası vardı değişen. Köy kokan, köylü kokan servise attı kendini. Şehrin yollarından çıktığında servis ardında toz bulutu bırakarak dar bol çukurlu toprak yolda ilerlemeye başladı. Orhan Usta camdan etrafa bakar görünüyordu. Ardında bıraktığı yolları mı, yılları mı düşündüğü bilinmezdi.

Kar durmuş olmalıydı. Oda iyiden iyiye ısındı. Biri tüfek attı. “Tavşan avlamaya çıkmıştır gençler. Yazık hayvanlara. Köylü eskiden bilirdi kışın ava çıkılmaz. Bu kadar tüfek de yoktu. Gençler anasız kalan yavruları düşünmezler. Ben de dışarı bir hava almaya çıksam mı? Boş ver Orhan, odan güzel. Bir kitap alayım, çayım da var. Anlatamadığım hikâyeleri dinleyeyim.”

Ayağa kalktı. Bir kitap seçti. ‘Kar neden yağar?’ diye soruyordu yazar. “Kar yağar.” dedi “Yağması gerekir çünkü.” ‘Sen de hiçbir zaman sevmedin zaten!’ diyordu kadın. Sonra beyaz bir at kar fırtınası içinde kendinden daha da beyaza karışarak ok gibi fırladı. Koştı durmaksızın. Yetişmeye çalışarak. Kara karıştı. Bir fırtınaya dönüştü. Orhan da atın peşinden zifiri bir kar çölünde lapa lapa karıştı kelimelere. Çaydanlık bir düdük gibi öttü. Bindiği trenin kalkışını anımsadı. Geldiği yolları, geçen yılları. “Daha önce binmeliydim o trene.” dedi. Kalktı bir bardak çay aldı. Kitaba tekrar gömüldü. Kanepe gıcırdaş. Odonlar yandıkça takır tukur düştüler. Soba ısındıkça çıtırtı arttı. Eşyanın öyküsü, insanın öyküsünden ayrılabilir miydi? Belli ki bu kış sert geçecekti.

İstanbul // Selin Kaygısız

*Sana tepelerinin ardından bakıyorum İstanbul
Usul usul yağan yağmurun altındaki kalabalıklığına
Öylesine cıvı cıvı, öylesine karmaşa.
Kimi zaman kalabalıklığının içinde yalnız hissedip
keşmekeşliğinde eriyorum
Kimi zaman hasbihallere imkân veriyorsun,
tramvaylar dolusu insan hikayelerini dinliyorum.
Sana tepelerinin ardından bakıyorum İstanbul
Ağustos güneşlerin vuruyor camilerine
Allahuekber nidalarını duyuyorum
Sabahlarımı Ayasofya'yla fethedip akşamımı Şakirin'de sona erdiriyorum
Ölüme çare bulmak için Kız Kulene sığınıyorum
Sevdamı ağaçlara kazımak için Çamlıca'na dayanıyorum
Sana tepelerinin ardından bakıyorum İstanbul
Rüzgârlarınla raks ediyor çingeneler
Senden arta kalanları topluyor çöp toplayanlar
Arka sokaklarında vuruluyor kadınların
Topları kaçmaz oldu çocukların
Sana tepelerinin ardından bakıyorum İstanbul
Gökkuşağına renklerini sen veriyorsun
Yutkunduğunda boğazında biriken maviliklerine vuruluyorum
Özgürlüklerine düşkün martılarına imreniyorum
Düşüncelerimin ağlarına yokuşlarında takılıyorum
Yorgunluklarımı çıkmaz sokaklarında bırakıyorum
Sen 33 yılım, sen doğduğum evim
Büyüdükçe seninle kendimize sığmıyoruz*

Tuz Saati // Canan Tümen

akıyor su misali kum zerreleri
bir camın ardından,
tutuşuyor.
alıp göğsüme bastığım kor
dağlıyor içimi.
mengenede gibi bileklerim,
zonkluyor.
zaman mı yoksa ben miyim koşan
kim kazanacak bu yarışı?

oysa,
hissi kaybolmuş parmak uçlarımla
dokunuyordum hayata.
emeğimle aşıyordum dağları, ırmakları;
engin denizler geçiyordum.

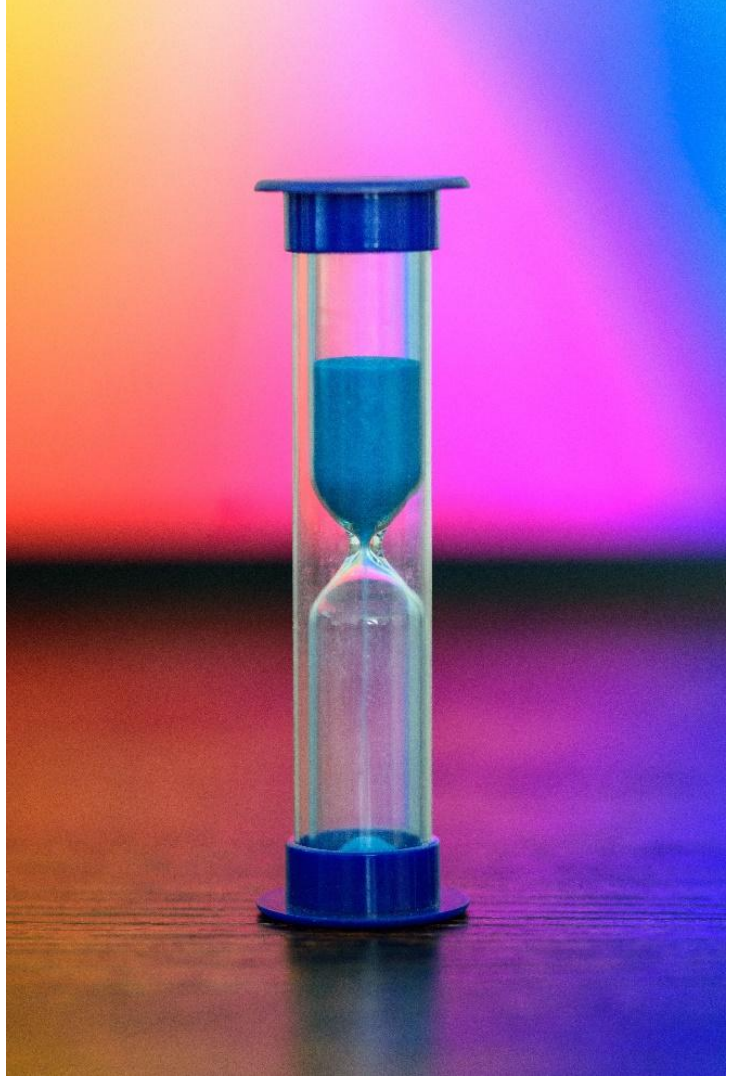
kavuştu özgürlüğüne
bir çatlaktan sızan kum taneleri.
ve şimdi
camın ardında kocaman bir boşluk...

çatlağı onarıp
zamanın içini doldursam suyla,
aksa damlalar.
ben de akıp gitsem
varırım belki
bilmediğim topraklara...

artık camın ardında biriken
parlak tuz taneleri
terden, gözyaşından geriye kalan...
ve döküldüğü denizin
tuzu bu yüzden...

zaman ya da ben,
kim kazanacak bu yarışı?

kazanan kaybedecek...

Günlükler: Geleceğin Hafızası // Bahar Umurtak

İnsan, günlük tutarken geleceği düşünmez. O gün içinde yaşadığı olumlu ya da olumsuz olayları değerlendirir. Bazen içe, bazen de dışa dönerek yazar. Sanki anı kurtarmaya çalışıyordur. Oysa her günlük geleceğe ışık tutan bir tanıklıktır.

Gelecek geçmişte saklıdır, çünkü geleceğin tohumları oradan filizlenir. İnsan geçmişe dönüp bakmazsa, başına gelenleri kader olarak değerlendirip çaresizliğe kapılabilir. Geçmişe anlayamazsak bugün içinde bulunduğumuz hayatı anlamlandıramayız. Günlükler bu manada hangi yolların bizi bugüne getirdiğini gösterir. Eğer halimizden memnunsak aynı yoldan devam ederiz. Değilsek nelerin değişmesi gerektiğini görürüz.

Günlük denince akla öncelikle André Gide ve Kafka'nın günlükleri gelir. André Gide'nin 1889-1949 yıllarını kapsayan günlükleri edebiyat tarihinin en kapsamlı günlükleri sayılır. Onları okuduğumuzda sadece bir yazarı değil, aynı zamanda Fransız edebiyatının yarım yüzyılını da izleriz.

Kafka'nın 1909-1923 yıllarını kapsayan günlükleri ise yaklaşık on dört yıllık bir dönemi içerir. Onun günlüklerinde, roman taslakları, yazma sancıları ve kendisiyle yaptığı mücadele iç içe geçer. Ünlü metinlerinin ilk kıvılcımlarını da günlüklerinde görmek mümkündür.

Gide ve Kafka bireysel yazma sancılarını kayda geçirirken, Ernaux gündeliğin toplumsal hafızasını görünür kılar. Annie Ernaux'un günlük formunda yayımlanmış dört kitabı var. Üçü dış dünyaya yönelir. Onun "kişisel olanı toplumsal olanla birleştiren yönü" en açık biçimde bu eserlerinde görülür. Bunlar: *Journal du dehors*[1], *La Vie extérieure*[2] ve *Işıklara Bak Canım. Karanlık Atölye*[3] ise farklı; 1982–2007 arasında tuttuğu çalışma notları ve yazma günlüklerinden oluşuyor. *Karanlık Atölye*, bir

bakıma *Yıllar*'ın (The Years) nasıl ortaya çıktığını gösteren defterler gibidir. Bu yüzden yazarlıkla ilgilenenler için yol gösterici bir kitaptır.

Işıklara Bak Canım'da Ernaux, Gide ve Kafka'dan ayrılır. Kasım 2012 – Ekim 2013 arasında bir yıl boyunca süpermarkette gördüklerini yazar. İnsanları, gündelik hayatı... İlginç yanı şu: Günlüğü "Ben ne hissediyorum?" sorusundan çıkarıp "Bugün insanlar nasıl yaşıyor?" sorusuna yaklaştırır. Yazarın burada yaptığı tarih kitaplarının anlatmadığı hayatları kayda almaktır. Market koridorlarında sınıf farklarını, tüketim kültürünü, göçmenleri, yalnız insanları, aileleri, arzuyu ve yoksulluğu gözlemler. Toplumun aynası olur.

Neden özellikle bir hipermarket seçtiği sorusu akla gelebilir. Ernaux, yaş, gelir, kültür, coğrafya ve etnik köken, görünüş bakımından birbirinden çok farklı bunca insanın yolunun kesiştiği, etkileşimde bulunduğu başka bir kamusal alan olmadığı için bu yolu seçtiğini söyler. "Orada akıp giden hayattan bir şeyler yakalayabilmek için gözlemlerimi ve hislerimi serbestçe kâğıda döktüğüm bir günlük." olarak tanımlar. (s. 17)

Ernaux, burada gördüklerimizin bizi nasıl biçimlendirdiğini inceler. Hafızanın ve toplumun dünyayı nasıl şekillendirdiğini araştırır. Yazarın günlüğüne yansıyanlara göz atalım:

"Orada tanımadığım insanların arasına karışmak, 'dünyayı görmek' kelimenin tam anlamıyla dünyayı görmek rahatlatıyordu." (s.14)

"Çoğu zaman tiksinti yüklü ve benim gözlemlerimle hiç uyuşmayan klişelerden uzak, gerçek deneyimleri aktarma fırsatı olarak gördüm bunu." (s.14)

"Müşterilerin büyük çoğunluğu orta ve alt sınıftandır." (s.16)

"Okura sunulan seçenekler üç, beş istisna dışında, tek bir kritere göre belirlenmiş: *BestSeller*'lar." (8. Kasım Perşembe)

"Bunun ağırlığı ne kadar? Görünmüyor, muhtemelen küçücük harflerle bir yerde yazılıdır." (16 Kasım Cuma)

"Bir gün orada, reçel rafının altında sevimli bir fareyi koşarak kaçarken görmüştüm." (16 Kasım Cuma)

"Orada ilk Carrefour'u kuran Fournier ailesinin altın tabaklarda yemek yediği söylentisi dolaşırdı." (20 Kasım Salı)

"Bangladeş'te, bir tekstil fabrikasında çıkan yangında 112 kişi hayatını kaybetti. (...)... Ölenlerin çoğu 29,5 euro aylıkla çalışan kadınlardı." (28.Kasım Çarşamba)

"Zenginliğin hafifliği şununla ölçülebilir: Gıda Ürünleri reyonunda fiyatına bakmadan alışveriş yapmak." (29 Kasım Perşembe)

"Her şey çok pahalı, demek ki ben değersizim." (29 Kasım Perşembe)

"Süper marketler kadınların sorumluluğunda kabul edilen ev düzeninin uzantısıdır..." (22 Ocak Salı)

"Hipermarketin koridorlarında sağımızdan solumuzdan geçen insanlar belli belirsiz gördüğümüz birtakım *varlıklardır*." (7 Şubat Perşembe)

"Tüm reyonlar arasında başkalarıyla konuşma isteğinin en çok duyulduğu yer hayvan reyonu." (13 Şubat Çarşamba)

"Yeni bir başörtüsü türünün ortaya çıktığını fark ettim, boncukla süslü, saçları örtüyor ama boynu ve enseyi açıkta bırakıyor." (11 Temmuz Perşembe)

Ernaux, hipermarketi yalnızca tüketimin değil, sınıfsal deneyimin de sahnesi olarak görür. Şüphesiz insanları seyretme ve gördüklerini kaydetme üzerine kurulu metinler Ernaux'un Nobel'e giden yolunda önemli bir yer tutar.

Kitap, kimi okurlara ve eleştirmenlere Perec'in meydan gözlemlerini hatırlatır. Perec, üç gün boyunca bir meydanda oturup sadece gelip geçen araçları, hayvanları ve insanları kaydeder, yorum yapmaz. Annie Ernaux'un da dili benzer biçimde yalın ve gözleme dayanır.

Annie Ernaux'un anlatılarına baktığımızda, öz yaşamından başlayarak bir kuşağın ve sonra da bir toplumun hafızasına ulaşmaya çalıştığını görebiliriz. Eserleri kronolojik olarak değerlendirildiğinde, önce sınıf kökenini ve ailesini, sonra bedenini ve aşkını, ardından hafızayı, en sonunda da gündelik hayatı ve yazma sürecini kaleme aldığını söyleyebiliriz. *Babamın Yeri*'nde (1983) Ernaux, babasını anlatırken aynı zamanda işçi sınıfının dönüşümünü de anlatır. *Bir Kadın*'da (1987) annesini anlatırken kadınların yirminci yüzyıldaki konumuna ışık tutar. *Yıllar*'da ise bir kişinin yaşamını anlatırken aynı zamanda savaş sonrası Fransa'nın toplumsal tarihine dönüşür. *Olay*'da (2000) kendi kürtaj deneyimini

yazarken yalnızca bireysel bir anıyı değil, kadınların bedenleri üzerindeki toplumsal baskıları da görünür kılar. Kendi yaşamından yola çıkarak bir kuşağın ve bir toplumun hikâyesini yazan Ernaux'un edebiyatı, 2022 yılında Nobel Ödülü ile taçlandırılmıştır. Akademi, ödül alma gerekçesini şu cümleyle açıklamıştı: "Kişisel hafızanın köklerini, yabancılaşmalarını ve kolektif sınırlarını ortaya koyan cesareti ve klinik keskinliği için."

John Berger, *Görme Biçimleri*[4]'nde, bakmanın masum bir eylem olmadığını, gördüklerimizin geçmişimiz, inançlarımız ve kültürümüz tarafından şekillendirildiğini söyler. Annie Ernaux'un günlükleri de bir anlamda bu düşüncenin edebiyattaki karşılığıdır. Ernaux, çoğu insanın fark etmeden geçtiği süpermarketleri, tren istasyonlarını ve kalabalıkları gözlemleyerek gündelik hayatın görünmez ayrıntılarını görünür kılar.

Işıklara Bak Canım'da hafıza ve zaman üzerine düşünenlerin, bir dönemin gündelik hayatını merak edenlerin ilgiyle okuyabileceği bir kitap. Ernaux'un günlükleri bugün sıradan görünen ayrıntıların yarının tarihine dönüşeceğini hatırlatıyor. Belki de günlüklerin değeri tam burada yatıyor: Geleceğin geçmişini bugünden kayda geçirmek.

Kaynakça:

Annie Ernaux, *Işıklara Bak Canım*, Can Yayınları, İstanbul, çev. Siren İdemen, 2026.

[1] *Journal du Dehors*: 1993'te Gallimard'dan çıktı. 1985–1992 arasında toplu taşıma, alışveriş merkezleri, kamusal alanlarda yaptığı gözlemleri içeriyor.

[2] *La Vie Extérieure*: 2000'de yayımlandı. Bir bakıma devam kitabı; 1993–1999 arasındaki gözlemleri topluyor.

[3] Annie Ernaux, *Karanlık Atölye*, Can Yayınları, İstanbul, çev. Siren İdemen, 2025.

[4] John Berger, *Görme Biçimleri*, Metis Yayınları, İstanbul, çev. Yurdanur Salman, 2025.

Hiç Eskimeyen Öyküler: Parasız Yatılı // Neslihan Bağlaç

Türk edebiyatında adından söz ettiren ve her zaman da ettirmeye devam edecek bir eser *Parasız Yatılı*. İlk kitabı *Parasız Yatılı* ile 1972 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanan ilk kadın yazar ünvanını alan Füzûzan, Türk edebiyatına tescilli bir eser bırakmış oldu. Çağdaş Türk edebiyatının önemli isimlerinden biri olan Füzûzan, toplum içinde haksızlığa uğrayan ve ezilmiş insanların iç dünyalarına odaklanan hikâyeler kaleme aldı yaşamı boyunca. Yazarlık serüveninde ona yol gösteren, kendisinin de toplumun ezilen tarafında yer alması hiç kuşkusuz. 29 Ekim 1932'de İstanbul'da dünyaya gelen yazar, ilkokulu bitirdikten sonra parasız yatılı sınavlarını kazanmış fakat bulunduğu dönemin şartlarını yerine getiremediği için eğitim hayatını devam ettirememiş. Füzûzan'ın güçlü ve pes etmeyen kişiliği, karşısına çıkan engeli fırsata çevirmiş. Resmi eğitime devam edemeyen yazarın küçük yaşta babasını kaybetmesi ve maddi zorluklarla büyümesi eğitim hayatını devam ettirememesinin en temel sebebi. Okuyarak ve etrafını gözlemleyerek, tamamen kendi çabasıyla kendini yetiştiren Füzûzan, otodidakt yazarlar arasında yerini almış.

On iki öyküden oluşan *Parasız Yatılı*' da ilk dikkat çeken Füzûzan'ın özgün anlatımı oluyor. Kendine özgü anlatımıyla ilerleyen öykülerinde, bir şeyleri göstermek için çaba sarf etmiyor. Özgün ve özgür anlatımı sayesinde karakteri okurla bütünleştirirken, öykülerine şiirsellik katmayı da ihmal etmiyor. Hemen hemen her öyküsünde onun yüksek gözlem kabiliyetini ve iyi bir dinleyici olduğunu görmek mümkün. Bunların yanına duyarlılığı ile feminist tarafı da eklenince, ortaya böylesine etkileyici öyküler çıkıyor.

Füzûzan ilk eseri *Parasız Yatılı*' da kadınlar ve kız çocuklarının sesi oluyor. Toplumsal eşitsizliğin, erkek hegemonyasının kısırcasında kalmış, hayatını baskı ve öğrenilmiş çaresizliğin içinde sürdürmeye çalışan kadın ve kız çocuklarının sesi ön planda. Suçlayan ya da baş kaldıran bir tavırla değil, olanı olduğu gibi gösteren sesler var hikâyelerde. Bir komşumuzun, bir ahabamızın ya da hiç tanımadığımız bir kadının tüm samimiyetiyle yaşam öyküsünü anlatması gibi anlatılıyor öyküler. Erkek sesinin kısık çıktığı bu öykülerde görev yine kadına veriliyor. Erkek egemen toplumların egemenliğini sürdürmesindeki en tehlikeli unsur olan, kraldan çok kralcılık yapan kadınlar yükseltiyor erkeklerin sesini. Patriyarkanın sorgusuz itaatkârları, ebedi destekçisi kadınlar, öykülerde de bu görevlerini sürdürüyorlar. Ezilen,

haksızlığa uğrayan, hakkı sömürülen, yalnız bırakılmış kadın ve kız çocuklarının yine hemcinsleri tarafından görülmemesi oldukça can yakıcı. Fûruzan'ın öykülerinde dikkat çeken bir diğer tema da göçmenlik sorunları. Kendisi de göçmen bir ailenin ferdi olan Fûruzan, göçmen olmanın zorlukları, adaptasyon süreci, aşağılanma, ırkçılık gibi göçmenlik sorunlarını tüm içtenliğiyle işliyor. Özellikle *Edirne'nin Köprüleri* öyküsünde, göç eden ailenin yaşadıklarını çocuk gözüyle (yüksek ihtimal kendi çocukluğunun gözlemiyle) etkileyici şekilde anlatıyor.

"Nereden bilirmiş onlar Edirne'yi. Bizi trenle bırakmışlardı oraya. Buranın kavruk çocukları, Edirne'yi hem de Çingeneleri ne bilir. Bir güzel şehirdi ki Edirne şehri. Naciye, 'Edirne böyleyse anacığım,' demişti, 'İstanbul kim bilir nasıldır?' Apaydınlık camileri vardı. Meriç Nehri derler o koca suyun sesi nerede olsak duyulurdu. Bahardı biz Edirne'ye girdiğimizde. Meriç Nehri coştukça coşardı. Bir çınar ağaçları vardı orada, bakmakla bitmez. Vatan toprağıydı işte, gelmiş kavuşmuştuk. O Edirne şehrini gördüğümde, gitmem diye direnmelerimi unutmuştum. Orada her şeye, ağaçlara, sulara, insanlara yer vardı. Hele Edirne'nin o taş köprüsü yok muydu. Apak mermerden, orta yerinde padişah oturma yeri. Şaşmıştık ona. Güneş her yanlarından giriveriyordu. 'Ne cana can katarak yapmışlar bu Edirne şehrini,' demiştim. Kapalıçarşı'sını gezdiğimizde yabancı yabancı, el el, kimse bize demedi neredensiniz diye. Oralara yakışmıştık biz. Oranın insanıydık sanki. Benim ak örtüme de, onun uzun uzun sırtıma düşmesine de takılan olmadı. Öğleyin dışa doğru uzanıp ağaç gölgelerinde azığımızı yedik. İçimizin acısını azaltırız, diyordum. Alışırız buralara da. İstanbul'da da tutarız buradaki evlerden. Su sesleri duyulur bir ev. Ovarız onun tahtalarını, sereriz örtülerimizi serin, temiz. Taşırız çeşmelerinden sularımızı. Sızar testilerden dışa serinlik. Toprağımız olmasa da, toprağı ağacı görürüz." (s.87)

Fûruzan, akademik eğitimini tamamlamış, refah içinde bir çocukluk geçirmiş olsaydı bundan daha iyi öyküler mi yazacaktı? Hiç sanmıyorum. Onu yazma konusunda besleyen, kendi kendinin öğretmeni olmasını sağlayan, yaşadığı zorluklar tam olarak.

Parasız Yatılı' yı ne zaman okursak okuyalım, her seferinde bizi sarsmaya devam edecek. Özellikle çocukların tekinsiz, sahipsiz ve çaresiz dünyasına Fûruzan'ın penceresinden bakmak her zaman sarsıcılığını koruyacak.

Fûruzan / Parasız Yatılı / 169 s. / Editör: Murat Yalçın / Tür: Öykü / Yapı Kredi Yayınları

Dünya Telâşı / Özgül Bingöl Ayhan

Ay ışığı,
mahcup bir misafir gibi sessizce,
vuruyor karanlık umutlarımın üzerine.
Perdenin aralığından sızan o solgun beyazlık,
duvarlarda unutulmuş gölgeleri uyandırıyor gece gece.
Dünyanın gürültüsü kalbimi yoruyor,
eksilerek büyüyorum bu tenha köşede.
Gücüm tükeniyor,
büyük lafların altında eziliyor gövdem.
Her şeyin bir gün düzelmelihtimali,
taşınması en ağır yükümü meğer omuzlarımda.
İyileşmeyi beklemekten,
bütün parçaları yerli yerine koymaya çalışmaktan,
bitkin düşüyor bu fani bedenim.
İnsan teselli bulmak isterken,
kendi umudunun gurbetinde kalıyor.
Aynalara her bakışımda,
biraz daha geç kalmış bir yüz görüyorum.
Sırtımı döndüğüm dünya hiç iyi değil,
ve ben yorulдум,
her kışı bahara yormaktan.
her karanlığın içine
küçük bir güneş saklamaya çalışmaktan.

Mahallenin Sesleri / Zehra Karaköse

Hiç bitmiyor bu mahallenin sesleri:
Sabah işe giden adamlar, kuşların cıvıltısı ve arabasını
yıkayanlar.
Ezan sesiyle başlar Cuma suresi,
Öğlen desen Alptürk, Alpiş ve Musab top oynar.
Akşam olur, kedi sesleri öteden beri duyulur ve birden
durulur mahalleli.
Yatmaya doğru konuşan yalnız şehri İstanbul'dur;
İkindiden başlar, sürüsüne bereket, duraksızdır susmaz
martılar.
Ancak susar içimdeki sessizlik de dinmez, yalnızlığın
matemi...
Ben vurgunum aşkın umuduna da bir hayli yorgun.
Yalnızlık suskundur, fakat sessizlik bir o kadar sesli.
Sen neredesin ki ey rüyaların efendisi?
Bir örtü serilmiş ki gecelere hiç sormayın;
Köyümdeki yıldızlara hasret, kapkaranlıktır geceleri bu
İstanbul'un.
Siz, haydi yine!
Hiç beklenir miymiş hayal, diye bana sorun durun.
Heyhat, ne hayaller olur ayan, ne beyanlar olur hayal!
Hayali hayat etmeyenin hayatıdır hayal.

Benim umudumu hayata çok gören, belkısiz kalmış adamlar;
Öyle adamlardır ki bunlar susmaktan da korkarlar.
Düşünmek neme lazım, düş kurmak da yasak,
Beklemek harammış, gülmek haram.
Güldürememek ne fena, hüznün ne aman!
Hayat bir günmüş, ya... o da bugün;
Neşeden başka yokmuş ki bir çözüm.
Hayalsiz geçen her gecem, aklımdan geçen bir hecem,
Küfrün veya bilmecen...
Yalnızca umudu öldürenlereydi sözüm.
Yalnız bir günün ve sessiz bir gülün,
Gece duyulan gözyaşlarının sesi...
Hiç bitmiyordu ki ben dahi, bu mahallenin sesleri.

Çıplak Camlar // İclal Doğan

“Biraz daha bekle, olur mu?”

Hilal avucunu karnının üzerine koyup hafifçe gülümsedi. Cümle evin içinde yankılanıp kayboldu. Sabahın koşuşturması yeni bitmişti. Kızlarını okula, kocasını işe uğurlamış, kapıyı arkalarından kapatmıştı. Ev nihayet sessizliğe kavuşmuştu. Geriye yalnızca çamaşır makinesinin dönüp duran uğultusu ve mutfaktan akan suyun ince şırıltısı kalmıştı.

“Şu işleri bitireyim, sonra seninle biraz sohbet ederiz.”

Kadın lavabonun başında eğilmiş, son bardakları duruluyordu. Beline yayılan sızıyı hissedince elini usulca sırtına götürdü.

Derin bir nefes alıp doğruldu, ardından kaldığı yerden devam etti. Tezgâhın üzerini sildi, dolap kapaklarını temizledi, ocağın gözlerini tek tek söküp parlattı. İş uzadıkça hareketleri ağırlaşıyor, eğilip kalktıkça nefesi biraz daha sıklaşıyordu.

Yorulduğunu fark ettiği anlarda eli istemsizce karnının üzerinde duruyor, sanki oradan güç alıyordu.

Tezgâhın kenarına karnı değince hafifçe geri çekildi. Şaşkın bir gülümseme ilişti dudaklarına. Avucunu karnının üzerinde gezdirdi.

“Sen de iyice büyüdün.”

Çamaşır makinesinin sesi koridordan gelmeye devam ediyordu.

Mutfaktaki işi bitirince salona geçti. Koltuk minderlerini kaldırıp altlarında biriken kırıntıları süpürdü. Sehpanın camını sildi. Kitaplığın raflarını tek tek temizledi. Televizyon ünitenin tozunu aldıktan sonra sıra fotoğraf çerçevelerine geldi. Birini eline aldı. Aile fotoğraflarıydı.

Üç kızı, kocası ve kendisi. Yazın çekilmişti. Kadın hafifçe kocasına yaslanmış, kocası ise kolunu onun omzuna atmıştı. Çocuklar yanlarına dağılmıştı. En küçükleri ön dişleri eksik gülüyordu. Ortanca kız kahkahadan gözlerini kısmıştı. Büyük olan ise annesinin omzuna yaslanmıştı. Kadın çerçevenin camını avucuyla sildi. Parmaklarının altında görüntü daha da berraklaştı. Ne güzel çıkmışlardı. Dudakları belli belirsiz kıvrıldı.

Sonra bakışları kocasının yüzünde durdu. Fotoğrafın çekildiği gün kocası elini karnına koymuş, gözleri ışıldayarak gülmüştü. “Bu sefer hissediyorum” demişti. “Benim oğlum olacak.”

Kadın o an da gülümsemişti ama içinde bir şey hafifçe burkulmuştu. Ya kız olursa? Hilal bu soruyu sorduğunda kocası aldırmandan yalnızca sesinin hiddeti ve bakışlarıyla “Oğlan olacak dedim, işte o kadar!” demişti. Sonra gözlerini kaçırarak “Bu sefer de olmazsa var ya...”

Kadın şimdi çerçeveye bakarken aynı sıkıntının göğsüne yeniden çöktüğünü hissetti. Konuşmanın devamını hatırlamak istemiyordu.

Elini havada, düşünceleri kovmak ister gibi savurdu. Sonra fotoğrafı yerine bıraktı.

Çamaşır makinesinden “tııkkk” diye bir ses geldi. Kapağı açtı. İçeriden yeni yıkanmış perdelerin temiz, hafif nemli kokusu yükseldi. Perdeleri kucaklayıp salona taşıdı. Koltuğun üzerine bıraktı. Normalde bu işleri kocasıyla yapardı. Merdiveni birlikte kurar, pencereyi birlikte giydirirlerdi. Kadın pencereye baktı. Çıplak camlar bütün salonu ortaya sermiş gibiydi. Karşı apartmanın pencereleri görünüyordu. Dışarıdan bakan biri içerideki her şeyi görebilecekmiş gibi hissediyordu. Bu düşünce bile onu huzursuz etmeye yetmişti. Perdeler olmadan ev eksikti sanki. Koruyucu katmanı sökülmüş, mahremiyeti açığa çıkmış gibiydi. Bekleyebilirdi. Ama gözü her camlara kaydığında içindeki huzursuzluk biraz daha büyüyordu.

“Şunu halledeyim de bitsin.”

Merdiveni sürükleyerek salona getirdi. Metal ayaklar zeminde kısa, kesik sesler çıkardı. Perdeleri omzuna alıp ilk basamağa çıktı. Sonra ikinciye, sonra üçüncüye... Bir eliyle perdeyi tutuyor, diğer eliyle kancaları geçiriyordu. Islak kumaşlar kollarına yük gibi asılıyor, her hareketinde biraz daha aşağı çekiyordu onu. Omuzları yanmaya başlamıştı. Karnı merdivene yaklaşınca dengesini bozmamak için kendini geriye vermek zorunda kalıyordu. Bir kanca daha. Bir tane daha. Az kalmıştı. Ama nefesi artık eskisi kadar rahat çıkmıyordu. Kolları titriyordu. Ayaklarının altındaki basamak giderek daralıyor, sanki yerini kaybediyordu. Tam son kancaya uzandığı anda zaman, bir anlığına yerinden koptu. Ayağı kaydı. Hilal refleksiyle perdeyi bırakarak tutunmaya çalıştı. Parmakları boşluğu yakaladı.

“AHHH!”

Perde elinden kurtulup aşağı savruldu.

Bir sonraki saniye sırtı sertçe zemine çarptı. Salon aniden sessizleşti. Kadın nefes alamadı. Göğsünün üzerine görünmez bir ağırlık çökmüştü. Ağzı açık kaldı ama ciğerlerine hava girmiyor gibiydi. Kulaklarının içinde uğultular dolaşıyor, gözlerini sımsıkı yumuyordu.

Acı yavaş yavaş bedenine yayılmaya başlamıştı. Beline, sırtına, karnına... Korkuyla gözlerini açtı. Tavan dönüyordu. Evin hatları bulanıklaşıyor, ışıklar birbirine karışıyordu.

Derken bir sıcaklık hissetti. Bacaklarının arasından yavaşça yayılan tuhaf bir sıcaklık... Elini tereddütte aşağı indirdi. Parmakları ıslaklığa değdi. Islaklık kırmızıydı. Titreyen eli ivedilikle karnına gitti. Karnı hâlâ oradaydı. Ama içini kemiren korku bir anda bütün bedenine yayıldı. Avuçlarını zemine bastırıp doğrulmaya çalıştı. Dizleri titriyordu, sanki bedenine ait değillerdi.

Birkaç santim yükseldi, sonra yeniden çöktü. Nefesi kısa, kesik kesikti. “Ne olur...” diye fısıldadı. Elini karnının üzerinde gezdirdi. “Ne olur gitme.”

Gözlerinden yaşlar boşalmaya başladı. Sıkıca sarıldı karnına. Sanki yeterince kuvvetli tutarsa, her şey yerli yerine dönecekmiş gibi. Yerde sürünerek yeniden doğrulmaya çalıştı. Bir eliyle koltuğun kenarına

uzandı. Parmakları kumaşa tutundu ama gücü yetmedi. Eli kayıp gitti. Bedenini yeniden zemine bırakırken boğazından acı bir çığlık koptu. Sanki sesinin kırıldığı yerden içinde sakladığı bütün korkular dökülüyordu. Titrek elleriyle bebeğini okşamaya başladı.

“Baban gelecek şimdi.”

“Kardeşlerin okuldan dönecek.”

“Biraz daha dayan.”

Dünya artık sabit değildi. Tavan ağır ağır eğiliyor, duvarlar yer değiştiriyordu. Gözlerinin önündeki görüntü dalgalanıyor, eşyalar birbirine karışıyordu. Salon, az önce temizlediği o düzenli oda, yabancı bir yere dönüşüyordu. Başını kaldırmaya çalıştı. Boynu taş kadar ağırdı. Tam o sırada gözleri ünitadaki o çerçeveye takıldı. Biraz önce kendi elleriyle parlaklık verdiği aile fotoğrafına. Görüntü bulanıklaşırken Murat’ın sesi ve konuşmanın geri kalanı zihninde yeniden yankılandı. Karnını okşamaya devam etti.

“Bir oğlum olduğumu duyayım... Sonra ne olursa olsun.”

Hilal ilk o gece korkmuştu. Çünkü Murat’ın beklediği yalnızca bir bebek değildi. Yıllardır kurduğu hayaldi. Adını çoktan koyduğu geleceğiydi. Eksik kaldığına inandığı her şeydi... Ve kadın, Murat’ın bakışlarının içinde kendisine ayrılan yerin ne kadar daraldığını hissetmişti. Sanki oğullarıyla beraber her şey yerli yerine oturacaktı. Ama ya doğmazsa? Gerisini düşünmeye cesaret edememişti. Şimdi ise yerde yatarken o sözler kulaklarının içinde yankılanıyordu.

Bir oğlum olduğumu duyayım. Sonra ne olursa olsun!

Sonra ne olursa olsun!

Işıklar dağılıyor, evin hatları siliniyordu. Pencereler gözlerinin önünde buğulanıyor gibiydi. Biraz önce perde asmaya çalıştığı o çıplak camlar, beyaz bir sisin içinde kayboluyordu. Kadın bir süredir hissetmediği şeyi yeniden bekledi. O tanıdık kıpırtıyı, en küçük hareketi bile. Ama hiçbir yoktu. İçini kaplayan korku yerini yavaş yavaş kabullenişe bırakırken gözlerinden yeni yaşlar süzölmeye başlamıştı. Bacaklarının arasındaki sıcaklık durmuş olmak yerine giderek artıyordu. Koyu lekeler elbisesine yayılmaya devam ederken dudakları kıpırdadı.

“Hepimiz seni bekliyoruz...”

Sesi artık nefesinden bile zayıftı. Bedenindeki direnç yavaş yavaş çekildi. Omuzları gevşedi. Parmakları karnının üzerinde kilitli kalırken ağır ağır yan döndü. Dizlerini kendine doğru çekti.

Göz kapakları ağırlaştı, ışıklar yavaş yavaş çekildi.

“Murat’ım seni bekliyor... Gitme...”

Sepya Olmasın / Agit Destan

1.

“Sırtımda devasa bir mermer taşı gibi taşıyorum...”

“Neyi be neyi?” Açıkçası kendimden de usandım. Daha bir dize yazdığım, kapkaranlık bir melankoli kusacağı ilk kelimesinden belli olan bu şiirden vazgeçiyorum.

Şu dizeyi yazdığım kâğıdı küçük parçalara bölüyorum, her kesişte içimde bir cümle devriliyor.

Anlatamamanın veya bozuk bir anlatımın, sözlerimin net bir karşılık bulamayacak olmasının kin kaplı hüznünü yaşıyorum.

Terapistime kalsa iyi bir iş yapmışımdır.

“Kaya Bey, sizi yoran düşüncelerinizi ve yaşantılarınızı bir kâğıda yazıp onu küçük parçalara bölmek size iyi gelebilir.”

İyi gelmedi Burcu Hanım, iyi gelmedi! Zaten bu işi siz istediniz diye de yapmadım. Ayrıca bana neyin iyi geleceğini siz bilemezsiniz. Psikoterapi dediğin kaç yıllık bir alan?

Benimle yaşıt. Belki benden bile küçük. Yirmi

iki gün sonra otuz iki yaşına basacağım. Ama ben kendimi otuz iki değil, otuz iki bin yaşında gibi hissediyorum. Kirasını ödemek için köpek gibi çalıştığım kutu gibi evden dışarı atıyorum kendimi. Kendimi, kendi ellerimle dışarıya, ite kaka atıyorum.

Şu küçücük şehirden nefret ediyorum. Buraya atanalı beş yıl oluyor. İnsanın şu koca dünyada kendini ait hissedeceği bir yerde yaşayamaması ne kötü! Hemen her gün gittiğim kafeye yine hemen her gün olduğu gibi yapayalnız giriyorum.

“Kaya Abi, hoş geldin. Her zamankinden nargileni hazırlatıyorum.”

Beş yıldır kıpkırmızı suratını, birer keçi gübresini anımsatan küçük gözlerini, sapsarı dişlerini gördüğüm, her hareketinden bayağı bir yapmacıklık akan garsona aynı yapmacıklıkla gülümsüyorum.

“Hazırlat dostum, hazırlat.”

“Hemen! Emre, Kaya Abi’nin nargilesini at çabuk!”

Bana beş yıl önce nargile tiryakisi olacağımı söyleselerdi buna ancak gülerdim. Dünyanın bütün renklerinden bağını koparmış, hayatın sepya, kahverengi tonlarında yaşayan, birbirinin aynısı, gür sakallı, kalın ve kıllı bilekli şu heriflerle aynı ortamda her gün nargile içiyor oluşuma kızıyorum. “İçme ulan o

zaman!” Ne bileyim ben, bir keresinde varoluşçu psikolojiyi anlatan bir kitap okumuştum. Kitapta her gün geneleve mutlaka uğrayan bir adamdan söz ediliyordu. Adam içinden: “Keşke şu genelev yıkılsa da bir daha gitmesem.” diyordu. “Gitme ulan o zaman!” deyivermişim içimden.

Şimdi aynı iç, bana aynısını söylüyor. Burcu Hanım, oral dönem fiksasyonu diyor. Annem bana az mı süt vermiş olabilir. Zaten hepsi burnumdan geldi, iyi ki az içmişim. Telefonuma bakıyorum. Banka mesajları, üç beş arkadaşın dün paylaştığım gönderiye gelen beğeni bildirimi, sıfır kişisel mesaj... Birkaç tane video kaydırıyorum. Nargilem geliyor. Kendimi yukarıdan bir çift göz ile izliyorum. Aman Allah’ım bu ben miyim? Şu sepya heriflerden ne farkım var? “Bir farkım olmalı mı?” “Kes ulan sesini!”

Her birinden binlerce kez geçtiğim şu küçücük sokaklardan yeniden geçip tanıdık birkaç yüze baş sallayıp kutuma dönüyorum. Şu tek dizeli kâğıdın birkaç parçası masadan dökülmüş. Yerdeki parçalardan birinde “Mermer taşı” yazısı kalmış. Yeni bir kâğıt çıkarıyorum masanın çekmecesinden. Keşke hayatımızın masasından da böyle yepyeni, bembeyaz kâğıtlar çıkarabilsek ve bunların önceki kâğıtlardaki hiçbir yazıdan haberi olmasa... Hadi bakalım yepyeni ve bembeyaz kâğıt...

Çocukken “Bilmem kimin kalbi kadar temiz bu sayfa” derdik sana. Ama sen bu hâlinle kalbime hiç mi hiç benzemiyorsun. Biraz benzeteyim seni. Mermer taşı... Bir isim tamlaması. Mermer taşı... Zihnimde çoğaldıkça çoğalıyor bu tamlama. “Seni ben yazdım, çık zihnimden!” Oluru yok, zihnimden çıkacağı yerde çoğalarak artıyor. Yarın olsa da Burcu Hanım’a sorsam. Ne der acaba? “Ölmüşlerinizin canına değen bir tema görüyorum bu tamlamada.” der gibime geliyor. Ölmüşlerimizin canı yok ki... Zihnimdeki bu tamlamaya yeniliyorum. Kendini şu bakir sayfada var etmeyi başarıyor:

“Mermer taşı

Anladım ki

Ben sırtımı güvenle bir tek sana yaslarım

Ve anladım ki

Kıyamete de içinde ismimi bir tek sen saklarsın.

Aman ne edebiyat! Kâğıdı olduğu gibi masaya bırakıyorum.

2.

Hiç gereği yokken bu sabah da uyanıyorum. Neyse ki bugün pazar... Tıpkı dün gibi; tatil. “İki gününüz sizin olabilir sevgili insanlar!” Yarın yine daireye gideceğim. Yüzlerce sayfadaki kargacık burgacık yazıları bilgisayara geçireceğim. “Yazmasam deli olacaktım.” Diyor ya Sait Faik, ben yaza yaza delireceğim. Yazmanın iki türlü de beni delirtecek. İş yazması, iç yazması... Biri memuriyet gereği diğeri mecburiyet gereği...

“Hadi bakalım, bugün farklı olsun!” diyerek kendimi zavallı bir motivasyon kırıntısıyla kandırıyorum.

Ocağa çay koyuyorum, iki yumurta kırıyorum tavaya ama bu defa üzerinde kekik ve pul biber olacak. Hayatımı böyle böyle renklendiremez miyim? Burcu Hanım beni böyle görse gurur duyardı! Hadi oğlum yapabilirsin, zeytine limon sıkıyorum üzerine zeytinyağı ekliyorum. İyi gidiyorum. Domatesleri ince ince kesiyorum. Haftalardır kapağını bile açmadığım portakal reçelini de minik bir kâseye dolduruyorum. Ekmek... Ekmek almalıyım. En sıcakından, en tazesinden, en renklisinden! Sanırım motivasyon kırıntısının canı bu kadarmış. Pes ettim. İki gün önce işten eve gelirken aldığım bayat ekmekle oaktan indirme zahmetine bile girmedığım tavadaki omletten birkaç parça yiyorum ve kahvaltıyı sonlandırıyorum. “Ben de onlar gibi sepya olalı beş yıl olmuş!”

“Bu da çok iyi bir gelişme...” dedi Burcu Hanım. Kekik ve pul biberden bahsediyor burada. İlk çocukluk yıllarımdan bahsettim yine. Her seansımızda konu bir şekilde çocukluğuma gidiyor. Mutlak bir şekilde eve dönüyorum. Ben “Ev”den hiç çıkmamış olabilir miyim? Ev nedir sayın psikoterapist? Ev nedir?

Ferdî’nin dişleri, duman, duman, duman... Kendime olan nefretim ve çaresizliğim... Ve yine gün bitti. Masamdayım.

Kâğıttaki şiiri devam ettiriyorum:

“Mermer taşı,
Sırtımda taşıyorum seni
Bir kapı gibi
Her an açıp gidebilmek,
Kapatıp ölebilmek için...”

Ölebilmek... Şu hayatta sahip olduğum yegâne güç bu olabilir mi? Yaşayabilmek desen, işte bu. Bu hayat mıdır? Kendimi şuracıkta öldürsem kim ne diyebilir? Hayır, onu da yapamıyorum. Benim bu hayatta nasıl bir anlamım var da yıllardır buna katlanabiliyorum? Ve neden ölmek varken... “Ne o Shakespeare mı oldun, olmak ya da olmamak, deyiver istersen!”

“Kes!”

Bağırışım.

3.

“Günaydın Kaya Bey!”

“Günaydın Hikmet Bey!”

“Günaydın Neşe Hanım!”

“Günaydın müdürüm!”

“Günaydın Resul Efendi!”

Günaydın be hepinize gün aydın. Bana gün sepya! Bana bugün de sepya! Lanet kelime, kafeden bulaştı bana. Sekiz saat boyunca yeryüzünde var olabilecek en sıkıcı cümleleri yazdım. Benim için zerrece bir anlamı olmayan o kelimeleri tıklar tıklar yazdım: “İş bu belge” , “Resen” , “Arz ederim”, “Numaralı dosyada ekli” , “Tutar”... Bu kelimeleri kendi hayatıma benzetiyorum. Katı, düz, sıkıcı, birbirinin aynısı, sepya!

Ve paydos!

Saatlerce tarlada çalışıp nihayet düdük sesiyle elindeki küreği bırakan bir ırgat gibi sırtımı çatırdatıp koltuktan kalkıyorum.

“İyi akşamlar bilmem kim beyler ve kim hanımlar!”

4.

Ferdi ve keçi gübresi gözleri ve duman, duman, duman.

Mermer taşına dönüyorum. Serin bir toprağın kucağına yatarcasına, bir cenin gibi:

“Mermer taşı

Hep bu beyazlığa hasret kaldım ömrümce

Taşının rengi gibi, yepyeni bir kâğıt gibi

Fakat şimdi, ikiniz de sepyasınız;

Tükenip giden ömrüm gibi.”

Gerçekten sepya mıydı ömrüm? Hayır öyle söylenmez. “Gerçekten sepya mı ömrüm?”

Ben daha ölmedim. Ve ben renkli günler de yaşadım. Fuşya, lila, turkuaz... Bunları da yaşamadım değil. Bu şehre gelmeden önceki ay bile rengârenk değil miydim? Elif vardı bir kere, ölene dek olacağını söyleyen kadın. Ölmedi ama yok. Ben buraya geldikten sonra yavaş yavaş soluklaştı, sepyalaştı.

“Yapabilirim sanmıştım ama yapamıyorum Kaya. Bu ilişki bu şekilde ilerlemiyor. Kim bilir daha ne kadar oralarda kalacaksın? En iyi şimdiden...”

Tamam da Elif'ten önce de bir hayatım yok muydu? Vardı elbette. Mahallede oynadığım oyunlar vardı; masmavi. Sobanın tavana vuran alevleri vardı; tupturuncu. Annemin yemekleri vardı; yemyeşil. Babamın limon kolonyası vardı; sapsarı. Ve mahalledeki herifin beni zorla öpmesi vardı; sepya. Sobaya odun olsun diye sattığım simitler vardı; sepya. Annemin bir kere olsun sarılmayışı vardı; sepya. Babamın beni döverken ceketinden yayılan tütün kokusu vardı; sepya. "Her insanın başına gelebilecek şeyler bunlar." Öyledir elbette öyledir ve kaç insan bu yüzden sepyadır?

5.

Elif'e sarılmak için koşuyorum, koşuyorum, koşuyorum. Elif'in suratı iki sene önce evlendiği adamın suratına dönüşüyor. Surat bağıyor; babamın sesiyle! Sabaha karşı bir kâbusla uyanıyorum. Ama sabaha karşı gelemiyorum. Ne yaparsam yapayım gün doğuyor ve sepyalar bir bir akmaya başlıyor. Şu rüyayı Burcu Hanım'a anlatacağım. Unutmamak için kalkıp masamın çekmecesinden bembeyaz, yepyeni bir kâğıda yazıyorum. Kâğıt artık sepya!

Günaydın baylar ve bayanlar; iyi akşamlar baylar ve bayanlar! Paydos! Kürekler yere!

Ferdi, her zamankinden!

Emredersin Kaya Abi! Emre her zamankinden!

Emredersin Ferdi Abi! Sepya herifler yine yerli yerindeler. Kimi höpürdete höpürdete çay içiyor, kimi telefonda kumar oynuyor, kimini gözü sesi kapatılmış televizyondaki bilmem hangi ligin futbol maçında! Hiçbiri benim gibi yalnız değil ve öyle zannediyorum ki hiçbiri kendini benim kadar talihsiz hissetmiyor. Yine de onlara karşı içimde bir şefkat kıvılcımlanıyor. Sepya heriflerin de mutlaka hayatlarında fuşyalar vardı.

İnsan durduk yere sepyalaşır mı? Her birinin gözlerinde anlamsız bakışlar var; donuk, bulanık ve sepya. Zamanın ve mekânın farkında değil gibiler. Üzerlerindeki ölü toprağı görmüyorlar. Biri onlara dokunsa bu topraktan havaya bir toz bulutu kalkacak gibi ama kimsenin onlara dokunduğu yok. Ağır hareket ediyorlar. Biraz daha yavaşlasalar oldukları yerde donacaklar gibi. Babama benzediklerini fark ediyorum. Bunu da not ediyorum aklımın bir köşesine. Burcu Hanım'ın çok sevdiği detaylar bunlar...

Babamın beni dövdüğü günler canlanıyor zihnimde... Onu küçücük iskemlelerin olduğu, sigara dumanına boğulmuş, içinde her türlü pisliğin döndüğü, küçük bir kumarhane gibi işletilen kahvehaneden çağırıldığında dövdüğü günler...

Annem çağırtırdı. "Babandan ne farkın var ki?" derdi annem. Annem, babamdan nefret ettiği için mi bana sarılmıyordu? Ve ben babama mı benziyordum? Ferdi geliyor. Elinde nargile şişesi. Keçi gübresi gözleri ve sapsarı dişleri... Dişleri tıpkı mezar taşları gibi. Mermer olmayanlardan... Nargile gelince benim sepya adamlardan bir farkım kalmıyor. Benim... Aman Allah'ım, benim babamdan bir farkım kalmamış! Geriliyorum. Oturduğum koltuk bir iskemle gibi görünüyor gözüme, nargile dumanları sigara dumanı, Ferdi babamın gittiği kahvehanedeki çırak, sepya adamlar babamın arkadaşları ve ben; babam! Nefesim daralıyor, beynimden parmak uçlarıma doğru bir alev yalımı akıyor. Kalbim göğsümü yırtarcasına atıyor. Titriyorum. Gözlerim kararıyor.

"Kes!"

Bağırışım.

6.

Masamda duran "Mermer taşı" saçmalığını parçalıyorum. Her kesişimde yere bir iskemle devriliyor, bir çay bardağı beton zemine çalınıp parçalanıyor, bir cam vitrin tuzla buz olup dökülüyor, masalar devriliyor. Eksiliyor. İçimde boşalan yerlerde bir şeyler filizleniyor. Sepya değil. Burcu Hanım'ı aramak üzere telefonu elime alıyorum. Bir hafta bekleyemem, yarına bir seans; sepya olmasın!

Eller / Dilek Karabulut Oktar

Kadın ellerine baktı... Nasıl da buruşmuş, nasırlı, kesiklerle, çiziklerle dolu. Sadece ellerine bakarak bile ne kadar zorlu bir mücadeleden geçtiği anlaşıyordu.

Bütün gün restoranın mutfağındaydı. Ellerini deterjanlı sulardan çıkaramıyordu. Bazen üst kata küçük bir kaçamak yapıyor, restoranın ışıklı kısmına kapıdan bakıyordu.

Yemek yemek için gelen o şık, bakımlı kadınların narin ellerine, uzun, renk renk ojeli tırnaklarına bakıp düşünürdü: Hiç mi temizlik yapmıyorlardı? Ev işleri... Ya çocuk bakımı...Nasıl böyle pürüzsüz kalabiliyordu elleri?

O yüzden miydi, ellerini tutan adamların bir bir gitmesi? Sımsıkı tutsa da kaybetmekten kurtulamaması... Elleri güzel kadınlar daha mı az terk edilirdi?

Bir an irkilip tekrar mutfağa dönerdi. Kendini bulaşıkların içine bırakırdı. Akşam olunca restoranın kalan yemeklerini, pastalarını verirlerdi. O da alır, evde bekleyen yavrularına götürürdü. Yemek olunca yüzleri güler, pasta olunca sevinçten deliye dönerlerdi. Anne olunca... Gururu bir kenara bırakmak zorunda kalıyordu insan.

Neyse ki umudu vardı. Çocukları başarılıydı. İyi yerlere gelip annelerinin “ellerini” kurtaracaklardı. Güç veriyordu bu umut ona, kocasını kaybettiği günden beri hiç bitmeyen mücadelesine...

Yıllar geçti. Kadın günden güne yaşlandı. Artık evinin salonunda, pencere kenarında sessizce oturup dışarıyı izliyordu. Arada da ellerini... Artık o ellerde yorgunluğun yanı sıra bir yumuşaklık vardı. Yaşına inat sürdüğü rengârenk ojelerle gülümsüyordu hayata.

Geç de olsa... Artık elleri hayal ettiği gibiydi. Gençken özendiği restorandaki kadınların elleri gibi...

Özgürlüğün Bedeli: Sorumluluk // Hacer Taşdemir

Özgürlük, insanın her türlü dış etkiden bağımsız olarak kendi istencine ve kendi düşüncesine göre karar vermesi durumudur. Bu kavram, insanın yaşam serüvenine hoş bir seda olarak girmekle beraber duyulduğu andan itibaren bireyde anlamsız bir özgüven hissi uyandırmıştır. Zamanla, her istediğini yapan ve dilediğince yaşamayı sürdüren birey, bu düzeni hayatın merkezine yerleştirmiştir. Hiçbir canlıya anlam yüklemeyen yaşamaya devam eden bireyler, özgürlüğün verdiği rahatlıkla günlerini sürdürürler çünkü konfor alanında yaşamak insana her zaman geçici bir mutluluk getirir.

Gerçekten yeryüzüne gelen her canlı özgür müdür? Her birimiz, yaratılan diğer mucizelerden sorumlu değil miyiz? Bu sorular sorulmaya başlandığında, özgürlük kavramı artık popüler kültürün yüzeysel dünyasından çıkar. Çünkü “benden sonrası tufan” anlayışını benimseyen bir toplum, yaşarken ölmeye mahkûmdur.

Toplumsal yığınlar, kendi çizdikleri çerçevede mutlu olmayı göze alan kuru kalabalıkların arasında, hiçbir şeye dâhil olmayınca özgürce yaşadıklarını düşünürler. Yığınların kalabalığı böyledir işte; sesleri daima gür çıkar, ancak içleri boş bir levha gibi yalnızlık sesleriyle doludur. Örneğin, bir mimari eser gördüğünüzde ilk bakışta kusursuz bir tasarım görürsünüz; herkesi hayran bırakır. Fakat ayrıntılı bir şekilde incelediğinizde kusurlarını görmeye başlarsınız. Birey, bu sınırsız özgürlüğü kusursuz bir yaşam zanneder; ancak en ufak bir sarsıntıda “bunalım” denen bir sürecin içine sürüklenir. Oysa insanın

üstlendiği her sorumluluk, kişileri yaralasa da hayatın çerçevesini daha sağlam çizgilerle belirgin hâline getirir.

Son zamanlarda meydana gelen üzücü olaylar arasında yer alan okul saldırılarında, çocukların ellerine verilen silahların yol açtığı toplumsal felaketler karşısında kaç kişi kendi hatasını sorguluyor? Aileler toplumun temel taşıdır; peki bizler üzerimize düşeni ne ölçüde yerine getiriyoruz? Vatanına karşı sorumlu olan ülkede olup bitene kayıtsız kalamaz; toplumuna duyarlı olan vatandaşa sırt çeviremez; insana merhametli olan başkasına zarar veremez; ailesine karşı sorumlu olan kendi kalesinin yıkılmasına müsaade edemez ve en önemlisi, kendine karşı sorumlu olan kâinata zarar veremez.

Nurettin Topçu'nun ifadesiyle: Kâinatın mesuliyeti ellerimize verilmiştir. Kâinatın insan için yaratıldığını bu mânada anlamak kabildir. Mesuliyetimin şahidi hareketlerimdir ve ancak hareketlerimle mesuliyetim hakikat oluyor. Hisler ve tecrübe ile ilimle ve felsefe ile, insan şuurunun yarattığı bütün vasıtalarla tanınabilen hareket dediğim bu ilk hakikat benim elimle kâinatı ve hem de beni değiştiriyor.

Filhakika o, “başka varlıkları ve kendi eliyle kendini değiştirmek” diye tarif edilebilir. (Hareket Felsefesi). Bu nedenle özgürlüğü yalnızca modern bir kavram olarak görmekten vazgeçip, mesuliyet bilincini hayatımızın ayrılmaz bir parçası hâline getirmemiz gerekir. Çünkü toplumun içinde bulunduğu boşluktan ve geleceğinden hepimiz sorumluyuz.

Boşluk Diyagramı // Elif Gürbüz

*Kalbimin duvarlarına astığım tüm gözyaşları,
ruhumdan sızmak için sırada bekliyor.*

*Her biri bir anı
yarım kalan bir sevgi,
unutulmuş bir kelime,
çocukluğumdan sarkan bir sessizlik.*

*Beyoğlu'nda sisli bir havada geziyorum,
kaldırımlarda yankılanan adımlarım
sanki bana ait değil.*

*Beynimin kıvrımlarında dönüp duran
bir oyun var,
ve ben her seferinde yeniliyorum.*

*Aynı çöküş,
aynı melankoli,*

her sabahın aynasında yeniden başlıyor.

*Fakültenin tahtasına yazdığım bir şiir gibi zaman:
okunuyor, siliniyor,
ama tebeşirin tozu hâlâ parmaklarımda.*

*Her iç çekişte,
bir overthink hâli daha soluyorum ciğerlerimden.*

*Geçmiş: bir travma albümü,
gelecek: anksiyetenin soğuk nefesi.
Ben ise ikisinin arasında
boşluğun nabzını dinliyorum.*

*Yaşamaktan korkmuyorum.
Gitarın ritmine uyduruyorum sesimi,
bipolar atak geçiren duygularımın
esiri oluyorum.*

Şairin İlham Kaynağı Nedir? // Aşk Yazarı Mustafa Çifci

Sanat eserleri; şiirler, öyküler ve romanlar öyle kolay kolay ortaya çıkmaz. Büyük aşkların, özlemlerin, merak etmenin ve derin bir yalnızlığın bilgiyle bütünleşmesi sonucunda ortaya çıkar. Dolu dolu hissetmelerin, ağız dolusu gülüşlerin ve bir uçurumun kenarından yürüyüp geçtikten sonra dökülür o mısralar. Öyle düz yolda yürümekle sanatın derinliği gün yüzüne çıkmaz. Alımlı, zarif, mini etekli güzel hatunlar, kırmızı rujlu dolgun dudaklar, kışkırtıcı yan bakışlar, yağız delikanlılar ve buna benzer güzelliklerin yazı yazdırması da mümkün değildir. Ayrıca bitip tükenmeyen hüznlerin ve sevinçlerin de şiir yazdırması asla söz konusu değildir.

Mutlu, mutsuz olmak ve üretebilmek ayrı şeylerdir. Bu anlamda sanatın edebiyat dalı, sevmeyi bilenlerin, sevgiyi tam içinde hissedebilenlerin işidir, dersek abatmış sayılmayız. Çünkü sevgiden uzak insanların güzel sanat üretmesi imkânsızdır.

Aşkın şiire etki düzeyi nedir?

Aşkın, sevdanın şairliğe katkısı farklıdır. Şair için ilham gereklidir çünkü aşkın da beslenmesi gerekir. Çünkü yaşamda her şey böyledir; üretilen yeni bir oluşum mevcut olan bir şeyi de tüketir. Bu bazen maddi bazen de manevi olur. Şairin parmakları sevgilinin saçlarına dokunduğunda parmaklarının arasından geçen rüzgârı şair kalbinde hisseder.

Şairin ilhamı nedir?

İlham dediğimiz şey ise, pazardan alınan sebze gibidir. Pazardan aldığın sebzenin yemeğini yapmak ise bilginin işidir. Ne kadar besleyici olursa olsun elindeki sebze, lezzeti tencerede pişmeden anlaşılmaz, servis edilmeden karın doymaz.

Şairin ilhamı yemeğin malzemesinde, tadında tuzunda değil buharının kokusunda saklıdır. Yemekten tatması, karnını doyurmasıyla da ilgisi yoktur. Sanatın gücü malzemeleri doğru orantılı

kullanabilmekten geçer. Şairin ilhamı ise yemeğin kokusunu zamanında almasında saklıdır. Zamansız alınan koku ya çiğ olur, ya da ekşi. Çimentonun su ile buluşmadan sert yapı olamayacağı gibi, kumaşın da ölçülere göre biçilip bir bedene giydirilmeden güzelliğinin ortaya çıkmadığı gibi yazı da bir emek, bir beceri, bir ölçü gerektirir.

Şairin açlığı biter mi?

Şairin tam doygunluğa erişmesi de asla söz konusu değildir. Şairin açlığı bitmez. Özlediği, hasretini beslediği bir şeyler mutlaka vardır. Doygunluğa eriştiği anda şairlik biter. Bu şuna benzer: sevgilinin, “utanıyorum, ben soyunurken gözlerini kapa, beni çıplak görmeni istemiyorum” demesi gibi. Şair gözlerini kapatır, soyunurken sevgiliyi görmez! Koynunda cırılçıplak olsa da sevgili, şair sevgiliyi soyunurken görmemiştir. Görmek için gelecek buluşmaları bekler ve o bekleyiş hiçbir zaman sona ermez. Şairin gözleri kesinlikle kapalıdır. Gizem de aşkın ateşi de burada saklıdır; şairin gözlerini kapaması, sevgilinin utanması. Şair, kapatırım demişse kapatmıştır, buna sevgilinin güveni tamdır, asla şüphe etmez. Gerçek şairde yalan olmaz, hile olmaz, aldatma olmaz, başka tenlere özlem duymaz, sadece içindeki o saf, o temiz, o adam gibi adam olan sevgisini büyütür. Şairin ilham kaynağı burada gizlidir. Şair, hileyle gözlerini açsa şair olamaz, sevgilinin güveni tam olmazsa ortada aşk olmaz. Sanatın gücü burada saklıdır. Öyle ki sanatçı yıllarca üstünde çalışıp bir mermer parçasından Venüs ve Afrodit’e gibi harikulade eserler ortaya çıkarır, sanattan uzak olanlar ise o eserde çıplak kadını görür! Kadının bacağına görür! Aslında gerçek olan güzel ya da çirkin diye de kadın yoktur. Şairin sevdiği kadın vardır. Bu sevgi kimi zaman bir insan, kimi zaman doğa olmaktadır. Şairlik, kış ortasında dallarıyla kuru bir ağacı yemyeşil yapraklarıyla anlatabilme, şairin hayal gücü ise, sevgilinin “saçlarımı örgü yaptım” dediğinde, örgülü saçı görmeden şiirini yazabilmesinden geçer...

